

Vissa näringspolitiska frågor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet 89 motionsyrkanden om olika näringspolitiska frågor. Områden som berörs är bl.a. innovationer och nyföretagande, kapitalförsörjning samt kvinnors, invandrades och ungas företagande. Även inom områdena forskning och kompetensutveckling, social ekonomi, turism och design har det väckts motioner som är föremål för utskottets ställningstagande. Vidare behandlas förslag med koppling till vissa industrisektorer. Bland dessa märks skogs-, trä-, glas-, varvs- och rymdindustrierna. Utskottet avstyrker samtliga yrkanden. I de flesta fallen sker detta med hänvisning till pågående utrednings- och beredningsarbete eller till av statsmakterna vidtagna åtgärder som tillgodoser förslagen i motionerna.

Inom några områden har reservationer anmälts. När det gäller innovationer och nyföretagande framhålls i en reservation (m, fp, kd, c) betydelsen av goda allmänna villkor för företagande. Vidare betonas vikten av åtgärder för att förbättra villkoren för uppfinnare och innovatörer. I en motivreservation framför företrädaren för Miljöpartiet vissa synpunkter på det arbete som bedrivs för att främja innovationer och nyföretagande. I två reservationer (m, fp, kd, c) presenteras dessa partiers gemensamma syn på kvinnors, invandrades och ungas företagande respektive på betydelsen av en fungerande kapitalförsörjning. När det gäller social ekonomi finns en motivreservation (m, fp) där det bl.a. framhålls att aktörer inom den sociala ekonomin inte bör särbehandlas i jämförelse med andra företag. I en annan reservation (kd, c) tillstyrks motioner som bl.a. innehåller förslag om förbättrad återrapportering från regeringen om arbetet med social ekonomi samt om bättre möjligheter att applicera den sociala ekonomin på mindre enheter inom skolor, sjukhus och vårdinrättningar. Andra bedömningar än utskottet om behovet av åtgärder inom turistområdet förordas i en reservation (m, fp, kd, c).

Under avsnittet om forskning och kompetensutveckling har två reservationer avgivits. I den ena (m, fp, kd) yrkas bifall till en motion där det föreslås en samhällsekonomiskt definierad återbetalning av teknikbrostiftelsernas medel. I den andra reservationen (mp) föreslås vissa uttalanden om industriforskningsinstitutens forskningsinriktning och lokalisering. När det gäller frågor om företagsnedläggningar reserverar sig representanterna för Vänster-

partiet och Miljöpartiet till förmån för två motioner i vilka det bl.a. föreslås förbättrade möjligheter för anställda m.fl. att ta över nedläggningshotade företag. I en annan reservation (m, fp, kd, c) framhålls att en sådan ordning skulle innebära betydande ingrepp i äganderätten. Samtidigt tillstyrker reservanterna en motion där vikten av att svenska företag har lika villkor som sina konkurrenter i andra EU-länder lyfts fram. Samma företrädare redovisar i ytterligare en reservation att de har en annan uppfattning än utskottets majoritet, när det gäller forskning, vidareförädling och regionala satsningar inom skogs- och träindustrin. Slutligen tillstyrks i en reservation (fp, c, mp) en motion där det föreslås att frågan om bidrag till miljöcertifiering av småföretag skall utredas.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	6
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning	9
Utskottets överväganden	10
Innovationer och nyföretagande	10
Motionerna	10
Vissa kompletterande uppgifter.....	11
Utskottets ställningstagande	13
Industriella utvecklingscentrum	14
Motionerna	14
Vissa kompletterande uppgifter.....	15
Utskottets ställningstagande	16
Kapitalförsörjning	16
Motionerna	16
Vissa kompletterande uppgifter.....	17
Utskottets ställningstagande	21
Kvinnors, invandrades och ungas företagande.....	22
Motionerna	22
Vissa kompletterande uppgifter.....	24
Utskottets ställningstagande	27
Forskning och kompetensutveckling.....	29
Motionerna	29
Vissa kompletterande uppgifter.....	29
Utskottets ställningstagande	31
Auktorisation och certifiering	32
Motionerna	32
Vissa kompletterande uppgifter.....	33
Utskottets ställningstagande	36
Social ekonomi.....	37
Motionerna	37
Vissa kompletterande uppgifter.....	38
Utskottets ställningstagande	41
Turism	41
Motionerna	41
Vissa kompletterande uppgifter.....	45
Utskottets ställningstagande	49
Företagsetablering och företagsnedläggning	50
Motionerna	50
Vissa kompletterande uppgifter.....	51
Utskottets ställningstagande	52

Företagare och anställda	53
Motionerna	53
Vissa kompletterande uppgifter	54
Utskottets ställningstagande	54
Skogs-, trä- och stålindustrin	55
Motionerna	55
Vissa kompletterande uppgifter	56
Utskottets ställningstagande	59
Varvsindustrin	60
Motionen	60
Vissa kompletterande uppgifter	60
Utskottets ställningstagande	61
Glasindustrin	61
Motionen	61
Vissa kompletterande uppgifter	62
Utskottets ställningstagande	63
Rymdindustrin	63
Motionen	63
Vissa kompletterande uppgifter	64
Utskottets ställningstagande	64
Nanoteknik	65
Motionerna	65
Vissa kompletterande uppgifter	65
Utskottets ställningstagande	66
Design.....	67
Motionen	67
Vissa kompletterande uppgifter	67
Utskottets ställningstagande	68
Centrum för miljöteknikexport	68
Motionen	68
Vissa kompletterande uppgifter	69
Utskottets ställningstagande	69
Reservationer.....	70
1. Innovationer och nyföretagande (m, fp, kd, c).....	70
2. Innovationer och nyföretagande (mp – motiv.)	71
3. Kapitalförsörjning (m, fp, kd, c).....	71
4. Kvinnors, invandrares och ungas företagande (m, fp, kd, c)	72
5. Forskning och kompetensutveckling (m, fp, kd)	74
6. Forskning och kompetensutveckling (mp).....	74
7. Auktorisation och certifiering (fp, c, mp)	75
8. Social ekonomi (m, fp – motiv.).....	76
9. Social ekonomi (kd, c).....	77
10. Turism (m, fp, kd, c).....	78
11. Företagsetablering och företagsnedläggning (m, fp, kd, c).....	79
12. Företagsetablering och företagsnedläggning (v, mp).....	80

13. Skogs-, trä- och stålindustrin (m, fp, kd, c).....	81
Särskilt yttrande	82
Industriella utvecklingscentrum (kd).....	82
Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag	83

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Innovationer och nyföretagande

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:L250 yrkande 1, 2002/03:N201 och 2002/03:N395 yrkande 16.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

Reservation 2 (mp) – motiv.

2. Industriella utvecklingscentrum

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:N286, 2002/03:N292 och 2002/03:N327.

3. Kapitalförsörjning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:T458 yrkandena 5 och 6, 2002/03:N267 yrkande 15, 2002/03:N306 yrkande 16 och 2002/03:N359.

Reservation 3 (m, fp, kd, c)

4. Kvinnors, invandrares och ungas företagande

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ub258 yrkande 2, 2002/03:N208, 2002/03:N248, 2002/03:N263 yrkande 13, 2002/03:N302 yrkandena 5 och 6, 2002/03:N306 yrkandena 17, 19 och 20, 2002/03:N312, 2002/03:N389, 2002/03:N395 yrkande 10, 2002/03:N396 yrkande 16 och 2002/03:A366 yrkande 14.

Reservation 4 (m, fp, kd, c)

5. Forskning och kompetensutveckling

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:N347 yrkande 7, 2002/03:N369 och 2002/03:N396 yrkandena 20, 22 och 23.

Reservation 5 (m, fp, kd)

Reservation 6 (mp)

6. Auktorisation och certifiering

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:N220, 2002/03:N284, 2002/03:N383 yrkandena 1–3 och 2002/03:N396 yrkande 35.

Reservation 7 (fp, c, mp)

7. Social ekonomi

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr371 yrkande 7, 2002/03:N306 yrkande 32, 2002/03:N375, 2002/03:N387, 2002/03:N396 yrkande 19 och 2002/03:A239 yrkande 35.

Reservation 8 (m, fp) – motiv.

Reservation 9 (kd, c)

8. Turism

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr336 yrkande 13, 2002/03: MJ428 yrkande 22, 2002/03:N214, 2002/03:N217, 2002/03:N267 yrkande 17, 2002/03:N304 yrkande 12, 2002/03:N328, 2002/03:N331 yrkandena 1–4, 2002/03:N345 yrkande 10, 2002/03:N362 yrkande 6, 2002/03: N391 yrkandena 1 och 3–7 och 2002/03:N398 yrkande 3.

Reservation 10 (m, fp, kd, c)

9. Företagsetablering och företagsnedläggning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:N218, 2002/03:N225 yrkandena 1 och 2, 2002/03:N261 och 2002/03:N330 yrkandena 1 och 2.

Reservation 11 (m, fp, kd, c)

Reservation 12 (v, mp)

10. Företagare och anställda

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:N247 och 2002/03:N377 yrkandena 1–4.

11. Skogs-, trä- och stålindustrin

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ425 yrkande 8, 2002/03:N233 yrkandena 1 och 2, 2002/03:N269 yrkandena 1 och 2, 2002/03:N285 yrkandena 1 och 2, 2002/03:N302 yrkande 17 och 2002/03:N362 yrkande 5.

Reservation 13 (m, fp, kd, c)

12. Varvsindustrin

Riksdagen avslår motion 2002/03:N234.

13. Glasindustrin

Riksdagen avslår motion 2002/03:N349.

14. Rymdindustrin

Riksdagen avslår motion 2002/03:N322.

15. Nanoteknik

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:N237 och 2002/03:N245.

16. Design

Riksdagen avslår motion 2002/03:Ub335 yrkande 4.

17. Centrum för miljöteknikexport

Riksdagen avslår motion 2002/03:N314.

Stockholm den 25 mars 2003

På näringsutskottets vägnar

Marie Granlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Marie Granlund (s), Mikael Odenberg (m), Ingegerd Saarinen (mp), Nils-Göran Holmqvist (s), Eva Flyborg (fp), Sylvia Lindgren (s), Ann-Marie Fagerström (s), Maria Larsson (kd), Lennart Beijer (v), Karl Gustav Abramsson (s), Ulla Löfgren (m), Carina Adolfsson Elgestam (s), Åsa Torstensson (c), Anne Ludvigsson (s), Stefan Hagfeldt (m), Reynoldh Furustrand (s) och Nyamko Sabuni (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas 56 motioner från allmänna motionstiden.

Utskottet har vid ett besök hos Verket för näringslivsutveckling (Nutek) den 4 februari 2003 fått upplysningar i ärendet. Vid detta tillfälle informerades utskottet även av företrädare för Almi-koncernen.

Utskottets överväganden

Innovationer och nyföretagande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete avslå motionsyrkanden om innovationer och nyföretagande. *Jämför reservationerna 1 (m, fp, kd, c) och 2 (mp).*

Motionerna

I motion 2002/03:L250 (m) begärs ett tillkännagivande om behoven av bättre villkor för uppfinnare och innovatörer. Motionären anför att små och medelstora företag saknar goda existensvillkor och att den s.k. Simplexgruppen hittills har presterat förvånansvärt lite i regelförenklingsväg. Det fordras, enligt motionären, en målmedveten, strukturell och samlad strategi inom flera områden för att skapa konkurrenskraftiga förutsättningar för näringsverksamhet och företagande. Kvalificerade utbildningsmöjligheter i kombination med gynnsamma forskningsbetingelser är, påpekar motionären, viktiga förutsättningar för ett allmänt gott innovationsklimat.

Även i motion 2002/03:N201 (m) begärs ett tillkännagivande om villkoren för uppfinnare. I motionen refereras uppgifter från Patent- och registreringsverket (PRV) som säger att antalet svenska patentansökningar har minskat med mer än 10 % det senaste året. Samtidigt har antalet utländska patentansökningar legat på oförändrad nivå. För att förhindra denna negativa utveckling föreslår motionären avdragsrätt för patentkostnader samt tillsättandet av en ombudsman för patenträttsfrågor alternativt en intressenämnd inom PRV.

I Kristdemokraternas motion 2002/03:N395 framhålls att det är avgörande för svenskt näringslivs konkurrenskraft att tillräckliga resurser satsas på forskning och utveckling. Det är nödvändigt att samhället bistår de mindre företagen för att de skall kunna ta del i forsknings- och utvecklingsarbetet. Förutom ett allmänt gott investerings- och företagsklimat måste ytterligare åtgärder vidtas som främjar kommersialiseringen av innovationer i Sverige. Av avgörande betydelse är att innovatörer och exploatörer kopplas ihop. Möjligheter för anställda att utveckla egna idéer på arbetsplatsen med rätt till eget patent bör utredas. Avtal om delad vinst skulle kunna vara en form för samverkan. Kristdemokraterna anser att satsningen på innovativ teknikupphandling till mindre företag och uppfinnare bör utökas. Nya rön inom forskning och utveckling bör göras mer lättillgängliga för småföretagen, understryks det i motionen.

Vissa kompletterande uppgifter

Regelförenklningar

När det gäller allmänna villkor för företagande kan det inledningsvis konstateras att näringsutskottet i anslutning till behandlingen av budgetpropositionen för år 2003 också tog ställning till regeringens skrivelse om det pågående regelförenklingsarbetet (skr. 2002/03:8, bet. 2002/03:NU1). Riksdagen gjorde på förslag i en reservation (m, fp, kd, c, mp) ett tillkännagivande till regeringen om regelförenklingsarbetet. Regeringen anmodades att under innevarande mandatperiod gå igenom hela det regelverk som berör företagandet, så att onödiga och krångliga regler kan tas bort. Regeringen bör vidare sätta upp ett kvantitativt mål för regelförenklingsarbetet, i syfte att redan under innevarande mandatperiod påtagligt minska företagets kostnader för administration av regelverket. Takten i regelförenklingsarbetet måste öka redan under år 2003, och därför skall ett mått som kan visa hur regelbördan utvecklas tas fram. Vidare anmodades regeringen att under år 2003 inge en anmälan till OECD med begäran om granskning av regelförenklingsarbetet i Sverige. När det gäller regelverket vid företagsstart bör regeringen tillse att det sätts upp en bestämd tid, inom vilken berörda myndigheter måste ha svarat eller handlagt ett ärende. Myndigheterna måste generellt sett i större utsträckning fungera som "lots" i sina kontakter med företagen, anfördes det.

Företrädarna i utskottet för Socialdemokraterna och Vänsterpartiet hade också förordat ett tillkännagivande om att regeringen skulle vidta olika åtgärder för att intensifiera regelförenklingsarbetet, dock utan krav på ett kvantitativt mål för regelförenklingsarbetet eller att hela regelverket kring företagande borde gås igenom under innevarande mandatperiod.

Sedan riksdagens tillkännagivande i december 2002 har regelförenklingsarbetet fortskridit inom Regeringskansliet. Enligt Näringsdepartementet kommer departement och myndigheter att utifrån en genomgång av de regelverk som berör företagandet att vidta åtgärder för att minska den administrativa bördan. Beredningen av detta arbete pågår inom Regeringskansliet. Vidare kommer Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) att i mars 2003 redovisa ett förslag på mätmetod av administrativ börda. Regeringens ambition är att inleda mätningar under år 2003. Ett kvantitativt mål för regelförenklingsarbetet kommer att redovisas så snart en fungerande mätmetod finns tillgänglig. En anmälan till OECD med begäran om granskning av regelreformeringsarbetet kommer att inlämnas i mars 2003.

Innovationspolitik och entreprenörskap

I budgetpropositionen för år 2003 (prop. 2002/03:1 utg.omr. 24, s. 15) anförde regeringen att statens roll är att verka för att det finns ett väl fungerande ramverk för företagande. Insatser som särskilt kommer att prioriteras inom näringspolitiken är entreprenörskapsfrågor, skatter, kapitalförsörjning, väl fungerande marknader, enkla/ändamålsenliga regler och utvecklingen av en innovationsstrategi.

Vidare framhöll regeringen att kunskapsutveckling och innovativ verksamhet i kombination med entreprenörskap är av avgörande betydelse i ansträngningarna att säkra Sveriges framtida konkurrenskraft. Staten har en viktig roll när det gäller att uppmuntra och befrämja sådan verksamhet. Riksdagen har tagit ställning till propositionerna om FoU och samverkan i innovationssystemet (prop. 2001/02:2, bet. 2001/02:NU5) och om en politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4). Propositionerna innehåller bl.a. förslag till åtgärder för att utveckla innovationssystem och kluster.

Innovationspolitiken skall främja nyskapande och nyttiggörande av kunskap. Av budgetpropositionen framgår att regeringen har tagit initiativ till en process med näringsliv, arbetsmarknadens parter samt universitet och högskola för att diskutera och formulera en offensiv innovationsstrategi. Det huvudsakliga syftet med en sådan strategi är att ny kunskap från universitet och högskola, näringsliv samt offentlig sektor i högre utsträckning omsätts i nyföretagande och hållbar tillväxt och därigenom social välfärd. Frågor med koppling till forskning kommer att inta en viktig roll i denna strategi. För att forskningsresultat skall bidra till tillväxten måste de omsättas i innovationer, dvs. nya eller förbättrade processer, produkter och tjänster.

Regeringen ser det som angeläget att antalet kommersialiserade innovationer ökar. Ambitionen är att andelen kunskapsintensiva företag och företag som är baserade på immaterialrättsliga tillgångar, främst patent, ökar under perioden 2003–2006. Därför avser regeringen att arbeta med att ta fram mål och mätmetoder avseende kunskapsbaserat företagande och kommersialiserade, hållbara innovationer under år 2003. Verket för innovationssystem (Vinnova) har fått i uppdrag att bl.a. se över de strukturer som finns i dag, särskilt teknikbrostiftelser, holdingbolag och teknikparker. I september 2002 gav regeringen Vinnova i uppdrag att föreslå åtgärder för att underlätta kommersialisering av forskningsresultat. Uppdraget skall avrapporteras under våren 2003. Regeringen menade vidare att det bl.a. behövs särskilda miljöer – inkubatorer – som kan möjliggöra för forskare och entreprenörer vid universitet och högskolor att starta små högteknologiska företag. Av Vinnovas anslag reserverades sedermera 30 miljoner kronor som ett startbidrag för genomförandet av ett program för inkubatorer.

I regeringens senaste s.k. regionalpolitiska proposition (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4) gör regeringen bedömningen att Sverige behöver ett entreprenörskapsklimat på högsta internationella nivå. Regeringen föreslog ett sammanhållet nationellt entreprenörskapsprogram med syfte att skapa ett mer entreprenöriellt klimat, att främja positiva attityder till entreprenörskap samt att skapa ett ökat nyföretagande.

I juni 2002 uppdrog regeringen åt Verket för näringslivsutveckling (Nutek) att utarbeta förslag till ett nationellt program för entreprenörskap. Fokus skall vara på ungdomar, och andra aktörers medverkan skall eftersträvas för att ge programmet en större ekonomisk omfattning. Nutek överlämnade i september 2002 ett förslag till program till regeringen. Regeringen uppdrog sedermera åt

Nutek att genomföra ett nationellt program för entreprenörskap med inriktning mot unga. För programmets genomförande beviljade regeringen Nutek bidrag under perioden 2002–2004 med sammanlagt högst 12 miljoner kronor.

Nutek framförde vissa synpunkter på programmets inriktning till Regeringskansliet. Verket menade bl.a. att satsningen var för snävt inriktad på unga och att den omfattade för lite resurser. Nutek aviserade att verket önskade få återkomma med ett bredare entreprenörsprogram i samverkan med den verksamhet som sker regionalt inom ramen för de regionala tillväxtprogrammen. Mot den bakgrunden gick Nutek i december 2002 ut med en förfrågan till representanter för de regionala partnerskapen om att utse en ansvarig för entreprenörfrågor. Avsikten är att Nutek skall utarbeta ett förslag till ett bredare program för entreprenörskap i samverkan med dessa personer. Planen är att förslaget skall vara klart i månadsskiftet augusti/september 2003. En skiss över programmets inriktning har redovisats för Näringsdepartementet i januari 2003.

Till detta skall även fogas att Nutek på eget initiativ arbetar med att ta fram en policyskrift på temat entreprenörskap. Denna skrift skall ta ett bredare grepp på entreprenörfrågorna och inkluderar bl.a. förslag till åtgärder inom områden som inte omfattas av Nuteks mandat, däribland skatteområdet. Skriften behandlades av Nuteks styrelse i februari 2003. Styrelsen förordade vissa justeringar, men godtog i huvudsak den breda ansatsen. Publicering väntas ske i mars 2003.

I januari 2003 presenterade EG-kommissionen en grönbok med titeln Entreprenörskap i Europa (KOM/2003/27). I denna redovisas kommissionens inställning till frågor kring entreprenörskap samt betonas att Europa måste bli bättre på att främja entreprenöranda. Tillsammans med en rapport om genomförandet av den europeiska stadgan för småföretag och ett meddelande om ”att tänka småskaligt i ett växande Europa” behandlades grönboken vid konkurrenskraftsrådets möte den 3 mars 2003.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att de allmänna villkoren för företagande skall fungera som en god grund för innovationer, entreprenörskap och kommersialisering av goda idéer. I det avseendet skiljer sig inte utskottets uppfattning från det som anförs i de här behandlade motionerna. Utskottet menar dock att dessa förutsättningar i betydande utsträckning redan finns i Sverige. Samtidigt vill utskottet ändå understryka vikten av ytterligare åtgärder. De av regeringen prioriterade insatserna inom näringspolitiken, dvs. entreprenörskapsfrågor, skatter, kapitalförsörjning, väl fungerande marknader, enkla/ändamålsenliga regler och utveckling av en innovationsstrategi, kommer i det avseendet att ytterligare förbättra företagsklimatet. Det ovan beskrivna arbetet med att ta fram en innovationsstrategi, insatser för kommersialisering av innovationer samt de insatser som görs både på regerings- och myndighetsnivå för att lyfta fram frågor om entreprenörskap kommer att på flera sätt gagna svenska innovatörer och entreprenörer. Att det även har initierats en diskussion om entreprenör-

skapsfrågor på EU-nivå bidrar till att intresset för dessa frågor ges extra stimulans.

Avslutningsvis vill utskottet betona vikten av att takten upprätthålls i det regelförenklaringsarbete som bedrivs inom Regeringskansliet. Utskottet ser positivt på de åtgärder som hittills har vidtagits och på den planering av det fortsatta arbetet som har beskrivits av Näringsdepartementet.

Med det anförda avstyrks de här aktuella motionerna i berörda delar.

Industriella utvecklingscentrum

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om industriella utvecklingscentrum. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete.

Motionerna

Svensk industristruktur har, enligt vad som anförs motion 2002/03:N286 (s), en tämligen svagt utvecklad grupp medelstora företag. Ett naturligt fokus för näringspolitiken är att stödja de mindre företag som vill och har möjligheter att växa. Motionären framhåller verksamheten inom industriella utvecklingscentrum (IUC) och det s.k. UPA-uppdraget (Uppsökande verksamhet-Produktutveckling-Avknoppning) som framgångsrika satsningar. En vidareutveckling av IUC-verksamheten kräver, enligt motionären, emellertid mer långsiktig finansiering. Regeringen bör därför ges i uppdrag att skapa förutsättningar för ett minst sjuårigt program för att säkra verksamhetens fortsättning.

Även i motion 2002/03:N292 (s) framhålls vikten av en fortsatt utveckling av industriella utvecklingscentrum. Det påpekas att den svenska industristrukturen domineras av enstaka företag och att orter som är beroende av ett stort företag är sårbara om verksamheten läggs ned. På Gotland har exempelvis neddragningar hos Flextronics slagit hårt. Motionärerna anser att det behövs stöd för att både nya och befintliga företag skall kunna växa.

I motion 2002/03:N327 (s) anförs det att IUC-satsningen har varit framgångsrik vad beträffar produktutvecklingsuppdrag, avknoppningar med nyetableringar, sysselsättningstillfällen, regionalt samarbete för utveckling och nya marknadskontakter. Motionärerna framhåller att IUC-konceptets nätverksstruktur ger varje enskilt IUC-bolag möjlighet att åta sig utvecklingsuppdrag där regional förankring och nationell spridning är en förutsättning för resultat. Det ger också unika möjligheter att hålla kostnader för en nationell överbyggnad och struktur på en mycket låg nivå. Under försöksverksamheten har konceptet visat sig vara så framgångsrikt att näringsliv, fack och kommuner i alltfler regioner vill utveckla denna samverkansform. Att utvidga IUC-nätverket med fler regionala IUC-bolag skapar, enligt motionärerna, ökad kompetens, och mer resurser möjliggör ökad tillväxt i hela Sverige. Försöks-

verksamheten bör därför avslutas och ett väl definierat och långsiktigt program tas fram för att nå målet om ett innovationsprogram i världsklass.

Vissa kompletterande uppgifter

Via Nutek stöder staten industriella utvecklingscentrum (IUC) som skall stimulera till utveckling och nya jobb i mindre och medelstora företag. Varje IUC-bolag är ett fristående privat aktiebolag där det lokala eller regionala näringslivet är majoritetsägare. Även kommuner, fackliga organisationer samt andra regionala intressenter kan ingå i bolaget. Staten lämnar genom det s.k. UPA-uppdraget stöd till tre aktiviteter vid IUC. Dessa är uppsökande verksamhet, produktutveckling och förstudier för avknoppning. IUC skall utforma avtal med företagen så att de får del av de intäkter som uppstår i företagen som en följd av produktutvecklings- och avknoppningsprojekten.

Våren 2001 behandlade utskottet motioner om IUC (bet. 2000/01:NU7). Utskottet betonade att det är viktigt att staten på olika sätt kan stödja den verksamhet som IUC bedriver och att den typ av underifrån och regionalt initierad verksamhet som IUC representerar är ett värdefullt inslag i näringspolitiken. Med hänvisning till pågående arbete vid Nutek, Almi och IUC avstyrktes motionerna.

I november 2001 gavs en särskild utredare (f.d. landshövdingen Ulf Lönnqvist) i uppdrag att lämna förslag till inriktning, effektivisering och organisering av statens insatser på regional nivå (dir. 2001:103). En fråga för utredningen var vilken roll staten skall ha gentemot IUC-bolagen i ett längre perspektiv och hur ett sådant eventuellt engagemang i så fall skall finansieras. Utredaren skulle lämna förslag på hur den statliga uppdragsverksamhet som i dag utförs av IUC långsiktigt skall hanteras.

I finansplanen för år 2003 (prop. 2002/03:1) framhöll regeringen att den vill bygga vidare på den positiva anda som företagsledare och fackliga företrädare bl.a. har utvecklat. Regeringen sade sig vara beredd att föreslå nya medel för att förverkliga förslag som hade presenterats av bl.a. gruppen Framtid för svensk industri (Bennet-Johnsson-gruppen). Regeringens förbehåll var dock att andra aktörer är beredda att tillskjuta lika mycket.

I november 2002 presenterade Utredningen om statens regionala insatser för företagsutveckling sina slutsatser (SOU 2002:101). Utredaren framhöll att IUC-bolagen bedriver en verksamhet som är viktig för innovationsutveckling och för tillkomsten av nya företag. Vidare bidrar den till produktutveckling och till utarbetande av produktionsprocesser. IUC-bolagen har även en stark förankring i lokalt näringsliv. Utredaren föreslog därför att UPA-uppdraget skulle ges en långsiktig inriktning genom att en miljard kronor satsas på verksamheten under en femårsperiod. Utredaren hänvisade även till regeringens löfte i finansplanen om nya medel till realiserandet av förslag från Bennet-Johnsson-gruppen. Bland dessa förslag fanns sådana som gällde IUC och som hade samma inriktning som de utredaren förespråkade.

Vid sin behandling av budgetpropositionen för år 2003 och i anslutning därtill väckt motionsyrkande om ett nytt anslag för IUC-verksamhet anförde

näringsutskottet ånyo att den typ av underifrån och regionalt initierad verksamhet som IUC representerar är ett värdefullt inslag i näringspolitiken (bet. 2002/03:NU1). Med hänvisning till pågående beredning inom Näringsdepartementet av förslagen från Utredningen om statens regionala insatser för företagsutveckling, ansåg utskottet att riksdagen inte borde ta något eget initiativ på området.

IUC-företagens situation behandlades även i början av februari 2003 i en interpellationsdebatt. Med anledning av en interpellation av Maria Larsson (kd) om IUC-företagens framtid (ip. 2002/03:127) anförde näringsminister Leif Pagrotsky bl.a. att regeringen har för avsikt att ta ställning till förslagen i den nyssnämnda utredningen efter den remissomgång som löpte fram till den 28 februari 2003.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen uttalat sig positivt om den verksamhet som bedrivs inom ramen för s.k. industriella utvecklingscentrum (IUC) och att staten framgent bör stödja denna verksamhet. Regionalt förankrad och underifrån uppbyggd utvecklingsverksamhet med intressenter från såväl regionalt och lokalt näringsliv som arbetstagarorganisationer och offentliga aktörer är en modell som har goda förutsättningar att kunna stimulera nyföretagande och därigenom framväxten av nya arbetstillfällen.

Utskottets grundläggande positiva syn på IUC-verksamheten överensstämmer därmed i allt väsentligt med den som hösten 2002 presenterades av den tidigare beskrivna Utredningen om statens regionala insatser för företagsutveckling. Det är emellertid, enligt utskottets mening, angeläget att det s.k. UPA-uppdraget och den därtill knutna IUC-verksamheten ses som en del av det långsiktiga helhetsgrepp som övervägs i samband med beredningen av utredningens förslag. Enligt utskottets uppfattning bör regeringens ställningstagande i det avseendet avvaktas innan det kan anses nödvändigt med några tillkännagivanden från riksdagen om dessa frågor. Med det anförda avstyrks samtliga här behandlade motioner i berörda delar.

Kapitalförsörjning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete avslå motionsyrkanden om kapitalförsörjning. *Jämför reservation 3 (m, fp, kd, c).*

Motionerna

Den framtida sysselsättningen i Sverige är beroende av att nya företag kan utvecklas, framhålls det i motion 2002/03:N359 (s). Motionären anför att

riskkapitalsatsningar på de yngsta företagen och de allra fräschaste företagsidéerna på senare tid har minskat betydligt. I stället har riskkapitalisterna ökat sina satsningar på företag som redan är etablerade. Detta är en utveckling som enligt motionären för med sig negativa konsekvenser. Motionären begär ett tillkännagivande om bristen på finansärer på riskkapitalmarknaden.

Även i motion 2002/03:N267 (fp) begärs ett tillkännagivande om tillgången på riskkapital. Inom regionalpolitiken är tillgången på riskkapital av stor betydelse, anförs det i motionen. Motionärerna framhåller att det kan vara svårt att få tillgång till riskkapital om man saknar eget kapital att sätta in. Flyktingar, långtidsarbetslösa, ungdomar utan sparkapital, invandrare utan akassa eller kvinnor som blir övertaliga efter lågavlönade jobb i offentlig sektor nämns som exempel på människor som har svårt att spara ihop till ett eget kapital.

Bristen på riskkapital lyfts också fram i Centerpartiets motion 2002/03:N306. Svårigheterna att få tag på kapital för att utveckla sitt företag är ett problem för många småföretagare, anförs det. För att bredda tillgången på riskkapital nämns följande modeller i motionen: förbättrade regler för periodisering av vinst och beskattning av ägarkapital, stimulerande av regionala entreprenörsfonder och möjlighet för placering av en del av pensionsavsättningarna i regionala pensionsfonder inom ramen för premiepensionsvalet. Vidare föreslås införande av personligt riskkapitalavdrag och införande av mikrolån för att underlätta lån till de minsta företagen. Mikrolånen skall enligt Centerpartiet ha ett jämställdhetsperspektiv genom att hälften skall gå till kvinnliga och hälften till manliga företagare.

I motion 2002/03:T458 (c) framhålls att produktion av IT-varor och därtill knuten utrustning är en förutsättning för utveckling i basindustrin. Regeringens, enligt motionärerna, misslyckade IT-satsningar har emellertid gjort att datapenetrationen inte längre är märkvärdig ur ett internationellt perspektiv. Motionärerna menar att då riskkapitalet har minskat behövs nu att särskild uppmärksamhet riktas mot möjligheten till riskkapital för nya företag inom näringen. Ett tillkännagivande begärs om särskilda åtgärder för att öka tillgången till riskkapital inom IT-området. Motionärerna anser också att det behövs ett tillkännagivande om exportinriktade satsningar inom IT-sektorn.

Vissa kompletterande uppgifter

Riksdagen behandlade motioner om kapitalförsörjning senast våren 2002 (bet. 2001/02:NU12). Näringsutskottet framhöll att frågan om kapitalförsörjning för småföretag intar en central ställning inom näringspolitiken. Utskottet menade att en effektivt fungerande kapitalmarknad är en grundförutsättning för skapandet av nya företag och för tillväxt i befintliga företag. Utskottet framhöll också att statens roll på kapitalförsörjningsområdet tydligt skall motiveras och fungera som ett komplement till den övriga kapitalmarknaden. Med referens till regeringens uttalanden i frågan, betonade utskottet även att statsmakternas insatser på området löpande måste omprövas. Utskottet konstaterade vidare att flera av de aspekter som berördes i motionerna var före-

mål för utredning inom Regeringskansliet samt att några motionsyrkanden kunde anses vara tillgodosedda. Det gällde bl.a. införandet av ett särskilt mikrolån, stöd till kreditgarantiföreningar och utvecklandet av ett statligt lånegarantisystem. Samtliga motionsyrkanden avstyrktes.

I en reservation (m, kd, c, fp) betonades vikten av skattesänkningar för att skapa investeringsvilligt kapital och motverka den snedvridning av konkurrensen som vissa arbetsmarknadspolitiska program innebär. Reservanterna framhöll även vikten av åtgärder för att tillgodose att det finns riskkapital för finansieringen av forskning, utveckling och marknadsbedömning i ett inledande skede.

I budgetpropositionen för år 2003 framhöll regeringen att en effektivt fungerande kapitalmarknad är en grundförutsättning för skapandet av nya företag och tillväxt i befintliga företag. Kapitalmarknaden är ett område inom vilket privata aktörer huvudsakligen står för verksamheten. För att motverka brister i kapitalmarknadens utbud bör staten ha ett antal instrument för att komplettera marknaden. Bland dessa instrument nämnde regeringen tillförsel av riskkapital, lånekapital och bidrag. Regeringen konstaterade också att skattelagstiftningen har betydelse för företagens kapitalförsörjning.

I förra årets näringspolitiska motionsbetänkande (bet. 2001/02:NU12) beskrev näringsutskottet det utbud av lån och stöd till företag som administreras av statliga myndigheter, bolag och stiftelser. Något av detta förtjänar att upprepas i sammanfattad form även detta år.

För det första kan Almi Företagspartner AB nämnas. Almi lämnar bl.a. lån med tillhörande rådgivning till växande småföretag, till individer som vill starta nya företag och till innovatörer. Almi har lånat ut 2,6 miljarder kronor till ca 13 000 lånekunder. Dessutom ger Almi strategisk rådgivning och utvecklingsinsatser till ca 20 000 företag per år. Almi skall komplettera bankerna och ta större risker, men även säkerställa att det egna kapitalet hålls intakt. Riksdagen beslutade hösten 2001 att ett generellt mikrolån skulle införas (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4). Under hösten 2002 introducerade Almi detta mikrolån under namnet Företagarlån. Almi skall enligt sina direktiv inom sin finansieringsverksamhet sträva efter att ha en jämn könsfördelning mellan kunderna. Bolaget skall även i högre grad än tidigare inrikta sig mot finansiering i tidiga skeden. Det framgår även att det nya företagarlånet skall inriktas på behovet av små lån och att kvinnor, invandrare och ungdomar skall ha minst en andel av finansieringen som motsvarar den de erhållit i tidigare års låneformer. En förordning som reglerar det nya företagarlånet tillkom sedan i januari 2003 (SFS 2003:4). Av denna framgår att företagarlånet får täcka högst 50 % av företagets totala kapitalbehov om det överstiger 50 000 kr och dess beloppsgräns är 250 000 kr. Amorteringar och ränta anpassas efter företagets utveckling och ekonomiska situation. Under hösten 2002 ökade antalet företagarlån till kvinnor med 40 % jämfört med samma period 2001 då det fanns ett särskilt företagarlån till kvinnor.

Industrifonden, Norrlandsfonden, Stiftelsen Innovationscentrum och Sjätte AP-fonden är exempel på andra aktuella långivare. Industrifonden ger lån till

industriella utvecklingsprojekt och marknadssatsningar samt lämnar finansiering via ägarkapital till i huvudsak små och medelstora företag. Industrifonden kan även stötta företagsetableringar genom att köpa vid nyemissioner. Norrlandsfonden erbjuder riskvilliga lån till företrädesvis små och medelstora företag i Norrland. Sjätte AP-fonden gör investeringar i små och medelstora svenska bolag som inte är noterade och som bedöms ha goda möjligheter till värdetillväxt. Vanligen överstiger Sjätte AP-fondens investeringar 15 miljoner kronor. AB Svensk Exportkredit och Exportkreditnämnden kan lämna krediter och garantier som skyddar företagen mot risker vid utlandsaffärer. Den statliga Stiftelsen Innovationscentrum (SIC) beviljar ekonomiskt stöd till innovationer i tidiga utvecklingsstadier. Stödet beviljas antingen som förstudiebidrag utan återbetalningsskyldighet eller som ett lån med villkorlig återbetalningsskyldighet. Målgruppen är privatpersoner samt nystartade företag. Då SIC:s verksamhet upphör år 2004 har Almi och SIC påbörjat ett arbete med att samordna SIC:s verksamhet med Almis rådgivnings- och finansieringsverksamhet.

Som ett stöd för företags och entreprenörers sökande efter kapital har Nutek tagit fram en särskild finansierings- och riskkapitaldatabas. Databasen innehåller information om svensk och nordisk offentlig finansiering riktad till företag samt information om andra riskkapitalaktörer och om vissa EU-stöd.

Sedan juni 2001 bedriver Nutek/Almi och Industrifonden ett samarbete kring finansiellt stöd till tekniska innovationer i deras inledningskedan, s.k. såddfinansiering. Samarbetet innebär att Nutek i samråd med Industrifonden avgör om ett projekt är intressant för vidare undersökning. Nutek svarar sedan för det analysarbete som bl.a. krävs för att fastställa hur mycket kapital som behövs. Industrifonden fattar därefter beslut om finansieringen och tar över ansvaret för projektet. Samarbetet gäller insatser på mellan 250 000 kr och 2 miljoner kronor med maximalt 50 % av projektkostnaden. Företag med större kapitalbehov kan vända sig direkt till Industrifonden. Av de 34 projekt som sökte stöd under år 2002 erhöll fem s.k. startkapital. Problemen med att hitta externa medfinansierare bidrog dock till att endast ett av dessa kunde beviljas stöd från Industrifonden. I budgetpropositionen för år 2003 framhöll regeringen att den noga följer det aktuella såddfinansieringssamarbetet och att den statliga kapitalförsörjningen i större utsträckning bör fokuseras till dessa tidiga utvecklingsfaser.

Regeringen har vid flera tillfällen uttalat önskemål om en utökad användning av lånegarantier (se bl.a. prop. 2001/02:4 och prop. 1997/98:62). Dessa ställningstaganden utmynnade i juni 2001 i att regeringen gav Nutek i uppdrag att ta fram en modell för ett statligt lånegarantisystem. Ett sådant system bygger på att staten garanterar banklån och delar risktagandet med banken eller något annat privat låneinstitut. En fördel med detta kan t.ex. vara att utbudet av privata aktörer som erbjuder lånefinansiering till företag ökar. Eventuellt skulle ett utvecklat lånegarantisystem kunna ersätta några av statens kapitalförsörjningsinsatser. Uppdraget redovisades till regeringen i februari 2002. En arbetsgrupp med uppgift att presentera ett förslag till lånega-

rantisystem tillsattes därefter inom Regeringskansliet. Enligt budgetpropositionen för år 2003 skulle ett utvecklat lånegarantisystem ha funnits i drift fr.o.m. januari 2003. Aktuella uppgifter från Näringsdepartementet gör dock gällande att införandet kommer att ske senare under år 2003.

Som tidigare har nämnts redovisade Utredningen om statens regionala insatser för företagsutveckling sitt slutbetänkande (SOU 2002:101) i november 2002. I detta föreslås en kraftsamling på finansiering av de tidigaste skedena i innovations- och företagsutveckling. Enligt utredarens förslag skall 500 miljoner kronor överföras från Almis lånefond till en särskild fond för sådd- och innovationslån i tidiga skeden. Denna nya fond skall förvaltas av Almi. Nutek skall ha rätt att använda högst 100 miljoner kronor per år ur fonden till sådd- och innovationsfinansiering. Utredaren uppmanar också regeringen att överväga möjligheterna att använda delar av Industrifondens avkastning för sådd- och innovationsfinansiering. Vidare bör delar av anslaget till allmänna regionalpolitiska insatser öronmärkas för detta ändamål. Totalt innebär utredarens förslag att ca 200 miljoner kronor per år avsätts för sådd- och innovationsfinansiering i de mest riksfyllda skedena. Remissbehandlingen av betänkandet har nyligen avslutats.

Svenska Riskkapitalföreningen och Nutek gör kvartalsvisa undersökningar av händelseutvecklingen på riskkapitalmarknaden. Av den senaste rapporten, som avser fjärde kvartalet och helåret 2002 (R 2003:1), framgår att en majoritet av riskkapitalbolagen (74 %) anser att det finns tillräckligt många goda idéer eller projekt att investera i på dagens marknad. Riskkapitalbolagen ser också positivt på branschens framtid. Huvuddelen av företagen (78 %) kommer att fortsätta investera i minst samma utsträckning som tidigare. Noterbart är dock att antalet investeringar inom såddfasen har minskat under sju kvartal i rad och verkar ha stabiliserat sig på en låg nivå. Rapportförfattarna underströk behovet av statliga insatser på detta område.

Regionala kreditgarantiföreningar är en ny form av organisation för finansieringslösningar i Sverige. En kreditgarantiförening ställer garantier för lån och andra krediter som småföretagare har behov av för sin rörelse. Regeringen har betonat vikten av att det regionala näringslivet tar ett ansvar för dessa initiativ och att de är oberoende från staten. Regeringen anser dock att det är viktigt att främja framväxten av lokala initiativ inom detta område. Ett särskilt bidrag om totalt 3 miljoner kronor under perioden 2002–2004 för information om hur man startar lokala och regionala kreditgarantiföreningar har därför beslutats.

I juni 2002 överlämnade den s.k. 3:12-utredningen (dir. 1999:72) sitt betänkande Beskattning av småföretagare (SOU 2002:52) till regeringen. Utredningens förslag kan ha konsekvenser för kapitalförsörjningen i småföretag. Förslaget remissbehandlades under hösten 2002. Flera av remissinstanserna och flera av utredningens experter var kritiska till de slutsatser som presenterades i betänkandet. Beredning av förslaget sker för närvarande inom Regeringskansliet.

Riksdagen tar under våren 2003 ställning till regeringens proposition 2002/03:49 om nya förmånsrättsregler. Utskottets syn på dessa frågor kommer att redovisas i ett yttrande till lagutskottet (yttr. 2002/03:NU1y).

Utskottets ställningstagande

Ett effektivt tillvaratagande av tekniska innovationer liksom utvecklingen av ett framgångsrikt entreprenörskap förutsätter vanligen tillgång till extern finansiering. För detta ändamål finns i första hand den ordinarie kapitalmarknaden. Det står emellertid klart att staten har en viktig funktion att fylla när det gäller att komplettera denna marknad inom vissa områden. Detta är inte minst tydligt under rådande konjunkturläge då den ordinarie riskkapitalmarknaden i större utsträckning än tidigare riktar blickarna mot företag som har kommit en bit i sin utveckling. För att potentiell samhällsnytta inte skall gå till spillo är behovet av statliga insatser påtagligt.

Statens åtgärder på kapitalförsörjningsområdet har beskrivits ovan. Enligt utskottets mening tillhandahåller staten ett varierat utbud av lån och andra stöd till företagande. Det generella företagslån som infördes under hösten 2002 är, enligt utskottets uppfattning, en utveckling i positiv riktning. Utskottet noterar med tillfredsställelse att hittillsvarande långivning svarar upp mot kraven på en fortsatt prioritering av kvinnor. Utskottet förutsätter att regeringen med särskild vaksamhet följer utvecklingen i detta avseende och vidtar nödvändiga åtgärder om denna grupp missgynnas.

Utskottet konstaterar att det hittillsvarande samarbetet mellan Nutek och Industrifonden när det gäller såddfinansiering ännu inte kan anses ha svarat upp mot förväntningarna. Utfallet i form av beviljade krediter måste betraktas som alltför lågt. Regeringen har aviserat att den skall följa detta samarbete noga, och utskottet förutsätter att så sker. Utvecklas inte de statliga såddfinansieringsinsatserna inom ramen för detta samarbete i en mer positiv riktning förväntar sig utskottet att regeringen vidtar åtgärder.

Trots förekomsten av ett mångfasetterat statligt utbud på kapitalförsörjningsområdet vill utskottet framhålla vikten av kontinuerlig utveckling och omprövning av dessa insatser. Mot den bakgrunden anser utskottet det vara positivt att det för närvarande pågår ett arbete inom Regeringskansliet som under år 2003 kan förväntas resultera i ytterligare åtgärder för att stärka de statliga insatserna på kapitalförsörjningsområdet. Det gäller bl.a. regeringens ställningstagande till de förslag som hösten 2002 presenterades av Utredningen om statens regionala insatser för företagsutveckling samt införandet av ett statligt kreditgarantisystem. Även på skatteområdet pågår beredningsarbete inom Regeringskansliet som kan resultera i förslag med konsekvenser för företags kapitalförsörjning. Utskottet anser att regeringens överväganden i dessa avseenden bör avvaktas innan det kan finnas skäl för riksdagen att agera.

När det gäller de i motion 2002/03:T458 (c) framförda förslagen om särskilda satsningar inom IT-området hänvisar utskottet till befintliga generella statliga riskkapitalinsatser samt det arbete med att utveckla dessa som har

beskrivits ovan. Utskottet finner heller inte motiv för några särskilda exportfrämjande insatser på detta område. Enligt utskottets mening är det utbud som tillhandahålls av Exportkreditnämnden och AB Svensk Exportkredit i det avseendet tillfyllest.

Med det anförda avstyrker utskottet samtliga här behandlade motioner i berörda delar.

Kvinnors, invandrades och ungas företagande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden om kvinnors, invandrades och ungas företagande. Utskottet åberopar bl.a. pågående arbete. *Jämför reservation 4 (m, fp, kd, c).*

Motionerna

I motion 2002/03:N312 (s) begärs en översyn av såväl bankernas som samhällets instrument för att göra lånemöjligheterna för nyföretagande mer tillgängliga för invandrare. Det framhålls att invandrare kan ha svårigheter att få lån för att starta företag. Motionären menar att det bl.a. kan vara svårt att bedöma deras återbetalningsförmåga. Vid kreditgivning får ingen diskrimineras på grund av ras, hudfärg, ursprung eller trosbekännelse. Trots detta upplever invandrare, enligt motionären, emellanåt att de inte får samma möjligheter som svenska nyföretagare när det exempelvis gäller bankkontakter och lånemöjligheter. Bankerna är heller inte alltid intresserade av att bevilja små lån till servicenäringen.

Småföretagen har på senare tid spelat en allt större roll för sysselsättning av personer med utländsk bakgrund påpekas det i motion 2002/03:N389 (s). För dessa personer kan dock språksvårigheter, svårigheter att få krediter och ett sämre kontaktnät göra etablering av småföretag problematiskt. Det är, enligt motionärerna, angeläget att regeringen ser över förutsättningarna för personer med invandrabakgrund att etablera småföretag.

I motion 2002/03:N263 (fp) anføres att företag som drivs av personer med invandrabakgrund är en viktig del av den svenska ekonomin. Det är dock ofta svårare för invandrare att starta företag än för infödda svenskar, eftersom många processer är svåra för någon som inte behärskar språket fullt ut. Det är, enligt motionärerna, viktigt att alla ges förutsättningar att kunna delta i den nya tidens företagande. En anledning till att det är färre kvinnor än män som startar företag är det kraftiga motståndet mot privata alternativ inom områden där kvinnor traditionellt sett har erfarenhet och kompetens, framhålls det vidare i motionen. Motionärerna anser att det måste bli lättare för kvinnor att starta och driva företag. De problem som nämns i motionen är bl.a. att många banker är ovilliga att bevilja lån och krediter till kvinnor och invandrare samt

det krångliga regelverk som genomsyrar företagandet. Ett positivt beslut under de senare åren är beslutet om s.k. mikrokrediter.

Relativt få människor startar företag i Sverige och antalet företagare minskar, anförs det i motion 2002/03:Ub258 (fp). För att uppmuntra ungt företagande bör riksdagen tillkännage att alla skall få ett informationspaket om företagande med ett provexemplar av en F-skattsedel då de fyller 18 år. Denna provskattsedel skall sedan kunna bytas ut mot en riktig F-skattsedel.

I Kristdemokraternas motion 2002/03:N395 begärs ett tillkännagivande om kvinnligt företagande. Kristdemokraterna anser att ett ökat kvinnligt företagande kan ge näringslivet förnyelse och ökad mångfald och bör därför uppmuntras och stödjas. Bland annat bedriver Almi speciella kurser i kvinnligt företagande samt tillhandahåller företagarlån riktade till kvinnor. Dessa kvinnolån kommer att upphöra. Att kvinnliga företagare i hög utsträckning verkar i tjänstesektorn innebär att motionärernas förslag om avdragsrätt vid köp av hushållstjänster särskilt skulle förbättra villkoren för kvinnors företagande, påpekas det.

Ett tillkännagivande om att en handlingsplan för ökat kvinnligt företagande bör tas fram begärs i motion 2002/03:N248 (v). Det framhålls att andelen företag som startas av kvinnor bör vara högre och att kvinnliga företagares position i debatten måste flyttas fram. Skolan kan på ett mer aktivt sätt utbilda inom områden som stimulerar småföretagande. Vidare påpekas att kvinnor ofta har svårt att få banklån. En del av förklaringen till detta är den manliga strukturen i bankvärlden. Bankerna har dålig kunskap om kvinnors kreativitet och "otraditionella" affärsidéer. Det är vidare, enligt motionärerna, viktigt att nyföretagarrådgivningen har ett jämställdhetsperspektiv. För att få fler kvinnor att starta företag måste vissa regler ändras. Alla skall ha samma möjligheter att starta företag, oavsett kön och etnisk bakgrund.

Det saknas, enligt vad som sägs i motion 2002/03:N208 (c), ett samlat grepp kring projekt om ungt företagande. Projektformen försvårar långsiktig planering. Kommunerna har ofta viljan att satsa medel men vågar inte för ovissheten om projektets utveckling. För att skapa kontinuitet bör regeringen snarast göra en översyn av de olika projekten och utreda möjligheterna för en permanent lösning för långvariga verksamheter som främjar ungt företagande.

Centerpartiet anför i motion 2002/03:N306 att det behövs en rad åtgärder för att främja kvinnligt företagande. Regelverk och utformning gör att kvinnor bara får 10 % av samhällets stöd till företag. Den förda näringslivspolitik har, enligt Centerpartiet, lett till att kvinnors företagande har diskriminerats. Riksdagen bör därför tillkännage att målet skall vara att hälften av de nya företagen skall startas av kvinnor. Motionärerna konstaterar vidare att bland många kvinnor nämns svårigheterna att få tillgång till riskkapital som det enskilt största hindret för att etablera företag. Modellen med lån till kvinnliga företagare, kvinnliga resurscentrum och särskilda affärsrådgivare för kvinnor bör återinföras nationellt och permanentas. Detta bör ges regeringen till känna. Även invandrare och ungdomar kan möta problem när de vill starta eget, anförs det i motionen. Centerpartiet anser därför att riksdagen bör ge

regeringen till känna att liknande modeller med speciella lån, resurscentrum samt affärsrådgivare bör införas även för invandrare och ungdomar.

Även i motion 2002/03:A366 (c) anförs det att målet måste vara att hälften av de nya företagen skall startas av kvinnor. Trots ett framgångsrikt arbete med jämställdhet i Sverige har den förda näringslivspolitik lett till att kvinnors företagande har diskriminerats, hävdas det i motionen. Att Almi har sammanfört sina låneformer i ett enda småföretagarlån riskerar, enligt motionärerna, att leda till att kvinnor får svårare att hitta riskkapital.

I motion 2002/03:N302 (mp) begärs två tillkännagivanden om kvinnors företagande. Det ena gäller hur den s.k. mainstreamingen (dvs. beaktande av jämställdhetsaspekter i alla sammanhang) på Nutek kan förbättras. Det andra gäller Almi:s lån till kvinnliga företagare. Yrkandena saknar närmare motiveringar. Även i motion 2002/03:N396 (mp) behandlas Almi:s lån till kvinnligt företagande. Almi:s krav på att lånesökande skall var intresserade av tillväxt i företaget står, enligt motionären, helt i strid med de ursprungliga intentionerna att villkoren skulle svara mot många kvinnors sätt att bedöma sitt lånebehov. Att anpassa villkoren för Almi:s lån för målgrupper av bägge könen är, enligt motionärerna, ett sätt att göra låneverksamheten mera jämställd. Den översynen bör Almi göra före år 2004.

Vissa kompletterande uppgifter

Våren 2002 behandlade utskottet senast motioner om kvinnors och invandras företagande (bet. 2001/02:NU12), varav flera med liknande innehåll som de som är föremål för utskottets ställningstagande i år. Utskottet betonade att en viktig uppgift för näringspolitiken är att stödja kvinnors företagande. Utskottet ansåg det vara angeläget att fler kvinnor blir företagare. Hinder för kvinnors möjligheter att starta och driva företag bör därför identifieras och elimineras. Utskottet menade vidare att beaktande av jämställdhetsaspekter i alla sammanhang, s.k. mainstreaming, bör prägla de näringspolitiska insatserna för att främja tillkomsten av nya företag och tillväxten i befintliga företag.

Vid den senaste behandlingen underströk utskottet även betydelsen av en effektivt fungerande kapitalförsörjning för småföretag som en grundförutsättning för skapandet av nya företag och tillväxt i befintliga företag. Utskottet hänvisade till pågående arbete inom kapitalförsörjningsområdet – däribland utformningen av generella mikrolån – och till de principer som vid flera tillfällen tidigare har framförts beträffande statens roll på kapitalförsörjningsområdet. Dessa principer har redovisats under avsnittet Kapitalförsörjning ovan. Beträffande generella mikrolån menade utskottet att dessa kan vara en ändamålsenlig lösning som kan bidra till att småföretag lättare kan etableras och växa. Vidare anfördes att de tidigare prioriterade grupperna kvinnor, ungdomar och invandrare skall ges fortsatt förtur. Utskottet betonade vikten av att dessa lån följs upp genom statistik över låntagarna, så att hanteringen av olika gruppers låneansökningar och lån kan utvärderas. Vidare framhöll utskottet betydelsen av att kunskaperna hos finansiärerna om kvinnor, unga och personer med invandrarbakgrund som driver företag förbättras. Utskottets mening

var att det är viktigt att arbeta för förändrade attityder gentemot de grupper som har svårigheter att få krediter. Staten bör främja framväxten av regionala kreditgarantiföreningar, ansåg utskottet. Med det anförda avstyrktes samtliga motionsyrkanden.

I en reservation (m, kd, c, fp) efterlystes åtgärder för att eliminera de hinder som finns för kvinnor att starta och driva företag. Reservanterna förordade också ett förbättrat företagsklimat, ett förenklat regelverk och avdragsrätt för hushållstjänster. De betonade även vikten av att den verksamhet som bedrivs för att främja och stödja kvinnors företagande noggsamt följs upp.

Statens insatser på kapitalförsörjningsområdet har beskrivits närmare ovan. Angående det generella företagarlån som infördes hösten 2002 och som administreras av Almi kan tilläggas att under perioden september till december 2002 gick 45 % av företagarlånen till företag med minst 50 % kvinnligt deläggande. Detta är en ökning med 40 % mot det antal företagarlån till kvinnor som beviljades under samma period år 2001. Andelen företagarlån till personer med utländsk härkomst var under samma period 20 %. Utöver att administrera företagarlånet, bistår Almi med rådgivning. Flera av de regionala Almi-bolagen har en särskild person med ansvar för frågor gällande kvinnors företagande. Almi driver också olika program för kompetens- och företagsutveckling med små och medelstora företag som målgrupp. Vissa program riktar sig enbart till kvinnor. Det kan vara företagarskolor, mentorsprogram och seminarier.

Nutek skall öka kunskapen om de villkor och de möjligheter som kvinnliga företagare och företagare med invandrabakgrund möter. För att främja företagandet bland kvinnor och personer med invandrabakgrund föreslog regeringen i budgetpropositionen för år 2002 en utökning av anslaget för näringslivsutveckling m.m. under perioden 2002–2004. Under år 2003 innebär detta att 14 miljoner kronor har avsatts för Nuteks arbete med att integrera affärsrådgivning bland etablerade rådgivningsaktörer och för att söka samverka med organisationer och företagare i syfte att sprida förebilder för kvinnors entreprenörskap. Medlen får också användas till stöd åt den rådgivningsverksamhet som bedrivs av Internationella Företagarföreningen i Sverige med syfte att underlätta invandrares företagande. För år 2003 har Nutek erhållit 2,5 miljoner kronor för en särskild satsning på att öka sysselsättningen bland personer med invandrabakgrund.

Nutek driver två nationella program riktade till kvinnor: Att främja kvinnors företagande och Kvinnor och innovationer. Det förstnämnda programmet tar fram kunskaper om kvinnors företagande, synliggör kvinnliga företagare och hinder för kvinnliga företagare samt verkar för att undanröja sådana hinder. Programmet Kvinnor och innovationer har sitt ursprung i det förslag till ett nationellt handlingsprogram för kvinnor och innovationer som Nutek överlämnade till Näringsdepartementet i januari 2001. Programmet syftar till att främja kvinnors möjligheter att arbeta med innovationer så att antalet kvinnor som är uppfinnare ökar samt att fler av kvinnors uppfinningar kommer ut på marknaden. Regeringen avsatte sedermera medel för genomföran-

det av de kommunala tekniskolorna. Övriga delar av programmet Kvinnor och innovationer drivs vidare inom ramen för Nuteks ordinarie anslag.

Nutek samordnar, delfinansierar och utvärderar också projektet med affärsrådgivare för kvinnor. Målet med projektet är att få kvinnor att starta företag eller utveckla sina befintliga företag så att de kan stanna kvar och ha sin fortsatta försörjning på hemorten. För att ge möjlighet för fler kvinnor att få rådgivning för att starta eller utveckla sitt företag har Nutek erbjudit nyföretagarcentrum och Almi:s regionala bolag möjlighet till medfinansiering av projekt riktade till kvinnor. För närvarande pågår ett 30-tal projekt med affärsrådgivning till kvinnor och ytterligare ett 40-tal har sökt finansiering för år 2003. Nutek samlar också två gånger per år de rådgivare som arbetar med att främja kvinnors företagande till erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling.

Sedan år 1998 har regeringen givit Nutek i uppdrag att årligen avsätta medel för projekt vid lokala och regionala resurscentrum för kvinnor. Medlen skall tilldelas projekt som utgår från kvinnors behov och villkor i regionen eller kommunen. Projekten skall bygga på samverkan mellan olika aktörer för att främja kvinnors idéer om hur regionen eller kommunen eller bygdens möjligheter tas till vara och utvecklas. För perioden 2002–2004 avsätts årligen 10 miljoner kronor per år för att täcka delar av utgifterna för basfinansieringen av regionala och lokala resurscenter för kvinnor. För år 2003 har därutöver 26 miljoner kronor avsatts för projektverksamhet vid dessa center. För att komma i åtnjutande av projektmedlen krävs annan medfinansiering med minst 40 %.

Nutek har regeringens uppdrag att bidra till att kommuner etablerar kommunala teknik- och entreprenörskolor, KomTek. Syftet är att på sikt få fler ungdomar, framför allt flickor, att välja ett tekniskt inriktat yrke. KomTek skall bl.a. bidra till en ny rekryteringsbas för utbildning av tekniker och naturvetare av båda könen och fungera som ett komplement till undervisningen i skola och arbetsliv. Förebilden är kommunala musikskolan. Hälften av de studerande skall vara flickor eller kvinnor. År 2001 beviljades Nutek samt Örebro och Norrköpings kommuner medel från EU:s Equalprogram för ett treårigt utvecklingspartnerskap för att etablera KomTek. Sedermera har 19 kommuner ansökt om medel för att etablera KomTek. Landets första KomTek invigdes i Örebro i februari 2003.

När det gäller arbetet med mainstreaming vid Nutek kan nämnas att det pågår flera olika aktiviteter. Bland dessa kan ett projekt om ledningssystem för hållbar tillväxt nämnas. Projektet syftar bl.a. till att integrera jämställdhet i all verksamhet, internt såväl som externt. All personal vid myndigheten kommer dessutom att få utbildning i jämställdhet under våren 2003.

När det gäller hinder för kvinnligt företagande inom områden som domineras av den offentliga sektorn kan nämnas att finansminister Bosse Ringholm vid flera tillfällen de senaste åren har besvarat frågor om vilka åtgärder han avser att vidta för att underlätta för företagare inom vård, skola och omsorg att erhålla F-skattsedel (se bl.a. fr. 2001/02:719, fr. 2001/02:1298 och fr.

2001/02:1299). Vid det senaste tillfället i juni 2002 anförde finansministern att generellt gäller att alla som ansöker om F-skattsedel och som uppger sig bedriva eller ha för avsikt att bedriva näringsverksamhet skall tilldelas en sådan. Finansministern framhöll att inget i nuvarande lagstiftning hindrar sjuksköterskor som avser att driva vårdföretag att få F-skattsedel. En förutsättning är dock att verksamheten anses som näringsverksamhet enligt definitionen i inkomstskattelagen. Det innebär bl.a. att verksamheten skall bedrivas självständigt. Det är enligt finansministern ofta där det kan finnas brister. Finansministern menade att det är en fråga för rättstillämpningen att närmare precisera när en verksamhet skall anses självständigt bedriven och därmed kunna betraktas som näringsverksamhet. Han avsåg inte vidta några åtgärder för att ändra reglerna i det avseendet.

Beträffande andelen kvinnor i chefspositioner i näringslivet kan det noteras att regeringen har tillsatt en utredning som skall göra en översyn av kvinnors representation på ledande poster i näringslivet (dir. 2002:19). Utredningen, som skall presenteras i mars 2003, skall också föreslå åtgärder för att öka kvinnors representation på ledande poster i näringslivet.

I början av år 2002 fattade regeringen beslut om projektet Jämnt på toppen, som bl.a. syftar till att snabba upp processen i näringslivet mot ökad jämställdhet mellan kvinnor och män. Jämnt på toppen kommer att avslutas under våren 2004. Därefter kommer en utvärdering av projektet att ske.

Under våren 2003 kommer regeringen att överlämna en skrivelse till riksdagen om jämställdhetspolitiken. Till skrivelsen kommer även en handlingsplan för regeringens arbete med jämställdhetspolitiken under innevarande mandatperiod att fogas. Enligt uppgift från Näringsdepartementet kommer skrivelsen bl.a. att behandla frågor om kvinnors företagande.

När det gäller ungas företagande har det redan nämnts att regeringen hösten 2002 uppdrog åt Nutek att genomföra ett nationellt program för entreprenörskap med inriktning på unga. Under perioden 2002–2004 beviljas programmet sammanlagt högst 12 miljoner kronor. Insatserna i programmet skall anpassas efter flickors och pojkars skilda beteenden, villkor och möjligheter. Programmet skall även rikta sig till unga med utländsk bakgrund. Inom ramen för programmet skall Nutek bl.a. göra en fördjupad nationell kartläggning av existerande projekt för attitydpåverkan respektive företagsutveckling hos unga.

Stiftelsen Innovationscentrum driver de två programmen Innovativa kvinnor och Unga innovatörer. Syftet är att stimulera innovationsarbetet bland dessa båda grupper.

Utskottets ställningstagande

Näringsutskottet har vid flera tillfällen poängterat betydelsen av att kvinnors företagande stimuleras och underlättas. Statens insatser inom det näringspolitiska området för att synliggöra kvinnors företagande och för att undanröja hinder för kvinnligt entreprenörskap är därvidlag mycket betydelsefulla. Det är emellertid viktigt att poängtera att jämställdhetssträvanden inte enbart får

resultera i särskilda satsningar på kvinnors företagande. Dessa tankar måste genomsyra hela näringspolitiken på ett sätt som på sikt leder till än mer positiva attityder till kvinnors företagande.

Näringspolitiken har en betydelsefull uppgift när det gäller att säkerställa tillgången till kapital för nyföretagande. Denna roll är inte minst viktig inom områden där den ordinarie kapitalmarknaden har ett begränsat utbud. Utskottet konstaterar att Almi sedan hösten 2002 erbjuder ett generellt mikrolån till företagare. Det är enligt utskottets mening tillfredsställande att den kontinuerliga uppföljning som sker av långivningen visar att antalet lån som har beviljats företag med en majoritet kvinnligt ägande har ökat. Detta visar att utskottets tidigare uttalanden om fortsatt prioritering av bl.a. kvinnor har fått genomslag i praktiken. Samtidigt vidhåller utskottet sin tidigare framförda uppfattning att det vore önskvärt att den privata kapitalförsörjningsmarknadens kunskaper om och inställning till vissa grupper efterfrågan på krediter förändrades i en mer positiv riktning. Invandrades, kvinnors och ungas svårigheter på den privata kreditmarknaden måste undanröjas. Utskottet är övertygat om att det arbete som bl.a. Nutek bedriver i samverkan med organisationer och företagare för att sprida förebilder för kvinnors entreprenörskap kommer att bidra till en positiv utveckling i det avseendet.

Utskottet konstaterar också att Nutek tillsammans med Almi svarar för ett omfattande och mångfasetterat arbete för att främja såväl kvinnors, ungas som invandrades företagande. Affärsrådgivning för såväl kvinnor som invandrare, lokala och regionala resurscentrum för kvinnor samt ett särskilt program inriktat på entreprenörskap bland unga är bara några exempel på detta arbete. Utskottet ser även positivt på det arbete med s.k. mainstreaming inom Nutek som har redovisats ovan.

Utskottet anser att kvinnliga förebilder i olika positioner i samhället är en viktig faktor för att stimulera kvinnors företagande. Regeringens arbete inom projektet Jämnt på toppen samt i anslutning till beredningen av utredningen om kvinnors representation på ledande poster i näringslivet kan enligt utskottets mening förväntas ha en positiv inverkan på denna faktor.

Avslutningsvis vill utskottet redovisa sin positiva inställning till ett ökat företagande inom områden där kvinnor dominerar. Utskottet är emellertid inte berett att verka för sådana lösningar som innebär att ett offentligt monopol inom dessa sektorer riskerar att ersättas av stora privata företag som exempelvis köper upp små lönsamma vårdföretag. Utskottet återkommer längre fram i detta betänkande till verksamheter som omfattas av begreppet social ekonomi, däribland kooperativa verksamhetsformer utan utpräglat vinstintresse.

Med det anförda avstyrker utskottet här behandlade motioner i berörda delar.

Forskning och kompetensutveckling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete avslå motionsyrkanden om forskning och kompetensutveckling. *Jämför reservationerna 5 (m, fp, kd) och 6 (mp).*

Motionerna

De mindre och medelstora företagen blir alltmer betydelsefulla för sysselsättningen, anför det i motion 2002/03:N369 (s). Möjligheterna till kompetensutveckling för den enskilde företagaren är emellertid begränsade. För att möjliggöra en övervintring av företaget samtidigt som en kompetensutveckling och tekniköversyn kommer till stånd, bör särskilda samhällsinsatser göras för kompetensutveckling av ensamföretagare.

I motion 2002/03:N347 (kd) begärs ett tillkännagivande om att det skall tillämpas en samhällsekonomisk definiering av återbetalningen av medlen från teknikbrostiftelserna. Teknikbrostiftelsen i Lund har skapat ett system som årligen producerar 25–30 nya företag ur det akademiska systemet och har också förmedlat akademisk kompetens till 3 500 företag i södra Sverige. Enligt motionärerna visar en utvärdering att varje krona som satsas på koppling mellan universitet/högskola och små företag ger en tillväxt i samhällsekonomin på 50 kr.

I motion 2002/03:N396 (mp) begärs tre tillkännagivanden om industriforskningen: om småföretagens möjligheter att ta del av FoU-satsningarna, om industriforskningsinstitutens forskningsinriktning samt om industriforskningsinstitutens lokalisering. Motionärerna framhåller att den svenska forskningen spelar en central roll för utvecklingen av det svenska innovationssystemet och näringslivets konkurrenskraft. Att göra högskolornas forskning och utbildning mer tillgänglig för de mindre företagen skulle ta till vara den kunskap och initiativkraft som finns på lokal och regional nivå på ett bättre sätt. Vidare bör industriforskningsinstitutet rikta en större del av forskningsinsatserna mot områden som baseras på svenska råvaror. På det sättet kan användningen av ny teknik och nya tillämpningar inom dessa sektorer stödjas. Industriforskningsinstitutet kan med fördel lokaliseras i anslutning till kluster med spjutspetsteknik. Som det är i dag riskerar institutets verksamhet att förläggas kring storstäderna, påpekas det i motionen.

Vissa kompletterande uppgifter

När det gäller kompetensutveckling för ensamföretagare kan det noteras att arbetsmarknadsutskottet behandlade motsvarande motionsyrkanden våren 2002 i anslutning till beredningen av propositionen om ett system för individuell kompetensutveckling (prop. 2001/02:175, bet. 2001/02:AU10). I propositionen föreslogs införandet av särskilda kompetenskonton där fysiska perso-

ner ges möjlighet att göra insättningar på kompetenssparkonto som de kan disponera fritt. I ett yttrande från utbildningsutskottet konstateras att det föreslagna systemet även omfattar egenföretagare. Arbetsmarknadsutskottet yrkade bifall till propositionen och avstyrkte bl.a. den motion som gällde ensamföretagares kompetensutvecklingsmöjligheter.

Hösten 2001 tog riksdagen ställning till frågan om teknikbrostiftelsernas framtida verksamhet i anslutning till behandlingen av propositionen om FoU och samverkan i innovationssystemet (prop. 2001/02:2, bet. 2001/02:NU5). Av propositionen framgår att skälet till att regeringen vid bildandet av teknikbrostiftelserna fastställde ett slutdatum för stiftelsernas verksamhet var önskemålet att efter viss tid kunna utvärdera dessa för att sedan ta ställning till verksamheternas fortsättning. I propositionen framhåller regeringen att den har för avsikt att i god tid före år 2007 göra en sådan utvärdering och bedöma om – och i så fall hur – verksamheten skall bedrivas därefter. Näringsutskottet fann ingen anledning att föregripa resultaten av denna utvärdering. Utskottet tillstyrkte således propositionen i berörda delar och avstyrkte de motionsyrkanden som hade väckts i motsvarande delar.

Det kapital som tillfördes de sju teknikbrostiftelserna vid bildandet hade ett värde motsvarande sammanlagt en miljard kronor. Teknikbrostiftelsernas förmögenhet skall enligt stiftelseförordnandet från år 1993 återgå till staten då deras verksamhet upphör den 31 december 2007. I juni 2002 föreslog flera landshövdingar i en skrivelse att en bred samhällsekonomisk återbetalning av teknikbrostiftelsernas medel skulle tillämpas. Innebörden av detta var att de pengar som genererar inkomster till samhället skulle utgöra återbetalning. I november 2002 beslutade regeringen, med hänvisning till stiftelseförordnandet, att inte vidta någon åtgärd med anledning av skrivelsen.

Synpunkter på industriforskningsinstitutens inriktning tas upp i motion 2002/03:N396 (mp). Regeringen framhöll i propositionen om FoU och samverkan i innovationssystemet (prop. 2001/02:2) att Vinnova bör bidra till att små och medelstora företag lättare kan börja använda nya material och ny kunskap i sin verksamhet. Ett viktigt inslag i detta arbete är nätverksbyggande med universitet, högskolor, industriforskningsinstitut och även större företag. Regeringen menade att FoU-insatser också bör inriktas mot den tillverkande industrin samt verksamheter som baseras på svenska råvaror i syfte att stödja användningar av ny teknik och nya tillämpningar inom denna. I sammanhanget kan nämnas att ett av Vinnovas prioriterade tillväxtområden under verksamhetsperioden 2003–2007 är gröna material från förnybara råvaror. Avsikten är att ny kunskap om det biologiska systemets uppbyggnad och funktion skall skapa innovativa och kunskapsintensiva produkter av råvaror från grödor och träd.

Beträffande småföretags möjligheter att ta del av forskningsresultat kan även nämnas att en av industriforskningsinstitutens uppgifter är att förädla och förmedla forskningsresultat till näringslivet, speciellt små företag. Regeringen angav i nyssnämnda proposition om FoU och samverkan i innovationssystemet att industriforskningsinstitutet i högre grad bör vara en resurs

för utvecklingsinriktade små och medelstora företag. De bör även i större utsträckning ta forsknings- och utvecklingsuppdrag från dessa företag. Utskottet delade regeringens bedömning i det avseendet (bet. 2001/02:NU5). Holdingbolaget Ireco AB (Institute for Research and Competence), som förvaltar statens aktier i industriforskningsinstitutet, har även regeringens uppdrag att genomföra omstruktureringen av de statligt delägda industriforskningsinstitutet.

Vidare kan noteras att det i EU:s sjätte ramprogram för forskning och utveckling, som pågår under åren 2003–2006, finns krav på att 15 % av de totala forskningsresurserna skall utnyttjas av små och medelstora företag. Frågan om små och medelstora företags deltagande var, enligt uppgift från Näringsdepartementet, prioriterad av Sverige under förhandlingsarbetet.

När det gäller industriforskningsinstitutets lokalisering kan det noteras att regeringen i propositionen om FoU och samverkan i innovationssystemet (prop. 2001/02:2) angav att inriktningen mot större institut inte utesluter att dessa kan vara lokaliserade till flera orter. Vidare kan nämnas att Ireco:s delägare Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling (KK-stiftelsen) avsatte 50 miljoner kronor under åren 2001 och 2002 för ”särskilda samverkanprojekt mellan institut och nya universitet och högskolor.” Satsningen resulterade i att tio industriforskningsinstitut etablerades hos elva nya universitet och högskolor. Till detta kan fogas att Ireco inom ramen för sitt uppdrag skall verka för att industriforskningsinstitutet samverkar med företag i hela landet. Institutets inriktning mot tillämpad forskning gör att geografisk kundnärhet ofta är viktig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis understryka betydelsen för samhällsekonomin av att forskningsresultat kommer små och medelstora företag till del. Utskottet anser att dessa kategorier företag spelar en avgörande roll för en framgångsrik kommersialisering av helt eller delvis offentligt finansierade satsningar inom innovationssystemet.

I anslutning till behandlingen av propositionen om FoU och samverkan i innovationssystemet tog utskottet hösten 2001 ställning för ett antal principer för utvecklingen av behovsmotiverad forskning inom det nationella innovationssystemet och åtgärder för att stärka innovationssystemet (prop. 2001/02:2, bet. 2001/02:NU5). En av dessa principer är att små och medelstora företags behov skall beaktas. Industriforskningsinstitutet, universiteten och högskolorna har en viktig uppgift i att bidra till att kunskapsöverföringen fungerar på ett effektivt sätt, inte minst till utvecklingsorienterade små och medelstora företag. Utskottet menar att denna princip alltjämt vägleder arbetet, varför ett särskilt uttalande om att öka småföretagens möjligheter att ta del av FoU-satsningar i enlighet med vad som anförs i motion 2002/03:N396 (mp) inte är påkallat.

I motion 2002/03:N396 (mp) begärs att industriforskningsinstitutet i större utsträckning bör inrikta sina satsningar mot användning av svenska råvaror.

Utskottet konstaterar att regeringens prioriteringar, som stöddes av riksdagen, bl.a. innebär en prioritering av FoU-insatser som baseras på svenska råvaror. Därmed torde motionsyrkandet redan vara tillgodosett.

När det gäller industriforskningsinstitutens lokalisering, som också tas upp i nyssnämnda motion, är utskottets bedömning att den pågående omstruktureringen av instituten inte kommer att resultera i en ökad geografisk koncentration. Det uppdrag som innebär att industriforskningsinstitutet skall samverka med företag över hela landet och inrikta sina insatser mot tillämpad forskning borgar för en fortsatt geografisk spridning. Motion 2002/03:N396 (mp) avstyrks i här berörda delar med det nu anförda.

Som tidigare har redovisats skall teknikbrostiftelserna avvecklas år 2007. Regeringen har tidigare aviserat att den i god tid före detta datum skall ha utvärderat stiftelsernas verksamhet och tagit ställning till hur den därefter skall utformas. Utskottet godtog denna ordning och finner ingen anledning att genom ett särskilt tillkännagivande nu ta ställning för ett annat tillvägagångssätt. Motion 2002/03:N347 (kd) avstyrks i berörd del.

Avslutningsvis konstaterar utskottet att riksdagen har beslutat att införa ett system för individuellt kompetenssparande. Då detta system även omfattar ensamföretagare finner utskottet ingen anledning att förorda någon särlösning för denna kategori företagare i linje med vad som begärs i motion 2002/03:N369 (s). Motionen avstyrks således.

Auktorisation och certifiering

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete bör riksdagen avslå motionsyrkanden om auktorisation och certifiering. *Jämför reservation 7 (fp, c, mp).*

Motionerna

I motion 2002/03:N220 (s) begärs ett tillkännagivande om näringskörkort för företagare. Motionärerna menar att det inte ställs några krav på branschvana och på förkunskaper vad gäller lagar och regler om bokföring, arbetsgivaravgifter m.m. Detta kan leda till att näringsidkaren får anmärkningar från olika myndigheter. En intensivkurs på cirka en vecka skulle kunna bespara dessa småföretagare sådana anmärkningar och från att bli skönstaxerade. Kursen bör examineras, och den blivande företagaren bör få ett körkort/bevis som kan bifogas ansökan om registrering av firma.

Även i motion 2002/03:N284 (s) begärs ett tillkännagivande om företagskörkort. Det anføres att konflikter med myndigheter och fackliga företrädare på en arbetsplats ofta grundar sig på att företagaren har bristande kunskaper. De som har för avsikt att starta företag bör, enligt motionärerna, därför ha genomgått en grundläggande utbildning för att få ett företagskörkort. Utbild-

ningen bör omfatta skattelagstiftning, bokföring, arbetsrätt och arbetsmiljölagstiftning.

Arbetsgivare saknar ofta kunskap om lagar och föreskrifter i arbetslivet och på arbetsmarknaden, anför det i motion 2002/03:N383 (s). Det finns enligt motionärerna ett behov av att förstärka arbetsgivarnas incitament att skaffa sig relevanta kunskaper. Ett sätt att göra detta är att utarbeta ett certifieringssystem. För att ytterligare understödja en utveckling i positiv riktning, särskilt bland mindre företag och utländska arbetsgivare, är det önskvärt med en riktad utbildning på området. Såväl arbetsgivarorganisationer som fackliga organisationer bör ges en betydande roll i planeringen och i genomförandet av utbildningen. Utbildningen bör utmynna i någon form av kompetensbevis som visar att företagaren har tillgodogjort sig gällande lagar, regler och branschföreskrifter. Mot bakgrund av detta begärs tillkännagivanden dels om att det skall utarbetas ett certifieringssystem för företagare, dels om att det skall tas fram en utbildningsplan för att stödja ett sådant certifieringssystem. Avslutningsvis önskas ett tillkännagivande om att regeringen i samverkan med arbetsmarknadens parter och Kommunförbundet bör lägga fram förslag till hur en sådan utbildning skall kunna erbjudas och finansieras i samtliga kommuner.

I motion 2002/03:N396 (mp) framförs önskemål om att staten skall införa ett särskilt bidrag för miljöcertifiering av mindre företag. Kostnaderna för ett sådant bidrag bör senast den 1 mars 2004 ha granskats av en särskild utredning om småföretagarnas villkor.

Vissa kompletterande uppgifter

Företagskörkort

Såväl näringsutskottet som lagutskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om särskilda kunskapskrav m.m. på dem som önskar etablera företag och om införande av någon form av företagskörkort. Lagutskottet påpekade våren 1999 att det naturligtvis är angeläget att det i ett nystartat företag finns kunskaper om de regler som är av betydelse för näringsverksamheten och att företagaren allmänt sett är lämplig för uppgiften (bet. 1998/99:LU15). Samtidigt framhöll lagutskottet att brister i företagskunnande dock inte bör åtgärdas genom införande av krav på kompetensbevis eller liknande för företagare.

Våren 2002 tog näringsutskottet senast ställning till frågor om företagskörkort (bet. 2001/02:NU12). Utskottet redovisade bl.a. att ett enligt utskottet våren 2001 hade framhållit att ett generellt ingrepp i näringsfriheten inte är rätt väg att gå för att komma till rätta med problem som kan uppstå genom ekonomisk brottslighet. I stället förordades en effektiv tillsyn av gällande lagar och bestämmelser på olika områden.

Utskottet beskrev också i detalj i vilka sammanhang en lagstadgad auktorisation kan tillgripas och i vilka sammanhang det förekommer krav på tillståndsprövning för att bedriva aktivitet inom viss näringsverksamhet (exem-

pelvis tillstånd för servering av alkohol inom restaurangbranschen och tillståndsprovning för yrkesmässig trafik). Utskottet refererade även Branschsaneringsutredningens slutbetänkande (SOU 1997:111), där det bl.a. anfördes att ett krav på att den presumtive företagaren personligen eller på annat sätt har tillgång till grundläggande kunskaper i bokföring, skatteregler, arbetslagstiftning m.m. (företagarkunskaper) kan verka förebyggande. Utskottet noterade att utredningen emellertid inte hade lett till några vidare åtgärder på detta område. Enligt uppgifter från Näringsdepartementet är några sådana åtgärder ej heller aktuella i nuläget.

I sitt ställningstagande betonade utskottet att den fria etableringsrätten är den övergripande principen för näringsverksamhet i Sverige. Utskottet menade vidare att det är viktigt att företagare har goda kunskaper om gällande regelverk. Samtidigt påpekades att detta i sig inte är någon garanti för att brott mot lagstiftningen beivras. Utskottet betonade betydelsen av en effektiv tillsyn av gällande lagar och bestämmelser på olika områden, t.ex. beträffande skatter, arbetsmiljö och arbetstider. Vidare underströk utskottet betydelsen av att information om gällande lagar och bestämmelser är lätt åtkomlig för företagen och att bestämmelserna är klart och tydligt formulerade. Utskottet framhöll även att regelsystemet inte bör utformas på ett sådant sätt att dess komplexitet utgör ett hinder för nyföretagare.

När det gäller information till nyföretagare kan nämnas att Nutek sedan 1994 driver den s.k. Startlinjen. Startlinjen är en telefon- och webbaserad informationstjänst, genom vilken nyföretagaren kan få information om regler och krav inför företagsstarten, registreringar, skatter, företagsformer, finansiering, olika typer av tillstånd m.m.

Bidrag till miljöcertifiering

De företag som arbetar efter riktlinjerna i miljöledningssystemen EMAS (EU:s miljöstyrnings- och miljörevisionsordning) och ISO 14001 kan låta en oberoende part granska miljöstyrningssystemet. Uppfyller miljöstyrningssystemet uppställda krav kan företaget erhålla en EMAS-registrering eller ett ISO 14001-certifikat.

I regeringens skrivelse 2001/02:173 om en samlad naturvårdspolitik erinrades om att marknadskrafterna ger företagen möjlighet att komma längre i sitt miljöarbete än vad som föreskrivs i lagstiftningen. Utvecklingen av marknadsbaserade styrmedel bör fortsätta och på så sätt bidra till att olika miljö kvalitetsmål uppnås. Regeringen framhöll emellertid att sådana verktyg i första hand bör utvecklas av aktörerna på marknaden, dvs. konsumenter, producenter, handel samt miljö- och miljömärkningsorganisationer. Regeringen ansåg att myndigheterna och vetenskapssamhället har ett ansvar för att tillhandahålla och presentera underlag som kan vara relevant för utformning eller revidering av ett system.

Under åren 1996–1998 genomförde Nutek programmet Miljöstyrning i småföretag. Huvuduppgiften var att stärka små och medelstora företags konkurrenskraft genom att skapa förutsättningar för att påbörja ett miljöstyr-

ningsarbete. Stöd gavs till miljöstyrningsprojekt samt till information och vägledning i miljöstyrningsfrågor till små och mellanstora företag.

I början av februari 2003 presenterade Nutek rapporten Miljöarbete i småföretag – en ren vinst? Av rapporten framgår att miljöledningssystem är det viktigaste verktyget i småföretagens miljöarbete. Resultat från flera undersökningar visar dock att det är relativt sett dyrare för småföretag att miljöcertifiera sig. I rapporten framhålls emellertid också att det är mer tveksamt om subventioner är ett lämpligt verktyg för att öka företags miljöanpassning. Enligt tidigare undersökningar som refereras i rapporten har det framkommit att många företag är kritiska till bidrag då sådana lätt snedvrider konkurrensen. Enligt Miljövårdsberedningen, som också refereras i rapporten, tycker dessutom många företag att det är krångligt att söka bidrag.

Nutek menar att det måste bli lättare för småföretag att miljöcertifiera sig enligt ISO 14001 och EMAS. Myndigheten anser att språket i ISO 14001 bör bli enklare och ges en tolkning som är bättre anpassad till småföretagens förutsättningar. Nutek menar också att det finns goda skäl att utreda vilka konsekvenser stegvis certifiering kan få när det gäller miljöarbete i småföretag. Alternativa certifieringssystem som är anpassade till småföretagens villkor bör utformas på ett sådant sätt att de lägger grunden till senare anslutning till ISO 14001 eller EMAS-standarderna.

Enligt uppgift från Nutek har det inte funnits något bidrag på central statlig nivå till småföretag som vill miljöcertifiera sin verksamhet. Nutek anser att det är ett samhällsintresse att stimulera miljöcertifiering men att certifiering främst skall ses som ett konkurrensmedel och därför inte bör ges särskilda bidrag. Nutek menar att man i stället bör visa att det lönar sig att satsa på ett aktivt miljöarbete. Problemet är dock, enligt Nutek, att det är få småföretag som tillräckligt snabbt kan göra kostnadsbesparingar eller öka intäkterna på ett sätt som motsvarar den höga kostnaden för att införa miljöledningssystem. Enligt Nutek skulle en metod för att göra införandet lönsamt kunna vara att ge rabatt på tillsynsavgifter. Sådana rabatter förekommer redan i dag i vissa kommuner. Vidare förespråkar Nutek stöd till småföretagens miljöarbete genom information och rådgivning samt genom att det utvecklas verktyg som underlättar detta arbete. Ett viktigt instrument är här Nuteks s.k. miljöledningspraktika. Denna handledning syftar till att hjälpa företag att komma en bit på väg mot en certifiering enligt ISO 14001 och/eller EMAS. Materialet kostar 800 kr och har hittills sålts i ca 1 700 exemplar.

När det gäller stimulering av företags anslutning till miljöledningssystem genom sänkning av tillsynsavgifter bör det noteras att Naturvårdsverket i ett remissvar har motsatt sig denna lösning. Naturvårdsverket menade att det saknas grund för en sådan sänkning, särskilt om avgiften skall fortsätta vara en ren finansieringsavgift. Verket ansåg att det behövs starkare incitament för en anslutning, exempelvis sänkt arbetsgivaravgift, för att säkerställa en finansiering via registreringsavgifter. Naturvårdsverket menade vidare att incitamenten av miljöskäl även bör inkludera andra samhällssektorer och branscher

än dem som betalar statliga tillsynsavgifter, exempelvis areella näringar, transportsektorn samt bygg-, fastighets- och bostadssektorn.

Med Almi Företagspartners program Miljö 4 kan småföretag genom en serie gruppseminarier införa ISO 14001 och/eller EMAS och en egen miljömanual. Cirka 400–500 företag har deltagit i programmet. Ett komplett program som skall leda till certifiering kostar 120 000 kr (exklusive kostnader för certifiering).

I sammanhanget bör även AB Svenska Miljöstyrningsrådet nämnas. Företaget ägs gemensamt av staten, industrin och kommunerna genom Miljödepartementet, Svenskt Näringsliv och Svenska Kommunförbundet. Miljöstyrningsrådets uppgift är bl.a. att stödja industri, näringsliv och offentlig förvaltning i deras miljöarbete. I Miljöstyrningsrådets verksamheter ingår bl.a. att förvalta, utveckla och informera om miljöstyrningssystem och miljövarudeklarationer.

Utskottets ställningstagande

Frågor om särskilda utbildningar för blivande företagare som leder fram till någon form av kompetensbevis har varit föremål för utskottets ställningstagande vid ett flertal tillfällen. Utskottet har då betonat betydelsen av den fria etableringsrätten som en grundläggande princip vid företagsetablering samt framfört tvivel på att en modell med företagskörkort eller motsvarande verkligen kan motverka den typ av problem som beskrivs i motionerna. Utskottet har i stället förordat en effektiv tillsyn och information som de viktigaste instrumenten för det ändamålet.

När nu dessa frågor på nytt tas upp i ett antal motioner kan inte utskottet finna några nya motiv som föranleder ett annat ställningstagande än tidigare. Utskottet menar därför att det får förutsättas att nyföretagare besitter den grundläggande kännedom om centrala regler för företagande som kan anses erforderlig. Om företagaren själv finner att det finns brister i dessa kunskaper skall det vara lätt att inhämta nödvändig information. I det avseendet fyller den informationstjänst som Nutek tillhandahåller med inriktning mot nyföretagare (Startlinjen) en viktig funktion. Även Almi bistår med rådgivning till nyföretagare. I de fall ett företag uppsåtligen eller på grund av bristande kunskaper hos företagaren drivs utanför lagarnas ramar är det i första hand olika kontroll- och tillsynsmyndigheter som skall svara för att detta uppmärksammas och beivras. Med det anförda avstyrker utskottet aktuella yrkanden i motionerna 2002/03:N220 (s), 2002/03:N284 (s) och 2002/03:N383 (s).

När det gäller frågan om att underlätta för småföretagare att miljöcertifiera sina företag, som tas upp i motion 2002/03:N396 (mp), vill utskottet inledningsvis understryka värdet av att företagens miljöarbete stimuleras. Detta bör företrädesvis ske genom rådgivning och genom att staten på olika sätt, och i samverkan med företagar-, konsument- och miljövårdsorganisationer, medverkar i utarbetandet av miljöledningssystem och miljöcertifiering. Miljöstyrningsrådet tillhör också de aktörer som har en viktig funktion i sammanhanget. Utskottet anser, liksom Nutek, att företagens miljöarbete i första hand

bör grundas på synsättet att miljöåtgärder är en metod för att stärka företagets konkurrenskraft. Staten bör på olika sätt påverka företagets attityder i det avseendet. Direkta subventioner är emellertid inte en metod som har den långsiktiga effekt som eftersträvas och kan dessutom vara svår att förena med EU:s statsstödsregler. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2002/03: N396 (mp) i berörd del.

Social ekonomi

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete avslå motionsyrkanden om social ekonomi. *Jämför reservationerna 8 (m, fp) och 9 (kd, c).*

Motionerna

I motion 2002/03:N375 (s) begärs ett tillkännagivande om den sociala ekonomins möjligheter. Motionärerna menar att social ekonomi, där småföretagandet är en viktig del, är ett alternativ inte minst ur sysselsättningskapande synvinkel. Det är angeläget med en diskussion om alternativa driftsformer. Personalkooperativ, brukarkooperativ och ideella organisationer utan vinstsyfte måste ges större utrymme i vårt samhälle. I Spanien och Frankrike finns möjligheter för arbetslösa att omvandla hela eller delar av arbetslöshetsersättningen till insatser i kooperativa företag. En sådan modell bör även vara tänkbar i Sverige anser motionärerna och tillägger att även andra former av fonder bör undersökas.

Regeringen bör ingående diskutera de möjligheter som den sociala ekonomin kan erbjuda. Denna diskussion bör föras i nära samband med de regionalpolitiska frågorna och med näringslivsfrågorna.

I motion 2002/03:N387 (s) refereras en undersökning där det konstateras att 83 % av svenska folket inte kan associera till begreppet social ekonomi. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande om behovet av kunskap om den sociala ekonomin. Insatser kan exempelvis innefatta information till och utbildning av medlemmar i föreningar, kooperativ, stiftelser, lokala utvecklingsgrupper och till politiker och tjänstemän inom offentlig förvaltning. Bland de två sistnämnda grupperna är det extra viktigt att stärka kunskapen om den sociala ekonomin i samband med upphandlingar. Enligt motionärerna finns det även ett behov av att etablera en bild av begreppet social ekonomi bland elever i grundskola och gymnasium. Syftet skulle vara att visa att verksamheten inom den sociala ekonomin är ett alternativ till vanlig privat verksamhet. Verksamheter och organisationer med social ekonomi som inriktning skall även kunna få större utrymme inom den högre utbildningen.

Den ideella sektorn är en kraft och en tillgång i det kulturella nätverket som kan stödjas på ett positivt sätt av statsmakterna, anfördes det i motion

2002/03:Kr371 (kd). Motionärerna vill se en nystart för det nationella stödet för utveckling av den ideella sektorn. I motionen konstateras att det inom Regeringskansliet finns en arbetsgrupp för samråd kring social ekonomi. Motionärerna har tidigare framfört att en sådan arbetsgrupp huvudsakligen borde bestå av representanter från organisationer och föreningar och inte enbart av representanter från departementen. Enligt motionärerna bör regeringen återkomma till riksdagen med ytterligare information om arbetsgruppens arbete.

I Centerpartiets motion 2002/03:N306 anförs att den sociala ekonomin har växt sig allt starkare under senare år. Allt vanligare är att människor övertar verksamheter från den offentliga sektorn. Motionärerna menar dock att den sociala ekonomin har motarbetats på senare tid. Ett orört kommunalt självstyre är nämligen en viktig del för att den skall kunna växa. De av regeringen föreslagna inskränkningarna av det kommunala självstyret har hindrat den sociala ekonomins utveckling. Motionärerna anser att den sociala ekonomin skall kunna appliceras på mindre enheter, som komplement till hela verksamheter, inom skolor, sjukhus och vårdinrättningar för att främja en utveckling av verksamheter som annars riskerar att avvecklas. Genom att möjliggöra för kommuner och landsting att i större utsträckning än i dag kunna dela upp upphandlingar i mindre delar kan förutsättningarna för den sociala ekonomins aktörer förbättras.

Genom medborgarnas engagemang och delaktighet i verksamheten förstärks den lokala demokratin, vilket enligt vad som sägs i motion 2002/03:A239 (c) måste ses som positivt. Den sociala ekonomin skapar bättre förutsättningar för människorna att själva ha makten över sina liv, stärka och förbättra välfärden och bidra till en mer utvecklad medborgardemokrati. I den sociala ekonomin reduceras inte medborgaren till klient eller kund utan ges, enligt motionärerna, möjlighet att bära sitt medborgaransvar med de rättigheter och skyldigheter som detta innebär. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att framtidens välfärd kan utvecklas utifrån ett underifrånperspektiv genom den sociala ekonomin.

När civilsamhällets engagemang tas till vara utvecklas samhällen, byar, stadsdelar och kvarter, anförs det i motion 2002/03:N396 (mp). Medlemmars engagemang i icke-traditionella och ideella verksamheter kan vara en inkörsport till eget företagande. Den sociala ekonomin har förutsättningar att bidra med arbetstillfällen, speciellt för grupper som är svaga på arbetsmarknaden och kan öka samhällets service, genom nya välfärdslösningar inom vård och omsorg. Motionären menar att satsningar på den sociala ekonomin kan få avsevärd betydelse för den ekonomiska tillväxten och för landsbygdens överlevnadsmöjligheter.

Vissa kompletterande uppgifter

Riksdagen behandlade frågor om social ekonomi senast våren 2002 (bet. 2001/02:NU12), varvid utskottet framhöll att det ser mycket positivt på sådan verksamhet som bedrivs inom ramen för det som benämns social ekonomi.

Med referens till pågående och planerade insatser om kooperativa företag och social ekonomi avstyrkte utskottet samtliga de aktuella motionerna i berörda delar.

I en motivreservation (m, kd, fp) anfördes att kooperativa företag är likvärdiga med andra företagsformer och att det därför är angeläget att framhålla vikten av att olika företagsformer ges möjlighet att konkurrera på lika villkor. Reservanterna menade att en generell verkande näringspolitik bör eftersträvas. Några ytterligare åtgärder för att främja de kooperativa företagen ansågs inte vara nödvändiga. I en annan reservation (c) förordades ett tillkännagivande om att det behövs åtgärder för att underlätta framväxten av verksamheter inom den sociala ekonomin. Inte minst gäller detta verksamheter på områden där den offentliga sektorn dominerar. Detta skulle bl.a. underlätta för den sociala ekonomins aktörer att utveckla mindre verksamheter som annars riskerar att avvecklas.

Hösten 1997 tillsatte regeringen en interdepartemental arbetsgrupp om den sociala ekonomin och dess utveckling. Gruppens arbete låg bl.a. till grund för identifierandet av ett antal områden där det behövs vidare utredning och dialog samt ett antal frågeställningar som bedöms ha stor betydelse för de berörda verksamheternas framtida utvecklingsmöjligheter. Våren 2001 utgav regeringen en skrift om social ekonomi i vilken arbetsgruppens slutsatser behandlades ytterligare.

I budgetpropositionen för år 2002 nämndes den sociala ekonomin som en utvecklingsfaktor inom en rad politikområden. Regeringen lanserade också det nya politikområdet folkrörelsepolitik. Av budgetpropositionen för år 2003 framgår att politikområdet folkrörelsepolitik bl.a. syftar till att stödja och stärka den sociala ekonomin i samhället. Med social ekonomi åsyftas organiserad verksamhet som bedrivs fristående från den offentliga sektorn i syfte att göra konkret nytta för medlemmar eller andra grupper och där vinstintresset är underordnat.

Den sociala ekonomin behandlades också i den regionalpolitiska propositionen hösten 2001 (prop. 2001/02:4). Där framgår att lokala kooperativa utvecklingscentrum (LKU) på ett bredare sätt skulle främja företagande och företagsutveckling i den sociala ekonomin. Stöd avsattes även till information om lokala och regionala kreditgarantiföreningar (se ovan). I förslagen till nationellt program för entreprenörskap och lokala utvecklingsprogram för kommersiell service framhölls att den sociala ekonomins aktörer skall vara representerade i partnerskap. Näringsutskottet ställde sig bakom dessa förslag (bet. 2001/02:NU4) och de ekonomiska åtaganden som följde i budgetpropositionen (bet. 2001/02:NU2). Riksdagen följde utskottets förslag till beslut.

Regeringen tillsatte i september 2001 en ny interdepartemental arbetsgrupp för frågor rörande folkrörelser och social ekonomi. Gruppen har främst fungerat som ett samrådsforum och utformat underlag för en samlad politik. Då sakfrågor med folkrörelseanknytning finns spridda på flera departement har gruppen spelat en viktig roll när det bl.a. gäller kunskapssamordning. Gruppen har även deltagit i arbetet med det i propositionen om demokrati för det

nya seklet (prop. 2001/02:80) aviserade folkrörelseforumet för samråd och dialog mellan regeringen och föreningslivet. Inom ramen för folkrörelseforum genomförs tre tematiska seminarier under våren 2003. En större konferens kommer att anordnas under hösten 2003.

Sedan år 1999 har Nutek ansvaret för att handlägga det statliga bidraget till kooperativ utveckling. Anslaget för kooperativ utveckling ökade till 25 miljoner kronor år 2002 och skall därefter årligen öka med 5 miljoner kronor fram till år 2004. Under år 2003 kommer 26 miljoner kronor att fördelas till 25 LKU och 4 miljoner kronor skall användas till kompetensutveckling, utvecklingsprojekt samt utvärdering av LKU:s insatser. Nutek har under år 2002 påbörjat en analys av effekterna av stödet till LKU. Studien kommer att redovisas i mars 2003.

Av den verksamhetsplan som Nutek har upprättat för området kooperativt företagande för år 2003 framgår att verksamheten syftar till att skapa goda förutsättningar för en utveckling av företagandet inom den sociala ekonomin. Målen är bl.a. att det skall startas fler och starkare företag inom den sociala ekonomin och att de som startar företag inom den sociala ekonomin skall ha tillgång till professionell rådgivning. Vidare skall kunskapen om företagandet inom området höjas väsentligt hos de aktörer som företagare ofta kommer i kontakt med. I verksamhetsplanen framhålls också att företagare inom den sociala ekonomin skall behandlas och bedömas på samma grunder som övriga småföretagare i sina kontakter med myndigheter, företag, organisationer och banker. Företagandet inom den sociala ekonomin skall vara väl integrerat i Nuteks företagsstödande arbete.

I den s.k. Upphandlingskommitténs slutbetänkande (SOU 2001:31) presenterades förslag som bl.a. skulle göra det möjligt för kommuner och landsting att ge företräde för icke vinstsyftande företag och organisationer vid upphandling av vård och omsorg. Upphandlingskommittén behandlade också frågor om s.k. lokal upphandling. I begreppet lokal upphandling inkluderades bl.a. sådana uppdelade upphandlingar som efterlyses i några av motionerna och som kan gynna mindre och medelstora företag samt aktörer inom den sociala ekonomin. Upphandlingskommittén menade att det redan i dag finns möjlighet att dela upp upphandlingar på ett sådant sätt att även mindre och medelstora leverantörer ges möjlighet att delta i upphandlingen.

Kommitténs förslag behandlades i propositionen om ändringar i lagen om offentlig upphandling, m.m. (prop. 2001/02:142). Regeringen ansåg att det skulle vara mot reglerna om en upphandlande enhet tog lokala hänsyn vid offentlig upphandling. Regeringen menade dock att det i likhet med vad kommittén hade anfört finns vissa möjligheter att inom regelverkets ram förbättra förutsättningarna för lokala leverantörer att lämna anbud. Beträffande frågan om företräde för icke vinstsyftande företag valde regeringen att avvakta med vidare åtgärder på området i avvaktan på en pågående utredning om ett nytt slag av aktiebolag för icke vinstutdelande verksamhet (dir. 2002:30). Denna utredning skall redovisas senast den 15 september 2003.

Utredningen om vårdens ägarformer (dir. 2000:103) har behandlat situationen för personalkooperativ, ekonomiska föreningar och andra som verkar eller vill verka inom hälso- och sjukvården. I ett idébetänkande (SOU 2002:31) ägnas ett kapitel åt villkoren för vård utan vinstsyfte. Idébetänkandet har remissbehandlats och ett slutbetänkande skall presenteras i mars 2003.

Utskottets ställningstagande

Begreppet social ekonomi innefattar en mängd verksamheter med det gemensamma att de bygger på ett engagemang underifrån utan utpräglat vinstsyfte. Det kan handla om att människor sluter sig samman i ideella föreningar eller kooperativ för att exempelvis odla ett gemensamt intresse eller för att producera tjänster inom vård eller omsorg.

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen framhållit sin positiva inställning till de verksamheter som omfattas av begreppet social ekonomi. Den allmännyttan eller samhällsnytta som fungerar som drivkraft för aktörerna inom den sociala ekonomin stimulerar ett fördjupat engagemang i frågor som rör medborgarnas vardag. Enligt utskottet skapar detta bl.a. en djupare förståelse för samhällets funktion och bidrar till att upprätthålla grundläggande demokratiska värderingar.

Denna utskottets positiva syn på verksamheter inom den sociala ekonomin tycks delas av regeringen. Det framgår inte minst av den beskrivning av pågående aktiviteter på området som givits ovan. Ett tillkännagivande som i allmänna ordalag understryker den sociala ekonomins fördelar kan, enligt utskottets mening, därför inte anses nödvändigt. Däremot anser utskottet, i likhet med vad som anförs i motion 2002/03:N387 (s), att det är bekymmersamt att allmänhetens kännedom om begreppet social ekonomi är så begränsad. Mot bakgrund av regeringens positiva syn på den sociala ekonomins potential, förutsätter utskottet emellertid att regeringen på ett ändamålsenligt sätt säkerställer att medborgare, verksamheter och beslutsfattare informeras om den sociala ekonomins innebörd och förtjänster. Med det anförda avstyrks samtliga här aktuella motioner i berörda delar.

Turism

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete, bl.a. genom det s.k. Framtidsprogrammet, avslå motionsyrkanden om turism. *Jämför reservation 10 (m, fp, kd, c).*

Motionerna

I motion 2002/03:N217 (s) begärs ett tillkännagivande om åtgärder mot pornografi på hotell och konferensanläggningar. Motionären betonar vikten av att

pornografins utbredning hindras och menar att det är angeläget att initiativ tas till samtal och åtgärder mot pornografi på dessa platser. Staten, kommunerna, landstingen, näringslivet och den fackliga rörelsen bör ha ett gemensamt intresse av att slopa tillgången på pornografi på hotell och konferensanläggningar, anför det.

I motion 2002/03:N328 (s) föreslås ett uttalande av riksdagen om vikten av fisketurismen. För att främja denna turism bör flera olika åtgärder tillgripas. Åtgärder som nämns i motionen är att ta fram en samlad kunskapsbas om fisketurism och att alla relevanta organisationer och myndigheter förses med en offensiv strategi på området. Vidare behövs, enligt motionärerna, regelförändringar så att företagande inom fisketurismen blir möjligt.

I Dalarna finns goda förutsättningar att utveckla turismen, anför det i motion 2002/03:N362 (s). Besöksnäringen måste därför bli än mer konkurrenskraftig både på den svenska hemmamarknaden och när det gäller att locka utländska besökare till länet. Lönsamheten för de enskilda företagen inom besöksnäringen kan öka genom produktutveckling och förstärkt marknadsföring, där helhetsprodukten skall vara miljöanpassad. Turismen kan bidra till ökad sysselsättning hos företag verksamma inom besöksnäringen. För att möjliggöra en sådan utveckling krävs också förbättrad infrastruktur. Motionären begär ett tillkännagivande om vad som anförts om ökad sysselsättning inom turismbranschen.

Turismens förutsättningar i Dalarna berörs även i motion 2002/03:N214 (m). Det framhålls att det i detta län finns många möjligheter till nya arbetstillfällen inom turistsektorn. Motionären efterlyser åtgärder på flera olika områden för att turistbranschen skall kunna växa. I motionen anför bl.a. att turistbranschen är mycket arbetskraftsintensiv och att höga arbetsgivarkostnader och sociala kostnader därför drabbar turistnäringen hårt. En stor andel av de anställda inom skidturismen är säsongsanställda, påpekar motionären och menar att förändrade lagar skulle underlätta för säsongsanställda att få ihop till en heltid och därmed kunna bosätta sig i bygden – och betala skatt där. För små kommuner kan gästarbetarna innebära en tung belastning genom att kommunen tvingas investera i samhällsservice, framhålls det.

I motion 2002/03:N398 (s) framhålls att turismen är en av de snabbast växande branscherna internationellt. Motionärerna anser att Västsverige skall ha en hög attraktionskraft som turistregion med konkurrenskraftiga och marknadsledande anläggningar och evenemang inom strategiska turistsegment. Detta bör ges regeringen till känna.

Turismen är en näring med betydande tillväxtpotentialer som är viktig ur ett regionalpolitiskt perspektiv, framhålls det i motion 2002/03:N304 (m). Det behövs dock bättre villkor för turismen som näring. Turistindustrin är personalintensiv och motionärerna förespråkar sänkt skatt på arbete och bättre anpassade arbetsmarknadsregler för att Sverige skall klara konkurrensen och kunna utveckla turistnäringen. Motionärerna framhåller att kommuners engagemang på turismens område ofta innebär svårigheter för turistföretagen, eftersom konkurrensen inte sker på lika villkor. Kommunerna bör, enligt

motionärernas uppfattning, inte engagera sig i aktiviteter som bättre kan skötas av privata företagare. Motionärerna anser att de insatser som har gjorts på turistområdet inte har gynnat företagen nämnvärt.

En fungerande turistsektor kan ge fler jobb, bättre statliga finanser, ett levande Sverige och en bättre miljö, anförs det i motion 2002/03:N267 (fp). Den s.k. ekoturismen är intressant med hänsyn till vad Sverige kan erbjuda turister i form av orörd natur och andra kultur- och skönhetsupplevelser.

I motion 2002/03:N331 (fp) begärs riksdagsuttalanden i följande fyra avseenden: om behovet av att utvärdera verksamheten i Turistdelegationen; om behovet av att granska verksamheten i Sveriges Rese- och Turistråd AB (Turistrådet); om behovet av att undersöka om effektivitetsvinster kan uppnås dels genom en sammanslagning av Turistdelegationen och Turistrådet, dels genom att överföra Turistrådets informationsverksamhet till Utrikesdepartementet; om behovet av att ersätta de strategiska riktlinjerna i Turistdelegationens handlingsprogram med en generell politik avseende arbetskraftsintensiv tjänsteproduktion. Motionärerna anser att Turistrådets roll bör vara att sprida information om Sverige som turistland, inte att engagera sig i enskilda företags intressen, som har skett vid flera tillfällen under årens lopp. Vidare anser motionärerna att frågan om hur anslagen till Turistrådet har disponerats och hur riksdagens beslut har förverkligats bör utredas liksom om effektivitetsvinster kan uppnås genom en sammanslagning av Turistrådet och Turistdelegationen. Den statistikförsörjning som i ekonomisk mening är Turistdelegationens huvuduppgift innehåller viktiga marknadsfakta för både Turistrådet och näringen och frågan är därför om inte Turistrådet är bättre skickat än Turistdelegationen att hantera detta material. Det är även angeläget att frågan om huruvida en överföring av Turistrådets informationsverksamhet till Utrikesdepartementet skulle kunna skapa ökad effektivitet görs till föremål för en utvärdering i detta sammanhang.

Statens mål för turistpolitiken ligger i stort sett utanför det näringspolitiska området. Det förutsätts en omfattande omläggning av skatte- och arbetsmarknadspolitiken för att det skall kunna uppnås. Målet bör därför omformuleras. Verksamheten i både Turistdelegationen och Turistrådet inger enligt motionärerna betänkligheter i flera hänseenden. Den har nu bedrivits i åtta år och bör därför granskas och utvärderas för att utröna om inriktningen är den rätta och om riksdagens intentioner förverkligats eller har förutsättningar att förverkligas.

Motion 2002/03:N391 (kd) innehåller förslag till sex tillkännagivanden, bl.a. om turismen som en nationell angelägenhet, om infrastrukturens betydelse för turismen och om forskningens betydelse för turistnäringen. Vidare begärs tillkännagivanden om tillväxtpotentialen inom evenemangsturismen och konferensturismen, om den småskaliga landsbygdsturismens och fjäll- och skärgårdsturismens betydelse samt om behovet av minskad byråkrati och myndighetskontroll samt regelförenklingar.

I motionen framhålls att turism är ett område som är typiskt nationellt till sin karaktär. Om politik skall bedrivas på turistområdet bör det därför i allt

väsentligt ske nationellt, regionalt och lokalt. Konferensturismen är den del av turistnäringen som omsätter mest pengar per besökare. För att Sverige skall kunna konkurrera om stora kongresser måste skattenivåerna på turism harmoniseras. Motionärerna framhåller också att Sverige har en bred evenemangsstruktur som lockar till sig alltfler besökare. För skärgårdsturismens del menar motionärerna att det behövs en rimlig servicenivå, vilken i sin tur kräver att förutsättningarna för åretruntboende måste stärkas. Motionärerna anser att den småskaliga landsbygdsturismen kan vara en möjlighet för att många skall kunna bo kvar på sin hemort. Den kan bli en positiv sysselsättningsfaktor. Fjällturismen är sedan länge etablerad. Fisketurism är ett annat område där det finns möjligheter till företagande.

Motionärerna framhåller vidare att en väl fungerande infrastruktur är av avgörande betydelse för turismen på landsbygden. Priser på flyg- och tågresor liksom vägarnas standard betyder mycket för en lönsam turistnäring. Motionärerna framhåller även vikten av att Sverige deltar aktivt i den forskning som bedrivs kring turism. Lika viktigt är att erfarenheter och forskningsrön på ett effektivt sätt förs ut till näringen. Sverige bör i samarbetet med EU hävda behovet av minskad byråkrati. Slutligen påpekar motionärerna att det behövs genomgripande förändringar av regelverket, men även förändrade attityder vid regeltillämpningen så att den inte hämmar verksamheten i turistföretagen.

I motion 2002/03:Kr336 (c) begärs ett tillkännagivande om att Turistdelegationen bör ges i uppdrag att se hur kulturen på ett mer aktivt sätt kan placeras i turistsammanhang. Det framhålls att turismen är en av Sveriges starkaste exportindustrier och den basnäring som har den starkaste tillväxten. Motionärerna menar att det behövs samverkan mellan kulturlivet och turistorganisationerna för att göra landets kultur och konstnärliga verksamhet mer känd och lättillgänglig. Medvetna satsningar på kulturturism är en drivkraft för den lokala ekonomiska utvecklingen och sysselsättningen, anför det.

Centerpartiet framhåller i motion 2002/03:MJ428 att den breda allmänhetens naturintresse och kunskap om naturvärden kan stimuleras genom att en ekologiskt hållbar turism i skyddade naturområden främjas. Det finns, enligt motionärerna, annars en risk att naturskyddsområden blir en undangömd tillgång för särskilt bevandrade naturvårdskännare. För landsbygden och i skärgården är turismen på många håll ekonomiskt mycket betydelsefull.

Centerpartiet berör också frågor om turism i motion 2002/03:N345. Där framhålls att landsbygdsturismen är viktig för att hela landet skall kunna utvecklas. Motionärerna menar att utöver regelförenklningar och minskade personalkostnader är det viktigt att olika aktörer samordnar sin marknadsföring och att det finns paketerbjudanden för turister. Regeringen bör därför i samråd med bl.a. hushållningssällskapen, turistbranschens aktörer, Lantbrukarnas Riksförbund och regionala företrädare utveckla ett samlat program för att utveckla landsbygdsturismen.

Vissa kompletterande uppgifter

Allmänt om politiken på turistområdet

Våren 2002 behandlade utskottet (bet. 2001/02:NU12) flera motioner om turism med liknande innehåll som de nu aktuella. Utskottet avstyrkte samtliga yrkanden i berörda delar och konstaterade bl.a. att turistnäringen är sysselsättningsintensiv och har en stor betydelse i många delar av landet, inte minst i glesbygden. Utskottet erinrade vidare bl.a. om förslagen från den av regeringen tillsatta Framtidsgruppen (Framtidsprogrammet), som berörde flera av de spörsmål som togs upp i motionerna. Genomförandet av Framtidsprogrammet skulle, enligt utskottets uppfattning, utgöra grunden för utvecklandet av den svenska turistnäringen, och utskottet fann inget skäl att föregripa detta arbete.

I en reservation (m, kd, c och fp) anfördes att närings- och konkurrensvillkoren för turistnäringen i Sverige måste förbättras. Särskilt betonades betydelsen av generellt goda villkor för företagandet.

I budgetpropositionen för år 2003 konstaterade regeringen att turismen är ett viktigt område för att öka tillväxten i Sverige. Vidare framhölls att staten tillsammans med näringen ansvarar för att implementera Framtidsprogrammet. Denna process bedöms pågå under minst en treårsperiod och skall kontinuerligt följas upp och utvärderas. Regeringen betonade även att detta arbete bör koordineras med de regionala tillväxtprogrammen. Det ansågs viktigt att eftersträva villkor för företagen i den svenska rese- och turistindustrin som så långt som möjligt jämföras med vad som gäller i viktiga konkurrentländer. Villkoren skall heller inte göra att turistföretagen missgynnas jämfört med företag i andra branscher.

I sin behandling av budgetpropositionen konstaterade näringsutskottet att anslaget till turistfrämjande höjdes med 10 miljoner kronor för budgetåret 2002 bl.a. för genomförandet av det s.k. Framtidsprogrammet (bet. 2002/03:NU1). I programmet förordas bl.a. att anslaget till turismen successivt bör öka under de kommande tre åren. Framtidsprogrammet hade också legat till grund för den satsning på turistfrämjande som gjordes i den regionalpolitiska propositionen hösten 2001 (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4).

Utskottet konstaterade vidare att Turistrådet därefter hade fått i uppdrag att utveckla och marknadsföra varumärket Fjällvärlden och att regeringen i juli 2002 gav Turistdelegationen i uppdrag att genomföra ett program för ökad innovationskraft inom turistnäringen. Insatser som främjar turismforskningen skulle utgöra ett insatsområde. Ett delprogram för hållbar utveckling och miljömärkning skulle också vara en del av det programmet. Med hänvisning till höjningen av anslaget till turistfrämjande och de medel som avsattes genom den regionalpolitiska propositionen hösten 2001 avstyrkte utskottet samtliga motionsyrkanden.

Som har framgått ovan genomför staten delar av politiken på turistområdet genom den statliga myndigheten Turistdelegationen och det med näringen gemensamt ägda bolaget Sveriges Rese- och Turistråd AB (Turistrådet).

Turistdelegationen och Turistrådet deltar i arbetet med de regionala tillväxtavtalen samt i arbetet med att genomföra Framtidsprogrammet. Av budgetpropositionen för år 2003 framgår att Turistrådet har påbörjat en omstrukturering av sin verksamhet. Minskade fasta kostnader och en mer flexibel organisation skall möjliggöra en bredare och mer kostnadseffektiv representation utomlands och att medel frigörs till bl.a. olika marknadsaktiviteter. Enligt uppgift från Näringsdepartementet kommer turistfrämjandets organisation att ses över under år 2003.

Förutsättningar för företagande inom turistsektorn

När det gäller allmänna villkor för småföretagande hänvisas främst till vad som i detta betänkande har redovisats under avsnittet innovationer och nyföretagande. Där behandlas bl.a. frågor om regelförenklningar m.m. Nämnas bör dock att Turistdelegationen för närvarande arbetar med en uppdatering av skriften Sundare Förnuft från november 1999. I denna beskrivs de näringspolitiska villkoren för turistnäringen i Sverige och även de hinder för utveckling som har identifierats av branschorganisationer och företag. Skriften behandlar även konkurrensfrågor och frågor om rollfördelningen mellan turistföretag och offentliga aktörer.

Kulturturism

Beträffande kulturturism kan noteras att Turistdelegationen har bildat en mötesplats med anledning av de regionala tillväxtavtalen, Centralt Partnerskap-Turism, för myndigheter som på olika sätt är involverade i turistnäringens utveckling. Myndigheterna träffas några gånger per år och tar upp frågor som rör turistnäringens tillväxt och villkor för utveckling. Ett område som berörs i dessa sammanhang är kultur kopplad till turism. Inom ramen för Turistdelegationens innovationsprogram diskuteras ett antal konkreta samarbetsprojekt med Riksantikvarieämbetet (RAÄ) och Statens fastighetsverk rörande bl.a. världsarv och affärsutveckling av kulturturistiska produkter. RAÄ har nyligen i skriften Kulturarvet – Utvecklingsområde för svensk turism föreslagit att det skall inrättas ett nytt centrum för kulturturism i Östersund.

Infrastruktur och turism

Infrastrukturens betydelse för turismen tas upp i några motionsyrkanden. I anslutning till detta kan konstateras att ett av utvecklingsområdena i Framtidsprogrammet gäller just infrastruktur. I propositionen om infrastruktur för ett långsiktigt hållbart transportsystem (prop. 2001/02:20) lyftes turismen och dess behov fram. I propositionen framhölls att en grundläggande förutsättning för att turistnäringen skall fortsätta att utvecklas positivt är att vägnätet är tillfredsställande där turismen är under stark utveckling. Särskild hänsyn måste tas till sådana behov i den regionala planeringen av transportinfrastrukturen, anfördes det.

Forskning och turism

Från och med juli 2002 och tre år framåt satsar staten genom Turistdelegationen 7,5 miljoner kronor på att främja forskningen kring turism. Turistdelegationen skall bl.a. i samråd med forskare utarbeta ett program för att främja forskning om turism samt se till att avsatta medel används för forskning inom turistområdet som har strategisk betydelse för turistnäringen. Satsningarna skall bl.a. kopplas till Framtidsprogrammets olika områden och ligga till grund för ett nationellt forskningsprogram som utvecklar tankegångarna i var ett nationellt forsknings- och utvecklingsprogram för rese- och turistindustrin – Turismforskning 2005 – som togs fram av Turistdelegationen och Svenska Rese- och Turistindustrins Samarbetsorganisation (RTS) men som saknade egen finansiering.

Forskningsinstitutet ETOUR vid Mithögskolan i Östersund kan sägas vara den enskilt största forskningsmiljön med inriktning på turism i Sverige. Forskningen bedrivs inom programområdena företagsutveckling, destinationsutveckling, natur och naturresurser samt kultur och kulturmiljöer. ETOUR finansieras i dagläget genom strukturfondsmedel. Denna finansiering upphör emellertid den 30 september 2004. Den årliga budgeten uppgår till ca 25 miljoner kronor. För närvarande pågår ett arbete med att stärka ETOUR:s tillväxtorientering, bl.a. genom nya projekt med inriktning på innovationssystem och klusterdynamik. Som ett komplement till turismforskningen har ETOUR under det senaste året startat en enhet för analys och statistik. Syftet är att förse turistnäringen med analyser som ger företag, myndigheter och organisationer möjlighet att skapa en stabilare grund för sin utveckling. En viktig del av ETOUR:s verksamhet utgör kunskapsöverföring av forskningsresultat till privata och offentliga intressenter inom turistnäringen. Förutom via forskningsrapporter sprids resultaten via populärvetenskapliga sammanfattningar, faktablad, nyhetsbrev och hemsida. Ett stort antal seminarier och föreläsningsserier ordnas årligen runtom i landet. Avslutningsvis kan nämnas att ETOUR har kartlagt all aktuell turismforskning i Sverige. I kartläggningen identifierades över 200 projekt. Det visade sig att majoriteten av landets högskolor och universitet på något sätt har deltagit i forskning om turism.

Ekoturism och annan naturturism

Turistdelegationen har fått i uppdrag att stimulera en ökad miljömärkning av turistföretag. I februari 2002 lanserades ett av världens första ekoturismmärkningssystem: Naturens Bästa. Målet med märkningen är att reseköparna lättare skall hitta fram till unika natur- och kulturarrangemang. Bakom märkningen står Svenska Ekoturismföreningen, Turistrådet och Naturskyddsföreningen. Turistdelegationen arbetar också inom ramen för sitt ordinarie uppdrag med hållbar utveckling av turistprodukter. Under år 2002 gjordes bl.a. en kartläggning av de olika märkningssystem som används av företag och destinationer.

Turistdelegationen och Skogsstyrelsen driver ett projekt som syftar till att nå ett närmare samarbete mellan turismens företrädare, skogsägare och

skogsbruk samt att vidga det ekonomiska utbytet och sysselsättningen från skogen genom turism. Arbetet har bl.a. mynnat ut i en informations- och idéskrift som berör småföretagarnas och myndigheternas roller inom området. Avsikten är att skriften Skogen och Turismen – en gren av naturturismen skall stimulera markägare, entreprenörer och myndigheter till arbete med turism kopplad till skogen samt underlätta för nya entreprenörer. I maj 2002 genomfördes ett seminarium på temat turism i skogsmiljö.

Turistdelegationen driver tillsammans med Fiskeriverket och Turistrådet ett särskilt utvecklingsprojekt kring fisketurism. Inom ramen för detta arbete har flera delprojekt genomförts, bl.a. en kartläggning av fiskeentreprenörer i landet samt möten och seminarier om fisketurismens möjligheter att utvecklas. Som en direkt följd av arbetet bildades under år 2002 en branschorganisation för entreprenörerna. I februari 2003 hölls en konferens där strategiskt viktiga myndigheter och andra intressenter deltog.

När det gäller det som kan betecknas landsbygdsturism kan det konstateras att Turistdelegationen inom ramen för innovationsprogrammet driver och deltar i ett flertal utvecklingsprocesser med koppling till landsbygdsutveckling. Den redan nämnda satsningen på fisketurism och ekoturismprojektet Naturens Bästa hör till dessa. Hästturism i Sverige är ett nystartat projekt. Jaktturism är alldeles i början av en utvecklingsprocess liksom området måltider och turism med koppling till lokalt producerade livsmedel. Lantbrukarnas Riksförbund, Jordbruksverket, hushållningssällskap, forskningsinstitutioner m.fl. är knutna till projekten.

Turism i särskilda regioner

När det gäller att tillvarata förutsättningarna för turism i särskilda regioner kan nämnas att Turistdelegationen följer och deltar med kunskap och andra resurser i arbetet med de regionala tillväxtprogrammen. På så sätt bidrar man till utveckling inom sådana områden som är specifika för en viss region, t.ex. Dalarna som nämns i två av motionerna.

Regeringen har också tillsatt två delegationer för att långsiktigt stärka den regionala utvecklingen i norra Sverige respektive i delar av Bergslagen, Dalsland och Värmland (dir. 2002:15 och 2002:16). Delegationerna skall i dialog med centrala, regionala och lokala aktörer medverka till att långsiktigt stärka en hållbar regional utveckling inom de aktuella områdena. I direktiven konstateras att turismen har förutsättningar att expandera i dessa regioner. De båda delegationerna redovisar sitt uppdrag löpande, och arbetet skall vara avslutat den 31 december 2004.

EU och turism

EU har ingen gemensam turistpolitik. Turistdelegationen bevakar emellertid tillsammans med Näringsdepartementet det samarbete kring turismfrågor som finns inom EU. I kommissionens arbete kring Turism och sysselsättning deltar man bl.a. i flera arbetsgrupper. Det gäller exempelvis grupper som arbetar med kvalitetsförbättringar av turistprodukter samt med främjande av

miljöskydd och en hållbar utveckling inom turismen. Turistdelegationen och Näringsdepartementet är också representerade i styrgruppen för det europeiska turismsamarbetet.

Om pornografi i hotell-TV

Frågan om att TV-utbudet på hotell och konferensanläggningar bör vara fritt från pornografi behandlades av utskottet våren 2001 (bet. 2000/01:NU7). Utskottet avstyrkte motionsyrkandet med motivet att den aktuella frågan främst var en angelägenhet för de berörda företagen. Samtidigt pekade utskottet på den möjlighet som riksdagen, regeringen och myndigheter har att föregå med gott exempel genom att välja hotell och konferensanläggningar som inte har pornografi i sitt TV-utbud.

Vidare kan noteras att statsrådet Gunnar Lund i januari 2003 besvarade en fråga (fr. 2002/03:430) från motionären Carina Hägg (s) om att införa regler i Regeringskansliets interna upphandlingsbestämmelser med innebörden att hotell och kursgårdar som inte har pornografi i sitt TV-utbud skall väljas. Av svaret framgår att regeringen delar motionärens uppfattning om att det är angeläget att politiker tar ställning mot pornografi. Statsrådet uttryckte förhoppningar om att kravet på begränsning i hotells och kursgårdars TV-utbud skall vara möjligt att föra in i Regeringskansliets interna upphandlingsregler trots att EU:s upphandlingsregler säger att sådana krav inte får utgöra en konkurrensbegränsning.

Enligt uppgift från Justitiedepartementet skulle ett förbud mot utsändning av pornografi i hotell-TV-anläggningar sannolikt kräva grundlagsförändringar. Ett skäl till detta är att pornografi inte är olagligt i Sverige.

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS) har nyligen presenterat en kartläggning av porr fria hotell i Sverige. I en särskild katalog listas ca 200 hotell som inte har pornografi i TV-utbudet på rummen.

Utskottets ställningstagande

Turismens betydelse för Sverige torde vara oomtvistad. Detta gäller inte minst i de delar av landet där utbudet av arbetstillfällen inom andra sektorer är begränsat. Det är utskottets uppfattning att staten har ett betydande ansvar för att turistnäringens potential tas till vara. Det handlar inte bara om utformningen av turistpolitiken utan även om att tillskapa gynnsamma allmänna villkor för småföretagande i exempelvis glesbygden.

Som utskottet har framhållit tidigare återfinns grunden för den svenska turistpolitiken i det s.k. Framtidsprogrammet. Enligt utskottets uppfattning innebär den strategi som har lagts fast i Framtidsprogrammet ett tydligt ställningstagande för en offensiv satsning på att utveckla turismen i Sverige och därigenom på att stärka svensk turistnäring. De ekonomiska satsningar som riksdagen har tagit ställning till i samband med behandlingen av den regionalpolitiska propositionen (prop. 2001/02:4) och budgetpropositionen för år 2002 utgör grunden för programmets praktiska genomförande. Genomföran-

det är dessutom högprioriterat av Turistdelegationen och Turistrådet, och utskottet förväntar sig en fortsatt hög intensitet i de närmaste årens implementeringsarbete. Den översyn av turistfrämjandets organisation som har avisierats av Näringsdepartementet bör kunna resultera i ett än mer effektivt genomförande. Utskottet förutsätter också att översynen tar sin utgångspunkt i en analys av hur effektiv den nuvarande organisationen har varit när det gäller att nå målen för turistpolitiken.

Framtidsprogrammets olika delområden berör flera av de områden som tas upp i de här behandlade motionerna. Det gäller exempelvis de allmänna villkoren för turistnäringen, fisketurism och ekoturism. Framtidsprogrammet innehåller också satsningar på forskning om turism samt inom området infrastruktur och turism. Även natur-, kultur-, landsbygds- och konferensturismen är föremål för olika insatser. Näringsutskottet finner inga skäl till att riksdagen genom särskilda uttalanden skall föregripa den pågående genomförandeprocessen.

Avslutningsvis vill utskottet upprepa sin ståndpunkt från våren 2001 angående pornografi i TV-utbudet på hotell och konferensanläggningar. Utskottet anser att frågan främst är en angelägenhet för berörda företag, men att det finns möjlighet för riksdag, regering och myndigheter att föregå med gott exempel genom att välja anläggningar som inte tillhandahåller pornografi. Utskottet ser också positivt på det arbete som bedrivs inom Regeringskansliet för att se över möjligheterna att i upphandlingssammanhang ställa särskilda krav på hotell och konferensanläggningar vad gäller TV-utbudet.

Med det anförda avstyrker utskottet här aktuella motioner i berörda delar.

Företagsetablering och företagsnedläggning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete avslå motionsyrkanden om företagsetablering och företagsnedläggning. *Jämför reservationerna 11 (m, fp, kd, c) och 12 (v, mp).*

Motionerna

I motion 2002/03:N218 (s) önskas en kartläggning av problem och åtgärder i samband med utländska företags etablering i Sverige. Det hävdas i motionen att konfrontationen med våra arbetsmarknadsregler kan leda till kulturkrockar vid sådana tillfällen. I många länder har man inte samma önskan om överenskommelser och samsyn mellan den fackliga organisationen och arbetsgivaren, vilket kan leda till problem. Enligt motionären är en kartläggning av dessa problem liksom vilka åtgärder som behöver vidtas en angelägen fråga.

Under de senaste 30 åren har inga nya storföretag startats och stannat kvar i landet, sägs det i motion 2002/03:N225 (kd). Idéer som vuxit fram i Sverige

förverkligas i andra länder, och stora företag flyttar allt oftare till länder som är mer företagsvänliga. Det är av stor vikt att svenska storföretag får likvärdiga villkor med konkurrenter i andra EU-länder. Det gäller såväl ekonomiska garantier som handläggningstider. Får storföretag sämre förmåner riskerar vi att förlora åtskilliga arbetstillfällen i landet, anför det. Motionärerna exemplifierar problemet med långsam handläggning genom att beskriva Saabs ansökan om riskkapitalfinansiering för deltagande i det s.k. Airbusprojektet A380. Det tog enligt motionärerna ca 20 månader innan Saab fick besked från regeringen i ärendet. Mot bakgrund av detta begär motionärerna två tillkännagivanden. Det ena gäller ett uttalande om att ge svenska företag samma villkor som deras konkurrenter i andra EU-länder. Det andra avser ett uttalande om betydelsen av att företagen ges ekonomiska garantier och att beslut fattas så skyndsamt att företagen stannar kvar i landet.

I motion 2002/03:N330 (v) begärs att riksdagen lägger fram förslag till nya lagar eller reviderar befintliga lagar för att tydliggöra regelverket vid nedläggning av företag eller företagsenheter. Vidare begärs att regeringen låter utreda frågan om en lagstiftning som ökar de anställdas förutsättningar att förvärva ett företag eller en enhet som skall läggas ned samt föreslår åtgärder som gör ett sådant övertagande praktiskt möjligt. Motionären anser att det under de senaste decennierna har fokuserats mindre på vad som produceras och mer på total vinstmaximering. Inte ens mycket lönsamma enheter eller företag kan känna sig säkra. I motionen exemplifieras detta med processen kring nedläggningen av stålverket i Degerfors. Det är uppenbart att det svenska regelverket vid nedläggning av fungerande och lönsamma företag eller enheter måste ses över, anser motionären och efterlyser förslag från regeringen som tydliggör och skärper företagets ansvar gentemot anställda och berörda orter. Inriktningen skall också vara att stärka de anställdas rättigheter och inflytande vid beslut om nedläggning. Regeringen bör överväga en lagstiftning som ger de anställda rätt att förvärva ett företag eller en enhet, som hotas av nedläggning och föreslå åtgärder som gör sådana övertaganden möjliga, t.ex. genom statliga lånegarantier eller statligt medägande direkt eller indirekt. En sådan lag skulle dessutom minska risken för företagsköp, som syftar till att begränsa konkurrensen genom nedläggning. Motionären anser att ägandets rättigheter måste begränsas och de anställdas rättigheter utökas.

Åtgärder för att möjliggöra övertagande av nedläggningshotade företag begärs även i motion 2002/03:N261 (mp). Orter som drabbas av fabriksnedläggningar drabbas hårt. Inget företag skall, enligt motionären, ha rätt att lägga ned en enhet utan att först bjuda ut den till försäljning till, i tur och ordning, enhetens arbetare, ortens befolkning och den allmänna marknaden. Försäljningssummans storlek skall lagregleras och vara skälig. Utrustning som krävs för att driva enheten vidare skall undantas från försäljning.

Vissa kompletterande uppgifter

Våren 2001 behandlade näringsutskottet en motion med i stort sett likalydande innehåll som i motion 2002/03:N218 (s). Utskottet (bet. 2000/01:NU7),

som delade motionärens uppfattning att det är positivt med utländska företags investeringar i Sverige, fann det självklart att utländska företag skall respektera de lagar och bestämmelser som gäller på olika områden. Vidare framhöll utskottet vikten av att konkurrensneutrala villkor gäller för utländska företags investeringar i olika länder och noterade med tillfredsställelse det arbete med direktiv beträffande arbetstagarinflytande som bedrevs inom EU. Ett enigt utskott avstyrkte den aktuella motionen.

Angående förköpsrätt för anställda m.fl. som nämns i motionerna 2002/03:N330 (v) och 2002/03:N261 (mp) kan noteras att liknande yrkanden behandlades av utskottet i mitten av 1990-talet (bet. 1994/95:NU18). Utskottet avstyrkte yrkandet med motivet att den typ av reglering av företagets verksamhet som förordades skulle kräva genomgripande förändringar av lagstiftningen, främst avseende aktiebolagen. När liknande förslag framfördes av Miljöpartiet under riksmötet 1998/99 ansåg utskottet det vara viktigt att möjligheten ökas för dem som arbetar i ett företag – arbetare, tjänstemän och företagsledning – att ta över ägandet om företaget skall säljas (bet. 1998/99:NU6). Utskottet förespråkade en mångfald i ägandet och utgick från att regeringen hade ett likartat synsätt. Motionsyrkandena avstyrktes.

Våren 2002 behandlade arbetsmarknadsutskottet (bet. 2001/02:AU6) en motion med liknande innehåll som i motion 2002/03:N330 (v). Arbetsmarknadsutskottet konstaterade att regeringen mot bakgrund av ett ökat antal varsel vid driftsinskränkningar hade ansett det vara nödvändigt att kartlägga vilka regler som finns inom EU:s medlemstater om arbetsgivarens ansvar vid företagsnedläggelser. Arbetsmarknadsstyrelsen, AMS, fick sedermera ett sådant uppdrag. Arbetsmarknadsutskottet hänvisade också till att en särskild utredare hade fått i uppdrag att bl.a. se över effekterna av s.k. omställningsavtal (dir. 2000:55). Utskottet avstyrkte motionen med hänvisning till att dessa utredningar borde slutföras innan utskottet tog närmare ställning.

Slutsatsen från AMS kartläggning var bl.a. att EU-medlemsstaternas regelsystem som gäller vid företagsnedläggningar uppvisar vissa gemensamma drag, som beror på att staternas regleringar utgår från samma minimikrav enligt internationella arbetsorganisationen (ILO) och EG-direktiv. Samtidigt finns det också många skillnader som förklaras av staternas olika syn på arbetsrättens och arbetsmarknadsmyndigheternas roll och funktionssätt i samhället.

Utskottets ställningstagande

I två av de här aktuella motionerna föreslås åtgärder för att underlätta övertagande av nedläggningshotade företag eller enheter. Utskottet har tagit ställning till liknande yrkanden tidigare och då, utan att förorda ett särskilt tillkännagivande, understrukit vikten av en mångfald i ägandet. Vidare har utskottet framhållit att möjligheten bör ökas för dem som arbetar i ett företag, arbetare, tjänstemän och företagsledning, att ta över ägandet om företaget skall säljas. Utskottets står fast vid denna uppfattning och förutsätter att rege-

ringen fortlöpande prövar om kompletterande åtgärder erfordras för att främja sådant övertagande.

Vidare vill utskottet instämma i vad som anförs i motion 2002/03:N225 (kd) om vikten av likvärdiga konkurrensvillkor för svenska företags agerande på den europeiska arenan. Till skillnad från motionärerna menar utskottet dock att de svenska företagen i allt väsentligt har minst lika goda allmänna villkor som aktörer från andra EU-länder. Enligt utskottets mening kan det exempel som beskrivs i motionen inte tas som intäkt för förekomsten av ett generellt problem när det gäller exempelvis långa handläggningstider. Därutöver vill utskottet framhålla att det pågår ett regelförenklingsarbete som ytterligare kommer att förbättra de svenska företagens konkurrenssituation.

Beträffande vad som anförs i motion 2002/03:N218 (s) om utländska företags etablering i Sverige vill utskottet upprepa sin tidigare ståndpunkt i frågan. Utskottet finner det självklart att utländska företag skall respektera de lagar och bestämmelser som gäller på olika områden samt att det är viktigt att konkurrensneutrala villkor gäller för utländska företags investeringar. Till detta kan även fogas att utskottet inte uppfattar att de problem som beskrivs i motionen är av sådan art eller omfattning att den föreslagna kartläggningen kan anses vara motiverad.

Med det anförda avstyrks samtliga här behandlade motioner i berörda delar.

Företagare och anställda

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till bl.a. en pågående rättsprocess avslå motioner om företagare och anställda.

Motionerna

Det finns all anledning att se positivt på möjligheterna att använda okonventionella metoder för att finna nya verksamhetsidéer i bl.a. avfolkningsbygder, anförs det i motion 2002/03:N247 (v). I orter med en ensidig näringslivsstruktur saknas ofta traditionen att starta företag, påpekar motionären och förordar därför en bolagsform där idéer kan prövas samtidigt som den enskilde kan behålla sin A-skattsedel och därmed betraktas som formellt anställd. Efter en tid skall det bedömas om idén kan ligga till grund för en självständig verksamhet. Motionären föreslår att regeringen samlar information om den här typen av verksamhet inom ramen för det förenklingsarbete avseende småföretag som pågår och sedan föreslår erforderliga förbättringar.

I motion 2002/03:N377 (c) anförs att svenska företagare är omgärdade av en omfattande byråkrati. De minsta företagen är särskilt drabbade. Mot den bakgrunden förespråkar motionären ett pilotprojekt som grundar sig på företagsmodellen Bolagsbolaget. Modellen bygger på att enskilda entreprenörer

hyr sin arbetsgivare: Bolagsbolaget. Den enskilde får en anställning i Bolagsbolaget AB som genom sin F-skattsedel ansvarar för redovisning av skatter och arbetsgivaravgifter. Bolagsbolaget hanterar även fakturering, bokföring m.m. Bolagsbolaget har också fått betydelse för dem som är i arbetsmarknadsåtgärd efter långtidsarbetslöshet. De arbetslösas motivation till eget företagande har ökat då de har kunnat erhålla kompletterande ersättning under den tid de prövar sina idéer i Bolagsbolagets hängd.

Invandrare som har ambitionerna att bli egenföretagare eller anställda, kan genom Bolagsbolaget lära sig den svenska företagskulturen och samtidigt prova sig fram, visa sina färdigheter och "sälja in sig" på marknaden. Bolagsbolagets verksamhetsmodell har många fördelar och måste ses som ett komplement till andra företagsmodeller och utbildningsformer. Mot denna bakgrund önskas tillkännagivanden om att företagsmodellen Bolagsbolaget skall utses till pilotprojekt under en begränsad tidsperiod, om att Bolagsbolagets verksamhet kan betraktas som en lärande organisation för enskilda blivande företagare samt om att Bolagsbolagets modell utgör ett utbildningsforum för invandrare där de kan få kunskap om den svenska företagskulturen och möjlighet till integrering i samhället på ett naturligt sätt. En begäran om ett fjärde tillkännagivande saknar närmare motiveringar. Lydelsen är endast att direktiven till länsstyrelserna, skattemyndigheterna och arbetslöshetskassorna skall vara enhetliga.

Vissa kompletterande uppgifter

Beträffande Bolagsbolaget kan det noteras att Näringsdepartementet vid uppvaktningar har fått ta del av de idéer som återges i motionen. Enligt uppgift har departementets näringslivsenhet sett förhållandevis positivt på Bolagsbolagets verksamhet, medan större tveksamhet har funnits hos arbetsmarknadsenheten. Detta bottnar huvudsakligen i hur de s.k. bolagsbrukarna utnyttjar arbetslöshetsförsäkringen.

Skattemyndigheten i Värmlands län beslutade i februari 2001 att återkalla ett Bolagsbolags F-skattsedel. Skälet var bl.a. att bolagets redovisningsrutiner stred mot bestämmelserna i bokföringslagen. Enligt skattemyndigheten sammanhängande detta bl.a. med bolagets verksamhetsidé. Skattemyndigheten menade också att bolaget missbrukat sin F-skattsedel genom att gå in som betalningsmottagare i stället för den person som hade utfört arbetet. Detta ansågs strida mot bestämmelserna i skattebetalningslagen. Beslutet överklagades till länsrätten som i en dom i februari 2003 gick på skattemyndighetens linje. Länsrättens beslut har sedermera överklagats till kammarrätten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har en positiv inställning till nytänkande som kan stimulera framväxten av nya företag och arbetstillfällen. Inte minst gäller detta sådana initiativ som innebär att människors kreativitet på lokal och regional nivå tas till vara. Enligt utskottets uppfattning bör den ovan beskrivna rättsliga prövning

som för närvarande pågår avvaktas innan riksdagen tar eventuella initiativ till att förändra aktuella regler eller för att tillse att okonventionella företagsmodeller utreds närmare. Det kan under den pågående rättsliga processen inte heller anses lämpligt med några uttalanden från riksdagens sida som har direkt bäring på den verksamhet som är föremål för den rättsliga prövningen. Med det anförda avstyrker utskottet här behandlade motioner i berörda delar.

Skogs-, trä- och stålindustrin

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete bör riksdagen avslå motionsyrkanden om skogs-, trä- och stålindustrin. *Jämför reservation 13 (m, fp, kd, c).*

Motionerna

I motion 2002/03:N362 (s) anføres att förädlingsgraden borde kunna öka på det virke som tas ut från skogarna i Dalarnas län. Genom ökade FoU-insatser skulle detta vara möjligt att uppnå. Enligt motionärerna kan skogen i större utsträckning bidra till ökad sysselsättning, ökade inkomster och ett mer ekologiskt hållbart samhälle. Motionärerna framhåller också att det mesta av det som produceras inom stålindustrin i Dalarna lämnar länet med alltför låg vidareförädlingsgrad. Därför måste en ökad satsning på utvecklingsinsatser i samarbete mellan industrin och högskolan komma till stånd. Ökad vidareförädling stärker basindustrin och bidrar till ökad sysselsättning, sägs det i motionen.

I motion 2002/03:N269 (m) framhålls skogsbrukets och skogsindustrins betydelse som en viktig basnäring. Staten har ett delansvar att skapa förutsättningar för att skogsbruk och skogsnäring kan utvecklas, sägs det i motionen. Skogspolitiken måste breddas för att kunna medverka till att uppfylla de övergripande målen för den ekonomiska politiken samt för regional-, arbetsmarknads- och miljöpolitiken. Enligt motionärerna måste staten mer beslutamt än tidigare analysera vilka åtgärder som behövs för att skogsklustret skall kunna spela den roll det hittills har gjort. Motionärerna anser vidare att staten måste ta ansvar för att forskningen inom den trätekniska sektorn ges ökade resurser. Det begärs ett tillkännagivande om den svenska skogsnäringens betydelse för den svenska ekonomin och om en satsning på vidareutveckling av träanvändning.

I motion 2002/03:MJ425 (kd) betonas vikten av att Vetenskapsrådet harmoniserar den grundläggande forskningen och tillämpade innovationer. Industrieforskningsinstitutens statliga grundfinansiering är en förutsättning för långsiktig forskningsverksamhet där näringen tillskjuter huvuddelen av medlen. Ett tillkännagivande begärs om att regeringen måste prioritera forskningen kring trä och träanvändning.

Det finns stora förutsättningar att öka vidareförädlingsgraden inom skogsbranschen, anför det i motion 2002/03:N233 (c). En högre vidareförädlingsgrad skulle stärka näringen ytterligare, vidareutveckla landets viktigaste exportnäring och ge ett tillskott av värdefulla arbetstillfällen. Motionärerna konstaterar att riksdagen våren 2002 beslutade om ett program för ökad träanvändning i Sverige. För att bryta dagens utveckling och ge byggande, träanvändning och förädling ett nytt avstamp krävs enligt motionärerna att detta program utformas till ett kraftfullt instrument för arbete och utveckling, inte minst i skogslänen. Motionärerna önskar även ett tillkännagivande om vikten av att skapa regionala träcentrum/utvecklingscentrum. Det behövs, enligt motionärerna, regionala program för att utveckla skogsnäringen och vidareförädlingen av skogsråvaran i berörda områden.

Vidareförädling av trä behandlas också i motion 2002/03:N285 (c). Även i denna motion erinras om att riksdagen har antagit ett nationellt handlingsprogram för vidareförädling av trä. Enligt motionärerna bör det eftersträvas en ökad vidareförädling. Helst bör förädlingen ske så nära växtplatsen som möjligt för att minimera miljöskadliga transporter. Med ökad förädling i Sverige skapas också nya arbetstillfällen. Vidare pläderas för en ökad satsning på trädesign i Västernorrlands och Jämtlands län.

Trä är en förnyelsebar resurs och i ett ekologiskt hållbart samhälle måste trä på sikt ersätta plast i många produkter, anför det i motion 2002/03:N302 (mp). Skogsråvaran borde kunna skapa betydande mervärden om den förädlades i högre grad än i dag, hävdas det i motionen.

Vissa kompletterande uppgifter

Trä

Utskottet behandlade motionsyrkanden på temat vidareförädling av trä senast våren 2002 (bet. 2001/02:NU12). Beredningen resulterade i att riksdagen på förslag av utskottet gjorde ett tillkännagivande i syfte att driva på regeringens då nyligen initierade arbete med att ta fram ett nationellt träprogram. Utskottet framhöll också skogsindustrins stora betydelse för den ekonomiska utvecklingen i Sverige, bl.a. genom dess ansevärd bidrag till exportnettot, och genom dess betydelse för sysselsättningen på vissa orter.

Med hänvisning till tidigare uttalanden upprepade utskottet uppfattningen att det borde vara möjligt för den svenska skogsindustrin att öka förädlingsgraden i de produkter som exporteras. En ökad vidareförädling vore, enligt utskottet, bra för svensk ekonomi, sysselsättning och miljö. Utskottet fann det även positivt att ett arbete hade initierats inom Regeringskansliet i syfte att öka träanvändningen i byggandet. Med referens till det i den regionalpolitiska propositionen (prop. 2001/02:4) aviserade programmet för utveckling av det nationella träklustret betonade utskottet det centrala i näringslivets medverkan i framtagandet och genomförandet av programmet.

När utskottet behandlade den ovan nämnda regionalpolitiska propositionen och tog ställning för den satsning på ett program för hållbar tillväxt inom det

nationella träklustret som där föreslogs, underströk utskottet (bet. 2001/02: NU4) det angelägna i att stimulera en snabb utveckling inom skogs- och träbranschen. Motivet till detta var bl.a. den ökande konkurrensen från nya trävaruleverantörer i bl.a. östra Europa och även från nya material.

Nutek har sedermera, i samråd med Vinnova och Delegationen för utländska investeringar i Sverige (ISA), utarbetat insatsområdet träkluster inom ramen för ett nationellt program för utveckling av innovationssystem och kluster. Träklusterprogrammet omfattar totalt 20 miljoner kronor under åren 2003 och 2004. Programmet delfinansierar projekt till företagsnätverk/kluster inom den trärelaterade industrin med upp till 50 % av projektens kostnader. Syftet är att främja samverkan mellan företag genom sådana affärsmässiga relationer som leder till utveckling och tillväxt utöver vad företagen och andra aktörer var för sig kan åstadkomma. Målet är att programmet skall medverka till att företagsnätverk tillsammans med aktörer inom den trärelaterade industrin möjliggör nya kommersiella aktiviteter på nationella och internationella marknader.

Under år 2002 genomförde Vinnova en utvärdering av de olika strategiska insatser som gjorts för att stimulera utvecklingen av svensk skogsnäring under perioden 1997–2000 (Vinnova rapport VR 2002:24). Bland slutsatserna kan nämnas att en utveckling av byggsystem som baseras på massivträ och lättbyggnadsteknik har initierats. Samarbetet mellan träleverantörer och byggnadsföretag har utvecklats så att fungerande demonstrationsprojekt har tillkommit. Problemet inom trä-, bygg- och möbelprogrammet tycks dock främst ha varit bristande marknadsbearbetning och avsaknad av egna internationella marknadskanaler. Rapportförfattarna framhöll vikten av att de uppnådda resultaten under de kommande åren omsätts i affärsmässig verksamhet. De betonade även värdet av att berörda myndigheter samordnar sina insatser mot en gemensam mål- och helhetsbild.

Utvärderingen låg sedermera bl.a. till grund för Vinnovas verksamhetsplanering för perioden 2003–2007. Av denna framgår att myndigheten har identifierat arton prioriterade tillväxtområden. Inom dessa tillväxtområden kraftsamlar Vinnova för att öka den tekniska forskningen. Ett av tillväxtområdena är trämanufaktur. Målet för verksamheten inom det tillväxtområdet är att vidareförädlingen av trä på nationell nivå skall fördubblas under den kommande tioårsperioden. Främst skall detta ske inom modulära träbaserade byggsystem och interiöra, funktionella lösningar med högt innehåll av vidareförädlad trä.

I december 2002 tillkallade regeringen en förhandlare för att tillsammans med trä- och byggsektorn utarbeta en långsiktig strategi för att moderna träbaserade byggsystem skall bli bättre etablerade på marknaden. Strategin skall innehålla en plan med förslag till åtgärder för staten respektive näringslivet. Förhandlaren ansvarar för att olika intressenter aktivt involveras i arbetet och bidrar till att utforma förslagen. Senast den 1 december 2003 skall förhandlaren redovisa sitt arbete.

När det gäller forskning på träområdet kan noteras att utskottet tidigare har uttalat vikten av FoU-insatser inom den svenska skogsindustrin. Utskottet har också framhållit att skogsindustrin tillhör de områden som bör prioriteras av Vinnova och i samband med omstruktureringen av industriforskningsinstituten. Näringsutskottet har även betonat vikten av en hög kunskapsnivå inom skogsindustrin (bet. 2001/02:NU5).

På det skogsindustriella området finns två industriforskningsinstitut, Institutet för träteknisk forskning (Trätek) och Skogsindustrins Tekniska Forskningsinstitut (STFI). STFI har nyligen slagits ihop med Packforskningsinstitutet (Packforsk). Detta sägs ge större möjligheter till uppbyggnad av en kvalificerad skogsindustriell forskning som inkluderar flera förädlingsled. Även Trätek har uttryckt önskemål om att integrera framåt i förädlingskedjan.

För att utveckla svensk träindustri inleddes år 2000 en treårig försöksverksamhet med s.k. industriella utvecklingscentrum för träindustri (IUC-Trä). Som tidigare nämnts har statens roll i förhållande till IUC behandlats av Utredningen om statens regionala insatser för företagsutveckling. Regeringen kommer att ta ställning till utredningens förslag efter den remissomgång som löpte ut i slutet av februari 2003.

Stål

När det gäller vidareförädling av stål kan nämnas att regeringen i propositionen om FoU och samverkan i innovationssystemet (prop. 2001/02:2) framhöll att produktutvecklingen inom stål- och metallindustrin har gjort svenska företag till världsledande på dessa områden. Regeringen ansåg att det finns en stor potential för svenska industriella framgångar om nödvändiga kunskaper kan komma företagen tillgodo. Vinnova bör enligt regeringen bidra till att små och medelstora företag lättare kan börja använda nya material och ny kunskap i sin verksamhet. Ett viktigt inslag i detta arbete är nätverksbyggande med universitet, högskolor, industriforskningsinstitut och även större företag. Regeringen menade att FoU-insatser även bör inriktas mot den tillverkande industrin samt verksamheter som baseras på svenska råvaror i syfte att stödja användningar av ny teknik och nya tillämpningar.

I samband med behandlingen av ett antal motionsyrkanden om stålindustrin som väcktes i anslutning till propositionen framhöll utskottet att den svenska stålindustrin har stor betydelse för den svenska ekonomin. Utskottet noterade att regeringen i propositionen lyfte fram materialteknik som ett prioriterat område och framhöll att det är viktigt med såväl vidareutveckling som introduktion av helt nya material om svenska konkurrensfördelar inom stål- och metallindustrin skall kunna bibehållas (prop. 2001/02:2, bet. 2001/02:NU5).

Med anledning av vad som anförs i motion 2002/03:N362 (s) om vidareförädling av stål i Dalarnas län kan nämnas att det i detta län finns ett företagssamarbete som kallas Nätverk Tunnpå. Nätverket består av ett tjugofemtal företag med verksamhet inom tunnpåsförädling. Arbetet är inriktat mot en ökad regional vidareförädling bl.a. av den tunnpå som är den viktigaste

produkten vid SSAB:s anläggning i Borlänge. Genom samarbete kan medlemsföretagen åta sig större uppdrag och därigenom tillföra Dalabergslagsregionen en ökad ordervolym. SSAB Tunnpå, Avesta Polarit, Högskolan Dalarna och IUC stöder nätverket med företagsanpassad utbildning i nya material och bearbetningsmetoder.

Utskottets ställningstagande

Skogsnäringens betydelse för den ekonomiska utvecklingen i Sverige är uppenbar. Skogsbruk och skogsindustri skapar ett betydande antal arbetstillfällen, inte minst i glesbygd, och genererar ett betydande positivt exportnetto. Denna syn på skogsnäringen har utskottet framfört vid flera tillfällen tidigare; utskottet finner ingen anledning att ompröva denna ståndpunkt. Från utskottets sida har även framhållits vikten av att åtgärder vidtas för att stimulera vidareförädlingen av skogsråvaran. Regeringens initiativ att tillsätta en särskild "träförhandlare" ligger väl i linje med dessa utskottets tankegångar. Utskottet anser vidare att den valda förhandlingsmodellen kommer att kunna leda fram till en strategi för att etablera träbaserade byggsystem på marknaden och som är väl förankrad hos såväl privata som offentliga aktörer på området.

Utskottet vill också lyfta fram det arbete som sker inom ramen för det s.k. Träklusterprogrammet. Utvärderingar av tidigare satsningar på utvecklingen av svensk skogsråvara har visat på vissa svårigheter att omsätta de utvecklingsprojekt som har initierats i affärsrättsliga produkter.

Utskottet bedömer att den pågående omstruktureringen av industriforskningsinstituterna kommer att leda till förbättrade möjligheter att bedriva en kvalificerad skogsindustriell forskning som inkluderar flera vidareförädlingsled. Den sammanslagning som redan har skett av två institut med skogsindustriell koppling kan anses visa på viljan att stärka den skogsindustriella forskningen ytterligare.

Beträffande regionala satsningar på vidareförädling av trä som nämns i några motioner noterar utskottet den verksamhet som bedrivs inom industriella utvecklingscentrum för träindustrin (IUC-Trä). Utskottet har tidigare i detta betänkande redogjort för de förslag kring statens långsiktiga engagemang i IUC som för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Enligt utskottets mening bör dessa överväganden avvaktas innan riksdagen tar några initiativ på området.

Avslutningsvis konstaterar utskottet att det pågår ett flertal aktiviteter för att uppnå en ökad regional vidareförädling av stål. Det arbete som i det avseendet bedrivs av ett företagsnätverk i Dalarnas län ligger i linje med vad som önskas i en av de här aktuella motionerna.

Med det anförda avstyrker utskottet samtliga här behandlade motioner i berörda delar.

Varvsindustrin

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till vidtagna åtgärder avslå en motion om varvsindustrin.

Motionen

I motion 2002/03:N234 (s) konstateras att ett EU-beslut från juni 2002 innebär att medlemsländerna får möjlighet att ge statligt stöd till fartygstillverkning. Beslutet är en konsekvens av handelstvisten med Republiken Korea (Sydkorea), men måste enligt motionärerna även ses mot bakgrund av att flera länder i Europa inte har avvecklat sina industristöd till varvsnäringen. Det stöd som EU har beslutat att införa gäller tillverkning av containerfartyg och gastanfartyg. Motionärerna anser att det är orimligt att stödet endast gäller vissa fartygstyper. De menar att om det inom EU skall finnas utrymme för statliga varvsstöd är det angeläget att det blir ett rättvist stöd. Sverige bör därför i EU verka för att denna differentiering tas bort.

Vissa kompletterande uppgifter

Näringsutskottet har vid flera tillfällen behandlat frågor om varvsstöd, senast våren 2001 (bet. 2000/01:NU7). I betänkandet noterade utskottet att Sverige avskaffade den sista formen av direkt stöd till varvsindustrin vid årsskiftet 1992/93 samt att driftsstöd till varvsindustrin är förbjudet inom EU. Utskottet konstaterade vidare att ett eventuellt riktat driftsstöd, endast kunde bli aktuellt om kommissionen lägger fram ett förslag om ett sådant, vilket i sin tur beror på utvecklingen av situationen i Sydkorea. Den motion som hade väckts med önskemål om statligt stöd till varvsnäringen avstyrktes av ett enigt utskott.

Bakgrunden till det beslut om en tillfällig stödmekanism som nämns i motion 2002/03:N234 (s) är att EU anser att Sydkorea konkurrerar illojalt genom underprissättning i delar av sin fartygsproduktion. Förhandlingar med Sydkorea har pågått under flera år utan resultat. Mot den bakgrunden beslutade rådet i juni 2002 om att införa en tillfällig stödmekanism för viss varvsproduktion samt att inleda ett s.k. WTO-förfarande mot Sydkorea om en bilateral lösning inte uppnåddes före den 30 september 2002. Förhandlingarna med Sydkorea bröt emellertid samman och ett WTO-förfarande inleddes samtidigt som den tillfälliga stödförordningen trädde i kraft den 24 oktober 2002.

Som nämns i motionen omfattas inte alla fartygsslag av det aktuella stödet. Den tillfälliga stödmekanismen riktar sig till de marknadssegment som är särskilt utsatta för konkurrens från den sydkoreanska varvsindustrin och där det har kunnat konstateras att det förekommer underprissättning i koreansk varvsindustri. Dessa segment är containerfartyg och produkt- och kemikalietanker. Stödet för gastanker träder inte i kraft förrän kommissionen, på grundval av undersökningar som omfattar år 2002, bekräftar att gemenskap-

ens industri har skadats av illojal konkurrens från Sydkorea. Denna undersökning beräknas bli klar under våren 2003.

Stödförordningen skall gälla så länge en WTO-procedur pågår eller tills konflikten med Sydkorea har lösts, dock ej längre än till mars 2004. WTO-processen beräknas ta minst 18 månader. I februari 2003 har medlemsländerna börjat notifiera stöd enligt den tillfälliga stödmekanismen, men kommissionen har ännu inte beslutat om något fall. I sammanhanget bör det erinras om att det är medlemsländerna som bestämmer om de vill ge stöd enligt den tillfälliga stödmekanismen. Det handlar således inte om något stöd från EU.

Sverige anser, enligt uppgift från Näringsdepartementet, att statligt stöd till varvsindustrin inte gynnar branschen i ett längre perspektiv. Enligt Näringsdepartementet avvisade Sverige bestämt kommissionens förslag om en tillfällig skyddsordning för varvsindustrin. Följaktligen röstade Sverige, tillsammans med Storbritannien, Finland, Danmark och Nederländerna, utan framgång mot förslaget. Enligt uppgift från Regeringskansliet kommer Sverige framgent att bevaka att beslutet inte utvidgas i tid eller omfattning.

Utskottets ställningstagande

Näringsutskottet anser, i likhet med regeringen, att statliga stöd till varvsindustrin inte gagnar branschen i ett längre perspektiv. Mot den bakgrunden ställer sig utskottet bakom regeringens ansträngningar att förhindra införandet av sådana stöd. Regeringskansliets utfästelser om att även framgent försöka motverka en utvidgning av den aktuella stödmekanismen överensstämmer med vad som bl.a. efterfrågas i den här aktuella motionen. Samtidigt anser utskottet att Sverige får foga sig efter det beslut om en tillfällig stödmekanism som har fattats av EU. Utskottet menar att det är rimligt att den tillfälliga stödmekanismen endast får omfatta de fartygstyper där det med säkerhet har kunnat påvisas att Sydkorea har använt otillåtna konkurrensmetoder. Utskottet finner inte några argument i den här behandlade motionen som föranleder utskottet att ändra denna uppfattning. Motion 2002/03:N234 (s) avstyrks.

Glasindustrin

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning bl.a. till en strävan efter att undvika särlösningar för vissa industrisektorer avslå en motion om glasindustrin.

Motionen

Den svenska glasindustrin är väl känd och står för hög kvalitet, påpekas det i motion 2002/03:N349 (s). Branschen är personalintensiv och kräver stor erfarenhet och kunskap. Glasriket är ett etablerat namn med gott renommé,

och verksamheten är ovärderlig för Kronobergs och Kalmar län från sysselsättnings-, kultur- och turistsynpunkt.

Glasindustrin är emellertid en liten bransch sett utifrån den totala industrisysselsättningen, påpekas det i motionen. Antalet anställda har halverats sedan år 1980. I dag är endast ca 1 100 personer sysselsatta inom glasindustrin. Enligt motionärerna är detta mycket oroande, då branschen är känslig för konjunkturnedgångar och då majoriteten av glasbruken ligger i små tätorter i glesbygd. På många av dessa orter är glasbruket dessutom den dominerande arbetsplatsen.

Ägarbilderna har förändrats och är, enligt motionärerna, i dag av mer kortiktig karaktär. Ekonomisk vinst utgör ägarnas huvudintresse. Glasforskningsinstitutet (Glafo) behöver en ökad säkerhet vad gäller ekonomin för att kunna utvecklas. Enligt motionärerna behövs det ekonomiskt stöd samt satsningar på forskning och utbildning för såväl glasblåsare som formgivare. Även fortbildningen inom industrin behöver förstärkas.

Motionärerna begär ett tillkännagivande om att regeringen skall se över vad som kan göras för att stödja Glasriket och trygga dess verksamhet och fortlevnad.

Vissa kompletterande uppgifter

Den manuella glasnäringsens situation har behandlats vid ett par tillfällen av näringsutskottet (se bl.a. bet. 1997/98:NU10). Yrkandena har varit av liknande slag som det nu aktuella och har inte resulterat i några tillkännagivanden från riksdagen.

Utskottet tog hösten 2001 ställning till ett motionsyrkande om att Glasforskningsinstitutet skulle återfå sin status som industriforskningsinstitut och därmed kunna erhålla statligt grundanslag för forskning (bet. 2001/02:NU5). I betänkandet redovisade utskottet regeringens prioriterade områden vid omstruktureringen av industriforskningsinstituterna – däribland materialteknik – och framhöll att utskottet inte hade något att invända mot denna prioritering. Utskottet ansåg också att statsmakternas styrning av myndigheters verksamhet bör ske genom riktlinjer i propositioner, utskottsbetänkanden och regleringsbrev. Därefter har myndigheterna – i detta fall Vinnova – att göra avvägningar mellan insatser på olika områden. Detaljstyrning bör undvikas. Utskottet avstyrkte samtliga motioner med krav på mer specifika inriktningar, däribland motionen om Glafo.

I februari 2002 besvarade dåvarande näringsministern Björn Rosengren en fråga (fr. 2001/02:645) från Carina Adolfsson Elgestam (s) om vad han avsåg att göra för att säkra glasindustrins framtid. Näringsministern framhöll att regeringens arbete i första hand bygger på att skapa goda basvillkor för alla branscher. Vidare framhöll statsrådet att det i den berörda regionen finns organ som har till uppgift att bl.a. med statliga medel främja nya företag och företag som vill växa med produktutveckling och marknadsföring. Exempel på sådana statliga medel är stöd till allmänt näringsfrämjande åtgärder som ges från EG:s strukturfonders mål 2 och industriella utvecklingscentrum samt

genom lån från Almi Företagspartner AB. Näringsministern menade att företag inom glasindustrin kan söka stöd från dessa finansieringsorgan. Inom ramen för EG:s strukturfonder finns också gemenskapsinitiativet Leader-plus som ger stöd till glas-, trä-, aluminium- och designprojekt inom regionen. Statliga medel beviljas som s.k. medfinansiering i sådana projekt. Stiftelsen Svensk Industridesign driver med hjälp av statliga medel regionala projekt, bl.a. i Kalmar län, som syftar till ökad lönsamhet med hjälp av design i små företag.

Av budgetpropositionen för år 2003 framgår att Växjö universitet prioriterar en fortsatt utveckling av forskningsområdet glasteknik. Tillsammans med Glafo har universitetet bl.a. för avsikt att satsa på fortbildning, grundläggande utbildning och FoU inom glasteknologi/glaskemi, glasdesign och glasets kulturhistoria.

Utskottets ställningstagande

Näringsutskottet delar den syn på glasnäringsens betydelse som framförs i motion 2002/03:N349 (s). Det gäller dels branschens roll som tillskapare av arbetstillfällen i Kalmar och Kronobergs län, dels dess roll som bärare av gamla hantverkstraditioner samt dels dess betydelse för turismen i det aktuella området. Glasnäringsen kan också anses vara en nationell angelägenhet.

Utskottet vidhåller dock sin tidigare framförda uppfattning att Vinnova utifrån övergripande riktlinjer skall ta ställning till vilka insatser som behövs på olika områden. Enligt utskottets uppfattning saknas hållbara argument för att glasindustrin bör särbehandlas i det avseendet. Utskottets ambition att skapa goda basvillkor för alla branscher talar också emot särlösningar för glasindustrin. Med det anförda avstyrks motion 2002/03:N349 (s).

Rymdindustrin

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till gjorda prioriteringar och pågående arbete avslå en motion om rymdverksamheten i Trollhättan.

Motionen

I motion 2002/03:N322 (s) framhålls att Volvo Aero sedan över 20 år har deltagit i det europeiska rymdsamarbetet och bl.a. fungerat som leverantör till det s.k. Arianeprogrammet. Verksamheten sysselsätter 130 personer och den högteknologiska kompetens som har byggts upp har betydelse även utanför företaget. Området kring Trollhättan (Fyrstadsregionen) gynnas bl.a. genom Volvo Aeros samarbete med ett antal mindre företag.

Riksdagen reducerade anslaget för rymdverksamhet för budgetåret 2002 med ca 50 miljoner kronor. Fram till år 2005 kommer en minskning att ske

med totalt 200 miljoner kronor. Rymdstyrelsen har, enligt vad som anförs i motionen, ifrågasatt om det är möjligt att bedriva en balanserad rymdverksamhet på denna lägre anslagsnivå, som inkluderar en så omfattande verksamhet som Arianeprogrammet.

Motionären konstaterar att EU:s ministerråd i början av år 2003 väntades ta ställning till Arianes framtid. Om Arianeprogrammet skulle avbrytas blir effekten 100–120 personers övertaglighet. Om Sverige ensidigt skulle ta ställning mot programmet kan det ha negativa konsekvenser för den viktiga spetskunskap som Sverige behöver för att hävda sig internationellt. Enligt motionären bör riksdagen därför ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om rymdverksamheten i Trollhättan.

Vissa kompletterande uppgifter

Huvuddelen av den svenska rymdverksamheten bedrivs inom ramen för den europeiska rymdorganisationen (ESA) men även inom bilaterala samarbeten, främst med Frankrike. Av budgetpropositionen för år 2003 framgår att resurserna för rymdverksamhet successivt har minskat under senare år, vilket har medfört att det svenska deltagandet i ESA:s program har reducerats. Statens resurser till rymdverksamhet kanaliseras via Rymdstyrelsen, som ansvarar för det svenska deltagandet i ESA-samarbetet och andra internationella samarbeten. Basen för de svenska rymdföretagens verksamhet är i stor utsträckning också deltagande i internationella utvecklingsprojekt, framför allt inom ESA. För ESA:s del utgör bäraraketen Ariane en strategisk tillgång och en förutsättning för Europas oberoende tillträde till rymden.

Kommissionen har nyligen presenterat en grönbok om europeisk rymdpolitik (KOM/2003/17). Grönboken har tagits fram i samarbete med ESA och i den behandlas ett antal strategiska frågeställningar av teknisk, ekonomisk och politisk natur som har betydelse för rymdverksamhetens framtid i Europa. Sverige har ställt sig positivt till en vidgad diskussion om rymdfrågor. Grönboken har sänts ut på remiss till den 15 april 2003. Rådsslutsatser kan eventuellt förväntas på Konkurrenskraftsrådets möte den 12 och 13 maj 2003.

I maj 2003 planeras också ett möte med ESA:s råd på ministernivå. Då skall bl.a. ställning tas till den europeiska rymdtransportsektorn och dess problem. Enligt Rymdstyrelsens bedömning torde det dock vara uteslutet att Arianeprogrammet läggs ned. Rymdstyrelsen anser emellertid att svenska rymdföretag kan drabbas om Sverige väljer att inte längre garantera sitt fortsatta deltagande i programmet.

Utskottets ställningstagande

Sverige har en viktig roll i det europeiska rymdsamarbetet och svensk industri har etablerat en stark position i det sammanhanget. Det svenska deltagandet genererar också viktiga samhällsekonomiska värden på flera platser i vårt land. Mest påtagligt är detta i Kiruna, men rymdverksamheten är också på flera sätt betydelsefull i Fyrstadsregionen.

Utskottet finner det angeläget att betona den multilaterala dimensionen i det rymdsamarbete som bedrivs i Europa. Sverige måste som en förhållandevis liten bidragsgivare i sammanhanget kontinuerligt omvärdera sina insatser i förhållande till rymdsamarbetets resultat och andra länders ekonomiska åtaganden. Till detta kommer restriktioner i form av ett begränsat budgetutrymme. Sammantaget har detta resulterat i prioriteringar som bl.a. har inneburit att anslaget till rymdverksamhet har reducerats. Utskottet förutsätter att frågan om Arianeprogrammets fortlevnad har beaktats i det sammanhanget.

Avslutningsvis vill utskottet lyfta fram det arbete på rymdområdet som har inletts på EU-nivå. Utskottet förutsätter att regeringen spelar en aktiv roll i detta arbete och att Sverige även framgent kommer att kunna hävda sin position inom den europeiska rymdverksamheten.

Med det anförda avstyrks motion 2002/03:N322 (s).

Nanoteknik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete avslå motionsyrkanden om nanoteknik.

Motionerna

I motion 2002/03:N245 (v) hävdas att en bred tillämpning av s.k. nanoteknik (dvs. teknik där storleken på applikationerna mäts i miljarddels meter) är nästa industriella revolution. Ett flertal ledande industriländer har identifierat nanoteknik som en trolig framtids teknik. Motionärerna anser att regeringen bör ges i uppdrag att komma med förslag till ett nationellt initiativ i syfte att stödja forskning och utveckling av nanoteknik. Då Sverige är ett litet land är en förutsättning, enligt motionärerna, emellertid att man identifierar nanoteknikområden som är lämpliga att utveckla i Sverige.

Nanoteknisk forskning behandlas även i motion 2002/03:N237 (c). Det anförs att nanovetenskap och nanoteknik är ett av de mest strategiska forskningsområdena med en stor industriell potential. Stora satsningar görs internationellt. Svensk forskning inom det aktuella området bör ligga vid den internationella frontlinjen och motionären förordar därför en nationell satsning på nanoteknisk forskning och utveckling.

Vissa kompletterande uppgifter

I propositionen om FoU och samverkan i innovationssystemet (prop. 2001/02:2) konstaterar regeringen att nanotekniken bl.a. kommer att spela en viktig roll vid framtida materialframställning. Vinnova driver ett program som heter Bionanoit där livsvetenskaper kopplas ihop med mikro/nanovetenskap och IT. En första utlysning av medel från programmet

ägde rum under våren 2002 och flera utlysningar planeras under programmets löptid 2002–2007.

Från och med år 2003 har Vinnova förändrat sin programstruktur. Verket definierar nu 18 prioriterade tillväxtområden. Ett av dessa är mikro- och nanoelektronik. Området tros få stor betydelse för utvecklingen av nya material och teknologier och för nanoteknikområdet i allmänhet. Ett annat av Vinnovas prioriterade tillväxtområden är designade material inklusive nanomaterial. Design av material på nano-, mikro- eller makronivå i samspel med nya tillverkningsmetoder förväntas bl.a. möjliggöra utveckling av material med helt nya egenskaper och tillverkning av komponenter med unika kombinationer av funktion och geometrisk form.

Vinnovas ambitioner är vidare att utvecklingen främst skall ske på områden där det finns tillväxtpotentialer för svensk industri. En kartläggning skall därför påbörjas för att närmare utröna näringslivets behov av forskning och utveckling på nanoområdet.

Det kan även nämnas att Nordisk Industrifond har vissa planer för gemensamma insatser på nanoområdet. Planer finns exempelvis på samarbete kring ett utbildningsprogram samt på att försöka identifiera gemensamma styrkeområden.

I EG:s sjätte ramprogram för forskning, utveckling och teknisk demonstration ingår delprogrammet Nanoteknik och nanovetenskap, kunskapsbaserade multifunktionella material, nya produktionsprocesser och produktionsanordningar. I december 2002 gick programmet ut med sin första begäran om att få in projektansökningar. Budgeten för delprogrammet ligger på 1 300 miljoner euro.

Utskottets ställningstagande

Som anføres i de båda motionerna är det angeläget att Sverige håller sig väl framme på nya vetenskapsområden, däribland det nanovetenskapliga området. De svenska traditionerna på elektronikområdet och ett brett kunnande inom det som brukar betecknas livsvetenskaperna utgör, enligt utskottet, en god grund för en gynnsam utveckling även inom det nanotekniska området. Av redovisningen ovan framgår att regeringen genom Vinnova redan har vidtagit flera åtgärder för att stimulera denna utveckling. Av Vinnovas 18 prioriterade tillväxtområden innefattar exempelvis två direkta nanovetenskapliga inslag. Till detta kan även fogas att svenska forskare har möjlighet att söka nanotekniskt inriktade forskningsanslag från EU.

Mot bakgrund av detta anser inte utskottet att det finns några motiv för riksdagen att genom ett tillkännagivande förespråka ytterligare satsningar inom nanoteknikområdet. Motionerna 2002/03:N245 (v) och 2002/03:N237 (c) avstyrks.

Design

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete bör riksdagen avslå ett motionsyrkande om designens betydelse för näringslivet och om åtgärder för att främja svensk design.

Motionen

I motion 2002/03:Ub335 (m) begärs ett tillkännagivande om designens betydelse för näringslivet. Det påpekas att intresset för svensk arkitektur, form och design ökar och att design i lika hög grad är en kultur- och näringspolitisk fråga som en utbildningsfråga. Motionärerna menar att designen måste bli mer näringslivsorienterad. Exportrådet har en viktig roll när det gäller att exponera svensk design och form utomlands. Enligt motionärerna bör denna roll ses över och ges större utrymme. I motionen framhålls även vikten av att statusen för svensk slöjd höjs.

Vissa kompletterande uppgifter

Utskottet behandlade frågor om design i anslutning till beredningen av budgetpropositionen för år 2003 (bet. 2002/03:NU1). Regeringen hade föreslagit en satsning med 20 miljoner kronor för att utveckla ett designprogram som skall främja näringslivsutvecklingen på området. Den vision som enligt regeringen skall ligga till grund för arbetet är att Sverige redan år 2006 skall vara världsledande på design. Programmet skall bygga på samverkan mellan näringslivet och det offentliga, och insatserna skall koordineras med andra initiativ, främst inom närings-, regionala utvecklings-, kultur-, utbildnings- och miljöpolitiken. I samband med behandlingen av budgetpropositionen refererade utskottet även regeringsförklaringen från oktober 2002 där det sades att ökade satsningar skall göras på industriell design och att ett svenskt designår planeras till år 2005.

Utskottet ställde sig mycket positivt till de aviserade satsningarna och framhöll att den designfrämjande verksamheten har en självklar plats inom näringspolitiken. Med anledning av motionsyrkanden om att hemslöjdens och slöjdarnas kunnande skall tas till vara inom den av regeringen föreslagna satsningen och att regionala projektmedel skall kunna komma i fråga, framhöll utskottet att det bör vara fullt möjligt att ta in denna typ av insatser i de ökade medel avseende design som regeringen har föreslagit. Något tillkännagivande i saken ansåg utskottet emellertid inte vara nödvändigt, varför motionerna avstyrktes.

I december 2002 överlämnade Stiftelsen Svensk Industridesign och Föreningen Svensk Form ett förslag till handlingsprogram till regeringen. Programmet innehåller aktiviteter inom flera områden – näringsliv (t.ex. fordon, biomedicinsk teknik, förpackningsindustri), samhälle (designinsatser för ett

friskare arbetsliv, insatser inom sjukvården, design för offentlig upphandling), forskning och utbildning. Genom att föra in design i nya sektorer och områden skapas förutsättningar för nya affärsmöjligheter och stärkt konkurrenskraft i svenska företag. Programmet inbegriper också förslag om att visa upp nyskapande exempel under ett designår 2005 samt ett exportdesignår 2006. Satsningen skulle enligt förslaget ha en total budget på 250 miljoner kronor per år varav staten skall svara för drygt 100 miljoner kronor och näringslivet, EU och regionerna för resten.

I februari 2003 beslutade regeringen att anslå 20 miljoner kronor till de inledande delarna av arbetet. Medlen skall täcka kostnader för konkurrensstärkande projekt och produktutvecklingssatsningar inom förpacknings- och fordonsindustrin. Förberedelserna inför det i regeringsförklaringen aviserade designåret 2005 skall också rymmas inom de avsatta resurserna. Fortsatt beredning av förslaget till handlingsprogram sker inom Regeringskansliet.

I sammanhanget kan också nämnas att Nutek enligt sitt regleringsbrev för år 2003 skall utveckla former för stiftelsens återrapportering av designinsatsernas resultat och effekter i samråd med Stiftelsen Svensk Industriedesign.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare framhållit att den designfrämjande verksamheten har en viktig plats inom näringspolitiken. Genom det handlingsprogram som har presenterats och arbetet med det designår som planeras till år 2005 synes motion 2002/03:Ub335 (m) redan vara tillgodosedd. Utskottet anser inte att det finns skäl till några uttalanden, varför motionen avstyrks i berörd del.

Centrum för miljöteknikexport

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör med hänvisning till pågående beredningsarbete avslå en motion om behovet av ett centrum för hållbar utveckling i Östersjön.

Motionen

I motion 2002/03:N314 (s) begärs ett tillkännagivande om behovet av ett centrum för hållbar utveckling i Östersjön (Baltic Sustainable Centre) i samverkan med regionala initiativ. Motionärerna refererar regeringsförklaringen från hösten 2002 där etableringen av ett nationellt centrum för miljöteknikexport utlovades. Motionärerna framhåller att tankar kring hållbar utveckling har utvecklats till idén om ett "Baltic Sustainable Centre" i Kalmar län. Syftet är att driva på utvecklingen mot en hållbar tillväxt i hela Östersjöregionen. Nästa steg blir att analysera möjligheter och förutsättningar att skapa ett sådant centrum. Motionärerna menar att genom att utnyttja och förädla region-

ala initiativ kan regeringsförklaringens utfästelse om ett nationellt centrum för miljöteknikexport bli framgångsrik.

Vissa kompletterande uppgifter

En grupp av statssekreterare från Utrikes-, Miljö-, Utbildnings- och Näringsdepartementen har diskuterat frågan om det i regeringsförklaringen aviserade centrumet för miljöteknikexport. Statssekreterargruppen har i sin tur tillsatt en arbetsgrupp som skall göra en djupare analys kring resursbehov m.m. Arbetsgruppen skall rapportera sina slutsatser till statssekreterargruppen i början av mars 2003. Enligt uppgift från Miljödepartementet finns ännu inget ställningstagande för en viss geografisk lokalisering av centrumet. Dessutom är det fortfarande möjligt att det i stället för en geografiskt koncentrerad verksamhet i första hand satsas på nätverksuppbyggnad mellan befintliga aktörer på miljöteknikområdet.

I regleringsbrevet för år 2003 har Nutek givits i uppdrag att lämna förslag till hur ett nationellt centrum för miljödriven näringslivsutveckling och miljöteknikexport kan inrättas. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 30 april 2003. Samtidigt skall Nutek redovisa hur myndigheten planerar att använda anslagna medel för miljödriven näringslivs- och affärsutveckling under år 2003.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på regeringens initiativ att inrätta ett centrum för miljöteknikexport. Utskottet finner det emellertid inte påkallat att genom ett särskilt tillkännagivande föregripa det planeringsarbete som pågår inom Regeringskansliet och Nutek när det gäller formerna för centrumets verksamhet och dess lokalisering. Det får dessutom förutsättas att regionala initiativ beaktas i detta förberedelsearbete. Med det anförda avstyrker utskottet den här aktuella motionen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Innovationer och nyföretagande (punkt 1)

av Mikael Odenberg (m), Eva Flyborg (fp), Maria Larsson (kd), Ulla Löfgren (m), Åsa Torstensson (c), Stefan Hagfeldt (m) och Nyamko Sabuni (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:L250 yrkande 1, 2002/03:N201 och 2002/03:N395 yrkande 16.

Ställningstagande

Vi vill inledningsvis understryka att goda allmänna villkor för företagande är en grundläggande förutsättning för att svenska företag skall kunna upprätthålla en internationell konkurrenskraft. I dagsläget missgynnas svenskt företagande bl.a. av ett överbyråkratiskt regelsystem, en företagarfientlig arbetsrätt och ett för högt skattetryck. Om inte kraftfulla insatser görs för att undanröja dessa hinder kommer den svenska konkurrenskraften att urholkas och tillväxten i befintliga företag att avstanna. Den entreprenörsanda som skall fungera som grund för nyföretagande kommer att kvävas. Regeringens insatser för att stimulera entreprenörskap och kommersialisering av innovationer saknar förutsättningar att fungera effektivt med mindre än att radikala förbättringar görs av det allmänna företagsklimatet.

Utöver dessa allmänna synpunkter på företagsklimatet vill vi fästa uppmärksamhet på de problem som finns när det gäller tillvaratagandet av innovationer i Sverige. Enligt uppgifter från Patent- och registreringsverket (PRV) minskade antalet nationella patentansökningar med 13 % mellan åren 2001 och 2002. Antalet är därmed det lägsta på tio år. Antalet patentansökningar i övriga europeiska länder minskade något mindre än i Sverige. För patentansökningar till den europeiska patenträttsorganisationen (EPO) var antalet ingivna patentansökningar oförändrat mellan åren 2001 och 2002 samtidigt som det ökade på global nivå under samma period.

Mot bakgrund av detta anser vi att det är motiverat att regeringen närmare överväger de förslag som förs fram i här behandlade motioner och återkommer till riksdagen med förslag till olika åtgärder för att förbättra villkoren för

uppfinnare och innovatörer. Med det anförda tillstyrker utskottet motionerna 2002/03:L250 (m), 2002/03:N201 (m) och 2002/03:N395 (kd) i berörda delar.

2. Innovationer och nyföretagande (punkt 1, motiveringen)

av Ingegerd Saarinen (mp).

Ställningstagande

Jag anser att de allmänna villkoren för företagande skall fungera som en god grund för innovationer, entreprenörskap och kommersialisering av goda idéer. I det avseendet skiljer sig inte min uppfattning från det som anförs i de här behandlade motionerna. Enligt min mening är de grundläggande förutsättningarna i dagsläget inte helt tillfredsställande och jag vill därför understryka vikten av ytterligare åtgärder. De av regeringen prioriterade insatserna inom näringspolitiken, dvs. entreprenörskapsfrågor, skatter, kapitalförsörjning, väl fungerande marknader, enkla/ändamålsenliga regler och utveckling av en innovationsstrategi, kommer sannolikt att kunna bidra till förbättringar. Arbetet med att ta fram en innovationsstrategi och åtgärder för en ökad kommersialisering av innovationer samt de insatser som görs för att lyfta fram frågor om entreprenörskap kan förväntas gagna svenska innovatörer och entreprenörer. Att det även har initierats en diskussion om entreprenörskapsfrågor på EU-nivå bidrar till att intresset för dessa frågor ges extra stimulans.

Avslutningsvis vill jag betona vikten av att takten ökas i det regelförenklingarbete som bedrivs inom Regeringskansliet. Med det anförda avstyrks de här aktuella motionerna i berörda delar.

3. Kapitalförsörjning (punkt 3)

av Mikael Odenberg (m), Eva Flyborg (fp), Maria Larsson (kd), Ulla Löfgren (m), Åsa Torstensson (c), Stefan Hagfeldt (m) och Nyamko Sabuni (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:T458 yrkandena 5 och 6, 2002/03:N267 yrkande 15 och 2002/03:N306 yrkande 16 och avslår motion 2002/03:N359.

Ställningstagande

Svenskt företagande är beroende av goda allmänna villkor, däribland sådana villkor som säkerställer tillgången på riskkapital. Enligt vår uppfattning motverkar bl.a. flera bestämmelser på skatteområdet den kapitalbildning som möjliggör de egna kapitalinsatser som ofta är en förutsättning vid riskkapitalprojekt. Förmögenhetsskatten är ett exempel på ett sådant hinder. Regeringen

bör även överväga de förslag till breddning av tillgången på riskkapital som föreslås i motion 2002/03:N306 (c).

Vi vill vidare understryka vikten av en större effektivitet i de statliga insatserna på riskkapitalområdet. Enligt vår uppfattning har det hittillsvarande arbetet främst genererat ett flertal utredningsförslag, samtidigt som utfallet i form av konkreta insatser har varit magert. På såddfinansieringsområdet har visserligen ett samarbete kommit i gång mellan Nutek och Industrifonden, men resultatet i form av konkreta såddfinansieringsinsatser har i stort sett uteblivit. Regeringen har ett betydande ansvar för att skapa en samsyn mellan Industrifonden och Nutek när det gäller hur samarbetet skall bedrivas och vilka projekt som bör erhålla stöd. Det är djupt beklagligt att denna situation har uppkommit samtidigt som den rådande konjunkturen gör att behovet av de statliga insatserna på såddfinansieringsområdet är som mest påtagligt.

Vi anser också, i likhet med vad som anförs i motion 2002/03:T458 (c), att det är motiverat med särskilda satsningar för att öka tillgången på riskkapital inom IT-området och att det finns skäl för regeringen att agera när det gäller exporten av IT-produkter.

Riksdagen bör genom ett uttalande ställa sig bakom vad vi här har anfört. Därmed blir de nämnda motionerna i sak tillgodosedda i berörda delar och tillstyrks. Även motion 2002/03:N267 (fp) yrkande 15 tillstyrks. Motion 2002/03:N359 (s) avstyrks.

4. Kvinnors, invandrares och ungas företagande (punkt 4)

av Mikael Odenberg (m), Eva Flyborg (fp), Maria Larsson (kd), Ulla Löfgren (m), Åsa Torstensson (c), Stefan Hagfeldt (m) och Nyamko Sabuni (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Ub258 yrkande 2, 2002/03:N208, 2002/03:N263 yrkande 13, 2002/03:N306 yrkandena 17, 19 och 20, 2002/03:N395 yrkande 10, och 2002/03:A366 yrkande 14 och avslår motionerna 2002/03:N248, 2002/03:N302 yrkandena 5 och 6, 2002/03:N312, 2002/03:N389 och 2002/03:N396 yrkande 16.

Ställningstagande

En viktig uppgift för näringspolitiken är att främja kvinnors företagande. Ett ökat företagande bland kvinnor kan emellertid endast uppnås om de hinder som finns för kvinnor att starta och driva företag elimineras. Näringspolitiken har en viktig uppgift när det gäller att identifiera dessa hinder och när det gäller att föreslå åtgärder för att komma till rätta med dessa problem. En grundläggande åtgärd som kommer att stärka förutsättningarna för ökat nyföretagande hos kvinnor, unga och invandrare är att förbättra det allmänna

företagsklimatet i Sverige. Ett mer begripligt regelsystem för företagande är en viktig åtgärd som kan ha särskilt stor effekt för att stimulera företagande bland sådana grupper som inte behärskar språket fullt ut. Skattesänkningar och förändringar i arbetsrätten är andra åtgärder som kan förväntas uppmuntra nyföretagande.

Tillgången på kapital är en grundläggande förutsättning för allt företagande. Det får inte vara så att de villkor som reglerar kreditgivning diskriminerar exempelvis kvinnor, invandrare och unga. För att säkerställa kvinnors tillgång till offentligt riskkapital bör målet vara att minst hälften av Almis företagslån skall gå till kvinnors företagande. Visar uppföljningar att målet inte nås bör modellen med särskilda lån för kvinnor återinföras. Samtidigt bör lån som riktas till invandrare och unga prövas.

Kvinnors företagande skulle även gynnas av ett återinförande av kvinnliga resurscentrum och särskilda kvinnliga affärsrådgivare. Liknande modeller bör även prövas för invandrare och unga.

Andra åtgärder som gynnar kvinnors företagande är att stimulera ökat företagande inom sektorer där många kvinnor är verksamma. Det kan exempelvis handla om att vidga möjligheterna till privat företagande inom den offentliga sektorn. Vi är övertygade om att kvinnors företagande skulle öka om exempelvis vård, skola och omsorg öppnades för privata alternativ. Många kvinnor verkar inom dessa områden, och den samlade kompetensen är stor. Vi tror emellertid inte att denna kompetens kommer till sin rätt i den monopolsituation som i dag råder inom dessa verksamheter.

Ett annat område som bör göras mer tillgängligt för entreprenörskap är hushållsområdet. Här krävs främst åtgärder på skatteområdet. Det kan exempelvis handla om avdragsrätt eller skattereduktion vid köp av hushållstjänster.

När det gäller ungas företagande behövs en bättre kontinuitet i insatserna. Kortsiktiga satsningar på olika projekt utan tillräckliga resultatuppföljningar är inte ett effektivt sätt att stimulera ungdomars entreprenörskap. Större långsiktighet måste eftersträvas, och insatserna måste bygga på såväl goda som mindre goda erfarenheter av det som hittills gjorts. För att ytterligare främja en positiv grundsyn på företagande bland unga kan det finnas anledning att ta till mer okonventionella metoder. En sådan som regeringen bör överväga är att, som föreslås i motion 2002/03:Ub258 (fp), distribuera ett informationspaket om företagande till landets alla 18-åringar.

Riksdagen bör genom ett uttalande ställa sig bakom vad vi här har anfört om kvinnors, invandrars och ungas företagande. Därmed blir motionerna 2002/03:Ub258 (fp), 2002/03:N208 (c), 2002/03:N263 (fp), 2002/03:N306 (c), 2002/03:N395 (kd), och 2002/03:A366 (c) i huvudsak tillgodosedda i berörda delar och tillstyrks. Övriga här behandlade motionsyrkanden avstyrks.

5. Forskning och kompetensutveckling (punkt 5)

av Mikael Odenberg (m), Eva Flyborg (fp), Maria Larsson (kd), Ulla Löfgren (m), Stefan Hagfeldt (m) och Nyamko Sabuni (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:N347 yrkande 7 och avslår motionerna 2002/03:N369 och 2002/03:N396 yrkandena 20, 22 och 23.

Ställningstagande

Teknikbrostiftelserna har skapat ett system som årligen främjar tillkomsten av nya företag ur det akademiska systemet. Stiftelserna ägnar sig också åt att förmedla akademisk kompetens till små och medelstora företag. I förhållande till en mycket ringa investering får tillväxten i såväl ekonomiska termer som sysselsättningstermer anses vara omfattande.

Vi anser att den regionala näringspolitiken behöver en bättre koppling till universitet, högskolor och forskning. De positiva erfarenheterna från teknikbrostiftelsernas arbete borde, enligt vår uppfattning, utvecklas till en nationell politik.

Teknikbrostiftelserna och Vinnova har föreslagit att regeringen skall tillämpa en samhällsekonomisk definiering av stiftelsernas tilldelade medel. Med en sådan tillämpning skulle det finnas drygt en miljard kronor till praktisk tillväxtpolitik. Vi anser att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att det förslaget skall genomföras. Genom detta tillgodoses det aktuella yrkandet i motion 2002/03:N347 (kd), som därmed tillstyrks. Övriga motioner som behandlas under avsnittet Forskning och kompetensutveckling avstyrks.

6. Forskning och kompetensutveckling (punkt 5)

av Ingegerd Saarinen (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:N396 yrkandena 20, 22 och 23 och avslår motionerna 2002/03:N347 yrkande 7 och 2002/03:N369.

Ställningstagande

Enligt min uppfattning bör vad som anförs i motion 2002/03:N396 (mp) om industriforskningsinstitutens inriktning och lokalisering ligga till grund för ett tillkännagivande från riksdagen. Jag anser att industriforskningsinstitutet spelar en viktig roll som stöd för företagens kunskapsutveckling. Deras FoU-

arbete är ett komplement till universitet och högskolor och företagen. Samtidigt är den totala resurs som de svenska FoU-instituten utgör liten i jämförelse med motsvarande sektor i andra OECD-länder. Den pågående omstruktureringen av industriforskningsinstituten mot större och konkurrenskraftigare enheter får, enligt min uppfattning, inte resultera i att institutens verksamhet koncentreras till storstäderna. Industriforskningsinstituten kan med fördel lokaliseras i anslutning till kluster med spjutspets teknik.

När det gäller industriforskningsinstitutens inriktning anser jag, med instämmande i vad som anförs i motion 2002/03:N396 (mp), att en större del av forskningsinsatserna bör inriktas mot områden som baseras på svenska råvaror. På så sätt kan användningen av ny teknik och nya tillämpningar inom dessa sektorer stödjas. Jag vill även understryka vikten av att småföretagens intressen inte kommer till korta i samband med den omstrukturering som skall genomföras av industriforskningsinstituten. Med det anförda tillstyrker jag motion 2002/03:N396 (mp) i berörda delar.

Som tidigare har redovisats skall teknikbrostiftelserna avvecklas år 2007. Regeringen har tidigare aviserat att den i god tid före detta datum skall ha utvärderat stiftelsernas verksamhet och tagit ställning till hur den därefter skall utformas. Utskottet godtog denna ordning och jag finner ingen anledning till att utskottet genom ett särskilt tillkännagivande nu tar ställning för ett annat tillvägagångssätt. Motion 2002/03:N347 (kd) avstyrks i berörd del.

Avslutningsvis konstaterar jag att riksdagen har beslutat att införa ett system för individuellt kompetenssparande. Då detta system även omfattar ensamföretagare finner jag ingen anledning att förorda någon särlösning för denna kategori företagare i linje med vad som begärs i motion 2002/03:N369 (s). Även den motionen avstyrks således.

7. Auktorisation och certifiering (punkt 6)

av Ingegerd Saarinen (mp), Eva Flyborg (fp), Åsa Torstensson (c) och Nyamko Sabuni (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:N396 yrkande 35 och avslår motionerna 2002/03:N220, 2002/03:N284, 2002/03:N383 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Frågor om särskilda utbildningar för blivande företagare som leder fram till någon form av kompetensbevis har varit föremål för utskottets ställningstagande vid ett flertal tillfällen. Utskottet har då betonat betydelsen av den fria etableringsrätten som en grundläggande princip vid företagsetablering samt framfört tvivel på att en modell med företagskörkort eller motsvarande verk-

ligen kan motverka den typ av problem som beskrivs i motionerna. Utskottet har i stället förordat en effektiv tillsyn och information som de viktigaste instrumenten för det ändamålet.

När nu dessa frågor på nytt tas upp i ett antal motioner finner vi inte några nya motiv som föranleder ett annat ställningstagande än tidigare. Vi menar därför att det får förutsättas att nyföretagare besitter den grundläggande kännedom om centrala regler för företagande som kan anses erforderlig. Om företagaren själv finner att det finns brister i dessa kunskaper skall det vara lätt att inhämta nödvändig information. I det avseendet fyller den informationstjänst som Nutek tillhandahåller med inriktning mot nyföretagare (Startlinjen) en viktig funktion. Även Almi bistår med rådgivning till nyföretagare. I de fall ett företag uppsåtligen eller på grund av bristande kunskaper hos företagaren drivs utanför lagarnas rāmärken är det i första hand olika kontroll- och tillsynsmyndigheter som skall svara för att detta uppmärksammas och beivras. Med det anförda avstyrks aktuella yrkanden i motionerna 2002/03:N220 (s), 2002/03:N284 (s) och 2002/03:N383 (s).

Vi anser i likhet med vad som anförs i motion 2002/03:N396 (mp) att de mindre företagens miljöarbete bör stimuleras ytterligare. Rådgivning och information är i det avseendet viktiga instrument. Samtidigt menar vi att de ekonomiska förutsättningarna för mindre företag att investera resurser i miljöledningssystem i syfte att uppnå eftersträvansvärda miljöcertifieringskrav är begränsade. De mindre företagens attityder till miljöarbete blir alltmer positiva, men höga ambitioner på området begränsas inte sällan av att de kostnader som miljöanpassningen innebär på kort sikt uppfattas som alltför höga. Risken är stor att de mindre företagens miljöengagemang kvävs i sin linda, vilket vore beklagligt inte minst i ljuset av Sveriges ambitioner att vara ett föregångsland på miljöområdet. Mot bakgrund av detta och att miljöledningssystem anses vara det viktigaste instrumentet för de mindre företagens miljöarbete anser vi att det är motiverat att regeringen närmare överväger hur ett system med bidrag till miljöcertifiering i småföretag kan utformas. Därmed tillgodoses motion 2002/03:N396 (mp) i berörd del och tillstyrks i motsvarande del.

8. Social ekonomi (punkt 7, motiveringen)

av Mikael Odenberg (m), Eva Flyborg (fp), Ulla Löfgren (m), Stefan Hagfeldt (m) och Nyamko Sabuni (fp).

Ställningstagande

Vi anser att det är positivt med det engagemang underifrån som kännetecknar den sociala ekonomin. Utskottet har också vid flera tillfällen framhållit sin positiva inställning till de verksamheter som omfattas av begreppet social ekonomi. Den allmännyttan eller samhällsnytta som fungerar som drivkraft för aktörerna inom den sociala ekonomin stimulerar ett fördjupat engagemang i frågor som rör medborgarnas vardag.

Vi finner dock inga hållbara motiv till att verksamheter inom den sociala ekonomin skall särbehandlas i förhållande till annat företagande. Det är enligt vår mening likvärdiga villkor som skall gälla för allt företagande, och detta bör uppnås genom en generell verkande näringspolitik. Med det anförda avstyrks samtliga här aktuella motioner i berörda delar.

9. Social ekonomi (punkt 7)

av Maria Larsson (kd) och Åsa Torstensson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Kr371 yrkande 7, 2002/03:N306 yrkande 32 och 2002/03:A239 yrkande 35 och avslår motionerna 2002/03:N375, 2002/03:N387 och 2002/03:N396 yrkande 19.

Ställningstagande

Verksamheter som bedrivs inom ramen för det som betecknas social ekonomi har fått en allt större betydelse under senare år. Det gäller bl.a. som grund för ett brett underifrån baserat samhällsengagemang som genererar såväl samhällsnytta som olika värden för enskilda individer. I den sociala ekonomin tillåts medborgarna själva att ta ansvar på ett sådant sätt att den lokala demokratin förstärks, vilket är positivt. Mot bakgrund av detta är det högst besvärande att de av regeringen föreslagna inskränkningarna av det kommunala självstyret har tillåtits hämma den sociala ekonomins utveckling.

Vi anser att likvärdiga allmänna villkor är en av de viktigaste förutsättningarna för företagandet i Sverige. Ett steg på vägen mot detta är att göra det möjligt för aktörer inom den sociala ekonomin att verka inom områden där den offentliga sektorn dominerar så som exempelvis inom vård, skola och omsorg. Om den sociala ekonomin kan appliceras på mindre enheter, skulle detta även kunna förhindra att vissa verksamheter avvecklas. Vidare bör offentliga aktörer ges möjlighet att i större utsträckning än i dag kunna dela upp större upphandlingar i mindre delar. Inom den sociala ekonomin är många aktörer små och har därför endast begränsade möjligheter att delta i upphandlingar av större volym.

Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder i syfte att underlätta för bl.a. kooperativt företagande. Insynen i hur detta arbete bedrivs är emellertid begränsat. Vi anser därför att det är motiverat att den särskilda arbetsgrupp för den ideella sektorn som har bildats inom Regeringskansliet redogör för det pågående arbetet. Med det anförda tillstyrker utskottet motionerna 2002/03:Kr371 (kd), 2002/03:N306 (c) och 2002/03:A239 (c) i berörda delar. Övriga här aktuella motioner avstyrks i berörda delar.

10. Turism (punkt 8)

av Mikael Odenberg (m), Eva Flyborg (fp), Maria Larsson (kd), Ulla Löfgren (m), Åsa Torstensson (c), Stefan Hagfeldt (m) och Nyamko Sabuni (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Kr336 yrkande 13, 2002/03:MJ428 yrkande 22, 2002/03:N214, 2002/03:N267 yrkande 17, 2002/03:N304 yrkande 12, 2002/03:N331 yrkandena 1–4, 2002/03:N345 yrkande 10 och 2002/03:N391 yrkandena 1 och 3–7 och avslår motionerna 2002/03:N217, 2002/03:N328, 2002/03:N362 yrkande 6 och 2002/03:N398 yrkande 3.

Ställningstagande

Turistnäringen fyller en viktig funktion som tillskapare av arbetstillfällen på flera håll i landet, inte minst på landsbygden där turistsektorn inte sällan utgör den dominerande arbetsgivaren. För att företagandet inom turistområdet även framgent skall kunna bidra med nödvändiga arbetstillfällen i bl.a. glesbygden, krävs att de allmänna förutsättningarna för småföretagande förbättras. Det handlar exempelvis om åtgärder för att förenkla regelverket för företagande och förändringar på skatteområdet. I det senare fallet skulle exempelvis ett avskaffande av fastighetsskatten kunna bidra till att folk ges möjlighet att bo kvar och upprätthålla den servicestruktur som i många fall är nödvändig för utvecklingen av turismen i vissa områden. Det finns enligt vårt förmenande heller inget rimligt skäl till att alpin skidsport skall ha en högre momssats än andra idrotter. Turismbranschen är också arbetskraftsintensiv, varför sänkta arbetsgivaravgifter och mer flexibla regler på det arbetsrättsliga området skulle få positiva effekter. En ytterligare åtgärd som skulle underlätta företagande inom turistområdet vore en bättre samordning mellan de myndigheter som utövar tillsyn och kontroll av turistföretags verksamhet. Tillsynsarbetet bör dessutom inriktas på verksamheter där det finns indikationer på att problem föreligger. Uteblir reformer på de områden som här har nämnts, riskerar utvecklingen inom turistsektorn att avstanna och den svenska konkurrenskraften på området att hämmas.

Utöver dessa allmänna villkor för företagande inom turistområdet finner vi det angeläget att flera olika områden inom turistsektorn uppmärksammas i enlighet med vad som anförs i några av motionerna. Det gäller exempelvis landsbygds-, skärgårds-, fjäll-, kultur-, konferens- och evenemangsturismen. Vi vill också betona vikten av att den forskning som bedrivs på turistområdet på ett effektivt sätt även kommer näringsidkare inom turistområdet till del. Infrastrukturens betydelse bl.a. för turism i glesbygd tas upp i några motioner,

och vi finner det nödvändigt att understryka vad motionärerna anför därvidlag.

I några motioner efterlyses utvärderingar av den statliga turistpolitiken och den myndighetsstruktur som finns på området. Vi noterar avsikten inom Regeringskansliet att under år 2003 genomföra en översyn av myndighetsstrukturen på turistfrämjandets område. En sådan översyn är enligt vår uppfattning nödvändig och måste, såsom föreslås i några motioner, bl.a. ta sin utgångspunkt i en utvärdering av målen för de statliga insatserna på turistområdet. Vidare måste den på ett genomgripande och objektiva sätt belysa hur Turistdelegationen och Turistrådet har genomfört sina uppdrag. Härutöver bör översynen inriktas på att generera förslag som innebär tydliga begränsningar i de berörda aktörernas agerande på en konkurrensutsatt marknad. Enligt vår uppfattning skall företag inom turistsektorn inte behöva konkurrera på ojämlika villkor med offentligt finansierade aktörer.

Riksdagen bör anmoda regeringen att vidta åtgärder i enlighet med vad vi här har anfört. Därmed blir motionerna 2002/03:Kr336 (c), 2002/03:MJ428 (c), 2002/03:N214 (m), 2002/03:N267 (fp), 2002/03:N304 (m), 2002/03:N331 (fp), 2002/03:N345 (c) och 2002/03:N391 (kd) tillgodosedda i berörda delar och tillstyrks. Övriga här behandlade motioner avstyrks.

11. Företagsetablering och företagsnedläggning (punkt 9)

av Mikael Odenberg (m), Eva Flyborg (fp), Maria Larsson (kd), Ulla Löfgren (m), Åsa Torstensson (c), Stefan Hagfeldt (m) och Nyamko Sabuni (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:N225 yrkandena 1 och 2 och avslår motionerna 2002/03:N218, 2002/03:N261 och 2002/03:N330 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

I två av de här aktuella motionerna föreslås åtgärder för att underlätta vissa grupperns övertagande av nedläggningshotade företag eller enheter. Förslagen innefattar bl.a. idéer om att företag eller företagsenheter skall erbjudas olika köpare i en viss lagstadgad turordning samt att köpeskillningens storlek skall lagregleras. Dessa förslag innebär betydande intrång i äganderätten och är för oss helt främmande. De aktuella motionerna avstyrks å det bestämdaste.

Beträffande det som anförs i motion 2002/03:N218 (s) om utländska företags etablering i Sverige ansluter vi oss till utskottets tidigare ståndpunkt i frågan. Vi anser det självklart att utländska företag skall respektera de lagar och bestämmelser som gäller på olika områden samt att det är viktigt att konkurrensneutrala villkor gäller för utländska företags investeringar. Till detta

kan även fogas att vi inte uppfattar att de problem som beskrivs i motionen är av sådan art eller omfattning att den föreslagna kartläggningen kan anses vara motiverad. Motionen avstyrks.

Däremot finner vi det motiverat att uppmärksamma de problem som beskrivs i motion 2002/03:N225 (kd). Vi menar att det, i likhet med vad som anförs i motionen, är av yttersta vikt att svenska storföretag får likvärdiga villkor som konkurrenter i andra EU-länder. Det gäller såväl ekonomiska garantier som den tid som får åtgå för beslut. Långsam handläggning av riskkapitalansökningar och uteblivna ekonomiska garantier får inte leda till att svenska företag tvingas utomlands för att erhålla likvärdiga konkurrensförhållanden som företag i andra länder. Vi anser inte heller att det är acceptabelt att EU:s konkurrenspolitik försvårar för små europeiska länder att skapa konkurrenskraftiga företag och som förhindrar uppkomsten av skalfördelar och därmed lägre priser. Med det anförda tillstyrks den här aktuella motionen.

12. Företagsetablering och företagsnedläggning (punkt 9)

av Ingegerd Saarinen (mp) och Lennart Beijer (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 12. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:N261 och 2002/03:N330 yrkandena 1 och 2 och avslår motionerna 2002/03:N218 och 2002/03:N225 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

I motionerna 2002/03:N330 (v) och 2002/03:N261 (mp) beskrivs de beklagansvärda situationer som kan uppkomma på mindre orter när en dominerande arbetsgivare avvecklar sin verksamhet. Människor förlorar sina arbeten, och hela den lokala samhällsstrukturen hotas. Vi menar att ett sätt att motverka dessa problem är att ge anställda, företagsledning m.fl. större möjligheter att ta över nedläggningshotade enheter i syfte att driva verksamheten vidare.

Utskottet har tidigare, utan något särskilt tillkännagivande, framhållit vikten av att möjligheten ökas för dem som arbetar i ett företag att ta över ägandet om företaget skall säljas. Vi anser inte att detta ställningstagande har givit önskvärt resultat i form av konkreta åtgärder från regeringens sida. Mot den bakgrunden anser vi att riksdagen nu bör anmoda regeringen att utreda hur regelverket kring företagsnedläggningar kan förtydligas. Vidare bör frågan om en lagstiftning som ökar de anställdas förutsättningar att förvärva ett företag eller en enhet utredas. Med det sagda blir yrkandena i motionerna 2002/03:N330 (v) och 2002/03:N261 (mp) helt eller delvis tillgodosedda och tillstyrks. Övriga motioner avstyrks.

13. Skogs-, trä- och stålindustrin (punkt 11)

av Mikael Odenberg (m), Eva Flyborg (fp), Maria Larsson (kd), Ulla Löfgren (m), Åsa Torstensson (c), Stefan Hagfeldt (m) och Nyamko Sabuni (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 13. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03: MJ425 yrkande 8, 2002/03: N269 yrkandena 1 och 2 och 2002/03: N285 yrkande 1, bifaller delvis motionerna 2002/03: N233 yrkandena 1 och 2 och 2002/03: N285 yrkande 2 och avslår motionerna 2002/03: N302 yrkande 17 och 2002/03: N362 yrkande 5.

Ställningstagande

Svenskt skogsbruk och svensk skogsindustri har stor betydelse för samhällsekonomin. Näringen skapar bl.a. ett anseeligt exportnetto och bidrar med ett betydande antal arbetstillfällen, inte minst i glesbygden. En fortsatt konkurrenskraftig svensk skogsbransch är dock beroende av att det bedrivs kvalificerad forskning på det skogsindustriella och det trämekaniska området. Staten måste på ett mer påtagligt sätt än hittills engagera sig i FoU-satsningar inom dessa områden. Utan sådana insatser hotas den svenska skogsbranschens position som konkurrenskraftig aktör på den internationella arenan och därigenom dess positiva bidrag till den svenska samhällsekonomin. Forskningen måste också resultera i kommersiella produkter av högre vidareförädlingsgrad. Utan en värdeskapande vidareförädling i en starkare träteknisk industri krymper marginalerna i skogsbruket. Risken finns att verksamheter inom branschen måste avvecklas.

Även företagen inom branschen måste bidra till den fortsatta utvecklingen. Industriforskningsinstitutens statliga grundfinansiering är en förutsättning för långsiktigt inriktad forskningsverksamhet där näringen tillskjuter huvuddelen av medlen.

För att göra det möjligt för hela Sverige att leva måste statens insatser på det skogsindustriella området även kompletteras med ett mer lokalt och regionalt förankrat engagemang. En sådan förankring bör inkludera ett synsätt som innebär att träråvaran i möjligaste mån vidareförädlas så nära växtplatsen som möjligt. Vidareförädlingens samhällsnytta kan på det sättet mer direkt komma de områden där primärproduktionen sker tillgodo.

Med det anförda tillgodoses motionerna 2002/03: N269 (m) och 2002/03: MJ425 (kd) i berörda delar och tillstyrks. Motionerna 2002/03: N233 (c) och 2002/03: N285 (c) tillgodoses till viss del och tillstyrks i dessa delar. Övriga i avsnittet Skogs-, trä, och stålindustrin behandlade motioner avstyrks i berörda delar.

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttrande. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Industriella utvecklingscentrum

av Maria Larsson (kd).

Utskottet har vid flera tillfällen uttalat sig positivt om verksamheten vid regionala IUC. Verksamheten har utvärderats ett flertal gånger och samtliga utvärderingar visar att verksamheten är kostnadseffektiv och har hög måluppfyllelse. I valrörelsen hösten 2002 gjorde regeringen dessutom utfästelser om fortsatta satsningar på IUC-konceptet.

Mot bakgrund av detta får det anses som mycket förvånande att regeringen i december 2002 fattar beslut om att satsningen på UPA-uppdrag skall mer än halveras och endast uppgå till 30 miljoner kronor under år 2003. Det kan inte anses skäligt att den mycket väl fungerande verksamhet som i dag bedrivs vid IUC skall behöva drabbas i avvaktan på en mer långsiktig strategi för de statliga insatserna. Lika allvarligt är att tillväxten av nya IUC-bolag hämmas i ett konjunkturläge då behovet av nyföretagande och nya arbetstillfällen är högst påtagligt. Enligt min uppfattning har regeringen inte tagit sitt ansvar för att säkerställa IUC-verksamheten på kort sikt.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden

2002/03:L250 av Henrik S Järrel (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behoven av bättre villkor för uppfinnare och innovatörer.

2002/03:Kr336 av Birgitta Sellén m.fl. (c):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Turistdelegationen bör få ett uppdrag att se hur kulturen på ett mer aktivt sätt kan placeras i turistsammanhang.

2002/03:Kr371 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

7. Riksdagen begär att regeringen återkommer med en redogörelse för arbetet inom departementens gemensamma arbetsgrupp för den ideella sektorn.

2002/03:Ub258 av Nyamko Sabuni (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla vid tiden då de fyller 18 år bör få sig tillsänt ett informationspaket om företagande innehållande ett provexemplar på F-skattsedel.

2002/03:Ub335 av Kent Olsson m.fl. (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om designens betydelse för näringslivet.

2002/03:T458 av Lena Ek och Åsa Torstensson (c):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskilda åtgärder för att öka tillgången till riskkapital inom IT-området.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om exportsatsningar inom IT-området.

2002/03:MJ425 av Björn von der Esch m.fl. (kd):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om behovet av att prioritera forskningen kring trä och träanvändning.

2002/03:MJ428 av Maud Olofsson m.fl. (c):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla en ekologiskt hållbar turism där de lokalt boende får utkomst av skyddade reservats- och naturskyddsområden.

2002/03:N201 av Henrik Westman (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om villkoren för uppfinnare.

2002/03:N208 av Sofia Larsen (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheten för en permanent lösning för långvariga verksamheter som främjar ungt företagande.

2002/03:N214 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förutsättningar för en ökad turism.

2002/03:N217 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder mot pornografi på hotell och konferensanläggningar.

2002/03:N218 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en kartläggning av problem och åtgärder vid utländska företags etablering i Sverige.

2002/03:N220 av Yilmaz Kerimo och Tommy Waidelich (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om näringskörkort för företagare.

2002/03:N225 av Yvonne Andersson och Sven Brus (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge svenska företag samma villkor som deras konkurrenter i andra EU-länder.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att företagen ges ekonomiska garantier och att beslut fattas så skyndsamt att företagen stannar kvar i landet.

2002/03:N233 av Sven Bergström och Kenneth Johansson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att, som en uppföljning av ett nationellt träprogram, medverka till regionala program för att utveckla skogsnäringen och vidareförädling av skogsråvaran.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att skapa regionala träcentrum/utvecklingscentrum.

2002/03:N234 av Håkan Juholt och Krister Örnfjäder (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till varvsnäringen.

2002/03:N237 av Rigmor Stenmark (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om nationell satsning på nanoteknologisk forskning och utveckling.

2002/03:N245 av Lennart Beijer m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återkomma med ett förslag till nationellt initiativ på nanoteknikområdet.

2002/03:N247 av Marie Engström (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regeringens förenklingsarbete avseende småföretag.

2002/03:N248 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en handlingsplan för ökat kvinnligt företagande tas fram.

2002/03:N261 av Gustav Fridolin (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en lagstiftad skyldighet för företag att först bjuda ut nedläggningshotade enheter till försäljning i tur och ordning till enhetens arbetare, ortens befolkning och den allmänna marknaden i enlighet med motionens intentioner.

2002/03:N263 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnors och invandrares möjligheter att kunna starta företag.

2002/03:N267 av Yvonne Ångström m.fl. (fp):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgången på riskkapital.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om turism.

2002/03:N269 av Per Westerberg m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den svenska skogsnäringens betydelse för den svenska ekonomin.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om satsning på vidareutveckling av träanvändning.

2002/03:N284 av Hillevi Larsson och Britt-Marie Lindkvist (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om företagskörkort.

2002/03:N285 av Birgitta Sellén och Håkan Larsson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att utveckla träförädlingen så nära råvaran som möjligt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att satsa på trädesign i Västernorrlands och Jämtlands län.

2002/03:N286 av Rolf Lindén (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av industriell utveckling underifrån.

2002/03:N292 av Lilian Virgin och Christer Engelhardt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla IUC.

2002/03:N302 av Ingegerd Saarinen och Lotta N Hedström (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hur mainstreamingen på Nutek kan förbättras.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Almis lån till kvinnliga företagare.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad förädlingsgrad inom träsektorn.

2002/03:N304 av Mikael Odenberg m.fl. (m):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bättre villkor för den svenska turistnäringen.

2002/03:N306 av Maud Olofsson m.fl. (c):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bredda tillgången till riskkapital utanför bankerna.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att målet skall vara att 50 % av nystartade företag skall startas av kvinnor.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillföra resurser så att modellen med kvinnliga affärsrådgivare, resurscentrum för kvinnor och kvinnolån kan permanentas.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den modell med kvinnliga affärsrådgivare, resurscentrum för kvinnor och särskilda kvinnolån, som visat sig lyckosam, bör tjäna som modell för att stötta invandrare och ungdomar som önskar starta företag.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den sociala ekonomin även skall kunna appliceras på mindre enheter inom skolor, sjukhus och vårdinrättningar.

2002/03:N312 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att se över såväl bankernas som samhällets instrument för att göra lånemöjligheterna för nyföretagande mer tillgängliga för invandrare.

2002/03:N314 av Håkan Juholt m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett Baltic Sustainable Centre i samverkan med regionala initiativ.

2002/03:N322 av Peter Jonsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om rymdverksamheten i Trollhättan.

2002/03:N327 av Ann-Kristine Johansson och Helena Zakariasén (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om industriella utvecklingscentrum (IUC).

2002/03:N328 av Ann-Kristine Johansson och Jan-Olof Larsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av fisketurism.

2002/03:N330 av Peter Pedersen (v):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till nya lagar eller revidering av befintliga lagar för att tydliggöra regelverket vid nedläggning av företag eller företagsenhet.
2. Riksdagen begär att regeringen låter utreda frågan om en lagstiftning som ökar de anställdas förutsättningar att förvärva ett företag eller en enhet som skall läggas ned, och därvid också föreslå åtgärder som gör ett sådant övertagande praktiskt möjligt.

2002/03:N331 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att utvärdera verksamheten i Turistdelegationen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att granska verksamheten i Sveriges Rese- och Turistråd AB.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att undersöka om effektivitetsvinster kan uppnås dels genom en sammanslagning av Turistdelegationen och Sveriges Rese- och Turistråd, dels genom att överföra Turistrådets informationsverksamhet till Utrikesdepartementet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att ersätta de strategiska riktlinjerna i Turistdelegat-

ionens handlingsprogram med en generell politik avseende arbetskraftsintensiv tjänsteproduktion.

2002/03:N345 av Maud Olofsson m.fl. (c):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i samråd med de regionala hushållningssällskapen, turistbranschens aktörer och regionala företrädare utvecklar ett samlat program för att utveckla landsbygdsturismen.

2002/03:N347 av Sven Gunnar Persson (kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillämpa en samhällsekonomisk definiering av återbetalningen av Teknikbropengarna till år 2006.

2002/03:N349 av Tomas Eneroth och Lars Wegendal (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över vad som kan göras för att stödja Glasriket och trygga dess verksamhet och fortlevnad.

2002/03:N359 av Krister Örnfjäder (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bristen på finansiärer på riskkapitalmarknaden.

2002/03:N362 av Per Erik Granström m.fl. (s):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad vidareförädling av skog, trä och stål.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förutsättningar för ökad sysselsättning inom turismbranschen.

2002/03:N369 av Hans Stenberg och Agneta Lundberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av kompetensutveckling av ensamföretagare.

2002/03:N375 av Marianne Carlström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den sociala ekonomins möjligheter.

2002/03:N377 av Viviann Gerdin (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den nya företagsmodellen BolagsBolaget utses till pilotprojekt under en begränsad tidsperiod.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att direktiven till länsstyrelserna, skattemyndigheterna och arbetslöshetskassorna skall vara enhetliga.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att BolagsBolagets verksamhet kan betraktas som en lärande organisation för enskilda blivande företagare.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att BolagsBolagets modell utgör ett utbildningsforum för invandrare där de kan få kunskap om den svenska företagskulturen och möjlighet till integrering i samhället på ett naturligt sätt.

2002/03:N383 av Siv Wittgren-Ahl och Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utarbeta ett certifieringssystem för företagare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta fram en utbildningsplan för att stödja ett sådant certifieringssystem.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i samverkan med arbetsmarknadens parter och Kommunförbundet lägga fram förslag till hur en sådan utbildning skall kunna erbjudas och finansieras i samtliga kommuner.

2002/03:N387 av Eva Arvidsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av kunskap om den sociala ekonomin.

2002/03:N389 av Nikos Papadopoulos och Paavo Vallius (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över regler för småföretagare med invandrabakgrund.

2002/03:N391 av Lars Lindén m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om turismen som en nationell angelägenhet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om infrastrukturens betydelse för turismen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskningens betydelse för turistnäringen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillväxtpotentialen inom evenemangsturismen och konferensturismen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den småskaliga landsbygdsturismens, fjäll- och skärgårdsturismens betydelse.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av minskad byråkrati och myndighetskontroll samt regelförenklingar.

2002/03:N395 av Alf Svensson m.fl. (kd):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnligt företagande.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning, utveckling och innovationer.

2002/03:N396 av Ingegerd Saarinen (mp):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra Almis låneverksamhet mer jämställd.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om social ekonomi.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka småföretagens möjligheter att ta del av FoU-satsningarna.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om industriforskningsinstitutens forskningsinriktning.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om industriforskningsinstitutens lokalisering.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att underlätta för småföretagarna att miljöcertifiera sitt företag.

2002/03:N398 av Monica Green m.fl. (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om turismens betydelse för Västsverige.

2002/03:A239 av Margareta Andersson m.fl. (c):

35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att framtidens välfärd kan, genom den sociala ekonomin, utvecklas utifrån ett underifrånperspektiv.

2002/03:A366 av Margareta Andersson m.fl. (c):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avsätta hälften av Almis småföretagarlån till kvinnliga företagare.